

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**NATON SOTILAALLISEN TOIMINTAKYVYN MUUTOS VIIMEISEN
LAAJENTUMISKIERROKSEN JÄLKEEN**

Pro Gradu

Kadettialikersantti
Antti Laaksonen

Kadettikurssi 90
Ilmatorjuntalinja

Maaliskuu 2007

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi	Linja
Kadettikurssi 90	Ilmatorjuntalinja
Tekijä	
Kadettialikersantti Antti Laaksonen	
Tutkielman nimi	
Naton sotilaallisen toimintakyvyn muutos viimeisen laajentumiskierroksen jälkeen	
Oppiaine, johon työ liittyy	Säilytyspaikka
Strategia	Kurssikirjasto (MpKK:n kirjasto)
Aika: Maaliskuu 2007	Tekstisivuja 76 Liitesivuja 4
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Kylmän sodan päättyminen ja uhkakuvien muuttuminen käynnisti osaltaan Naton laajentumisprosessin. Liitto aloitti kylmän sodan jälkeiset laajentumiset vuonna 1997 ja jatkoi niitä vuonna 2004. Vuonna 2004 sotilasliittoon liittyivät Viro, Latvia, Liettua, Slovakia, Slovenia, Bulgaria ja Romania. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan näiden maiden liittymisen vaikutuksia Naton sotilaalliseen toimintakykyyn.</p> <p>Tutkimus on laadittu realistisen sekä konstruktivistisen maailmankäsityksen pohjalta ja työssä tarkastellaan uusien jäsenmaiden sotilaallisen voiman vaikutusta Natoon kokonaisuutena. Työssä määritellään sotilaallinen toimintakyky, tarkastellaan Naton toimintakykyä ennen vuoden 2004 laajentumista sekä tarkastellaan uusien jäsenmaiden sotilaallisen toimintakyvyn vaikutuksia Naton sotilaalliseen toimintakykyyn.</p> <p>Nato on muuttumassa kollektiivisen puolustuksen järjestöstä kohti yleisen turvallisuuden järjestöä. Pitkään Naton kantavana teemana ollut kollektiivinen puolustus on väistymässä ja tilalle on tullut uusia tehtäviä aina kriisinhallinnasta terrorismin vastaiseen sotaan. Tässä tutkimuksessa sotilaallisen toimintakyvyn muutosta tarkastellaankin kaksijakoisesti. Toisaalta tarkastellaan uusien jäsenmaiden alueellista puolustuskykyä ja toisaalta tarkastellaan jäsenmaiden kykyä ottaa osaa Naton määrittelemiin uusiin tehtäviin. Työssä pohditaan myös kollektiivisen puolustuksen merkitystä nykypäivänä.</p> <p>Tutkimuksen pääkysymyksenä on: miten Naton sotilaallinen toimintakyky on muuttunut viimeisen laajentumiskierroksen jälkeen?</p> <p>AVAINSANAT</p> <p>NATO, sotilaallinen toimintakyky</p>	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET PERUSTEET	2
2.1 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja näkökulma	3
2.1.1 Poliittinen realismi	4
2.1.2 Uusrealismi	7
2.1.3 Muita yhteiskunnallisia filosofioita	9
2.2 Tutkimusongelma	10
2.3 Tutkimusasetelma	12
2.4 Tutkimuksen rakenne ja rajaukset	13
2.5 Käytetyt lähteet ja lähdekritiikki	13
2.6 Johtopäätökset	14
3 NATON HISTORIA	15
3.1 Perustamisesta ensimmäiseen laajentumiseen	15
3.2 Naton laajentumiset	16
3.3 Naton puolustusopin kehitys	19
3.4 Nato 2000-luvulla	20
3.4.1 Kollektiivisen puolustuksen merkitys	21
3.5 Naton organisaatio ja päätöksenteko	22
3.6 Johtopäätökset	23
4 SOTILAALLISEN TOIMINTAKYVYN MÄÄRITELMÄ	25
4.1 Yleinen käsitys sodasta	25
4.1.1 Sodankäynnin muutos	26
4.1.2 Taistelun kuva	27
4.2 Sotilaallisen toimintakyvyn määritelmä	29
4.2.1 Poliittinen tahto	30
4.2.2 Sotilaallinen kyky	32
5 NATON SOTILAALLINEN TOIMINTAKYKY ENNEN VIIMEISTÄ LAAJENTUMISKIERROSTA	34
5.1 Kollektiivinen puolustus	35
5.2 Uudet tehtävät	37

5.3 Johtopäätökset	38
6 UUSIEN JÄSENMAIDEN VAIKUTUKSET NATON SOTILAALLISEEN TOIMINTAKYKYYN	39
6.1 Uusien jäsenmaiden sotilaallinen toimintakyky	39
6.1.1 Taustatietoa uusista jäsenmaista	40
6.1.2 Alueellinen puolustus	47
6.1.3 Uudet tehtävät	56
6.2 Uusien jäsenmaiden vaikutukset Naton sotilaalliseen toimintakykyyn	64
6.2.1 Alueellinen puolustus	64
6.2.2 Uudet tehtävät	67
6.3 Johtopäätökset	69
7 YHDISTELMÄ	71
8 KESKUSTELU	75
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kylmän sodan päättyminen vaikutti Natoon monella tavalla. Uhka laajamittaisesta sodasta väheni ja sotilasliitto joutui määrittelemään uudestaan käsityksensä sodasta ja sotilaallisesta voimankäytöstä. Uhkakuvat muuttuivat perinteisistä sodista kohti terrorismin vastaista toimintaa ja kriisinhallintaa. Ei-sotilaalliset uhkakuvat korostuivat entistä enemmän. Samalla Nato joutui tarkastelemaan mahdollista laajentumista. Useat entiset Varsovan liiton valtiot asettivatkin tavoitteikseen jäsenyyden niin Natossa kuin Euroopan Unionissa.

Nato määritteli suhtautumisensa laajentumiseen vuonna 1995 tehdyssä tutkimuksessa, mutta suurin painostus liiton laajentumiseen tuli Naton ulkopuolelta. Naton kylmän sodan jälkeinen ensimmäinen laajentuminen tapahtui vuonna 1997, jolloin jäsenyysneuvotteluihin kutsuttiin Puola, Tshekki ja Unkari. Nämä valtiot saavuttivat jäsenyyden vuonna 1999. Laajentumista jatkettiin vuonna 2002, jolloin vuorossa olivat Viro, Latvia, Liettua, Slovakia, Slovenia, Romania ja Bulgaria. Valtiot saivat täysjäsenyyden vuonna 2004. Tämä tutkimus tarkastelee näiden seitsemän uuden jäsenmaan vaikutuksia Natoon.

Uudet jäsenmaat ovat eri kehitysvaiheissa olevia valtiota. Kaikilla jäsenmaille ei ole kehittyneitä asevoimia ja osalla niistä on edelleen sisäisiä ongelmia esimerkiksi korruption kanssa. Valtioiden asevoimat ovat voimakkaassa kehityksessä, mutta kehityksen suunnasta on ollut paljon keskustelua. Onko valtioilla halua kehittää ainoastaan alueensa ulkopuolisiin operaatioihin kykeneviä joukkoja, jättäen oman valtionsa puolustamisen toissijaiseksi?

Seitsemälle jäsenmaalle jäsenyys Natossa oli merkittävä asia. Suuri laajentuminen oli merkityksellinen myös Natolle. Tässä työssä tutkitaan erityisesti näiden seitsemän uuden jäsenmaan vaikutusta Naton sotilaalliseen toimintakykyyn. Työssä tarkastellaan omana osanaan uusien jäsenmaiden sotilaallista toimintakykyä niin alueellisessa puolustuksessa kuin alueensa ulkopuolisissa operaatioissa. Tätä sotilaallista kykyä verrataan Naton sotilaalliseen toimintakykyyn ennen laajentumista

Tutkimuksen kuudennessa ja seitsemännessä kappaleessa vastataan tutkimuksen pääkysymykseen, miten Naton sotilaallinen toimintakyky on muuttunut viimeisen laajentumiskierroksen jälkeen. Kappaleissa yhdistetään sekä alueellisen puolustuksen että uusien tehtävien sotilaallisen toimintakyvyn muutokset.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET PERUSTEET

Teoria muodostaa tutkimuksen keskeisen perustan.¹ Kansainvälisen politiikan teorioilla pyritään yksinkertaistamaan, selittämään ja auttamaan ymmärtämään niitä ilmiöitä joita politiikassa tapahtuu. Yleisesti teoriolla tarkoitetaan suurta joukkoa käsitteitä, joiden keskinäiset suhteet ovat ymmärrettävät ja käsitteiden merkitys selvä. Useat teoriat ovat tutkijan kuvauksia maailmasta, teoriolla yksinkertaistetaan tutkijan maailmankuva ja kuvataan sitä muille. Yleisimpiä ja laajimpia teorioita voidaan kutsua jopa käytännön yhteiskunnallisiksi filosofioiksi tai teorioiksi.²

Teorioiden merkitys korostuu kansainvälisen politiikan tutkimuksen yleisessä pyrkimyksessä. Tutkimuksella pyritään kuvaamaan tiettyjä ilmiöitä ja yhteiset teoreettiset pohjat luovat mahdollisuuden laajemmalle tutkimukselle. Yhteiset käsitteet jotka muodostavat teoriat ovat tutkijoiden yhteinen kieli.

Teoria ei kuitenkaan saa liikaa ohjata tutkimusta, vaan kyseessä olevan tutkimuskysymyksen on vaikutettava enemmän. Teoria on hieman kuin hyvä kivijalka, jonka päälle on helppo rakentaa. Kivijalkaa pitää kuitenkin pystyä muokkaamaan talon tarpeisiin.

Erilainen teoreettinen lähestymistapa johtaa erilaisiin tuloksiin. Teoria tai yhteiskunnallinen filosofia tulisikin valita siten, mikä tutkijasta tuntuu tärkeältä tai tarkemmin sanottuna tutkimus voidaan oikean teorian avulla kohdistaa siihen mikä tutkijasta on tärkeää. Mikään teoria ei kuitenkaan yksinään ole riittävä kuvaamaan kaikkia tapahtumia tai trendejä, vaan jokaisella teoriolla on tapahtumasta jotain omaa annettavaa.³

Teoria yksinkertaistaa todellisuutta, mutta on ”älykäs” työkalu jolla voidaan käsitellä ja organisoida monimutkaisia ilmiöitä joita maailmassa tapahtuu ja mahdollistaa ilmiöiden taakse katsomisen, jotta voitaisiin selvittää niiden syitä. Teoriat kertovat meille mitä etsiä ja

¹ Lagerstam Kaarle: Naton muutos, Strategian tutkimuksia, Julkaisusarja 1 n:o 22, Helsinki, 2005, s. 27

² Lintonen, Raimo: Johdatus kansainvälisen politiikan tutkimukseen, Strategian tutkimuksia, Julkaisusarja 1 n:o 9, Helsinki, 1996, s. 18–20

³ Lagerstam, 2005, s. 1-8

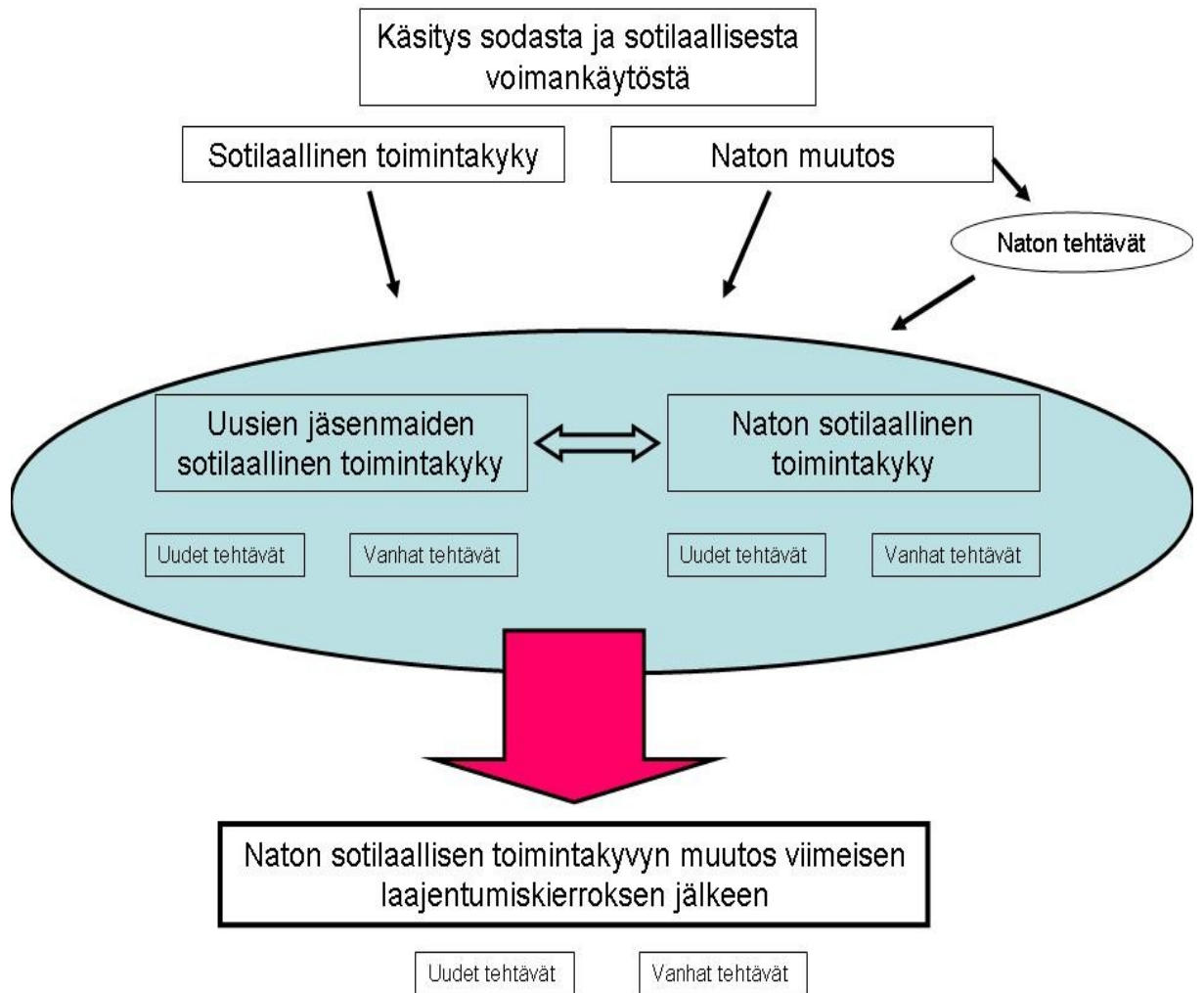
miten asiat joita tarkastelemme liittyvät toisiinsa. ⁴

2.1 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja näkökulma

Tiede jaotellaan tieteen laadun perusteella kahteen eri ryhmään, reaalitieteisiin ja käsitteellisiin tieteisiin. Nämä kaksi ryhmää ovat ikään kuin yläkäsitteitä puhuttaessa tieteen lajeista. Reaalitieteet voidaan jaotella vielä edelleen luonnontieteisiin, humanistisiin tieteisiin sekä yhteiskuntatieteisiin. Käsitteelliset tieteet sisältävät matematiikan ja logiikan. Tämä tutkimus kuuluu yhteiskuntatieteiden piiriin ja käsittelee sitä osin realismin ja osin konstruktivismien hengessä.

Realismin teorioita kutsutaan tässä tutkimuksessa yhteiskunnallisiksi filosofioiksi, koska niillä pyritään kuvailemaan tutkijan maailmankäsitystä. Klassista eli poliittista realismia on tarkasteltu tämän luvun ensimmäisessä alakappaleessa, koska se on luonut tärkeän pohjan uusrealismille. Uusrealismin jälkeen kuvataan lyhyesti mitä muita mahdollisia teorioita olisi ollut mahdollisuus käyttää. Konstruktivismien merkitys työssä on pienempi, mutta se avaa lisää näkökulmia työn myöhemmässä vaiheessa.

⁴ Russett Bruce, Starr Harvey, Kinsella David: World politics, the menu for choice, 7th edition, Canada, 2004, s 33–35

Kuva 1: Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Kuvassa on esitetty tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Viitekehys koostuu sotilaallisen toimintakyvyn määrittelystä, Naton muutoksesta ja sen uusista tehtävistä. Nämä luovat pohjan tarkastella uusien jäsenmaiden sotilaallista toimintakykyä ja sen vaikutusta Naton toimintakykyyn laajentumiskierroksen jälkeen.

2.1.1 Poliittinen realismi

Poliittisen realismin kehityksen voidaan nähdä alkavan ennen ajanlaskun alkua kreikkalaisen Thukydideen toimesta. Hän teki muistiinpanoja peloponnesolaissodista vuosina 431- 404 eKr melko realistiseen sävyyn. Thukydides pohti sodan syntyyn vaikuttaneita valtasuhteita ja liittoumien vaikutuksia. Thukydideen jälkeen seuraavana merkittävänä realismin kehittäjänä nähdään Machiavelli. Machiavelli perusti työnsä tosiasioihin ja kiersi moraalikysymykset.

Machiavelli keskittyi ulkopolitiikkaan ja kehitti realismin teoriaa vuosina 1469–1527. Seuraavaksi kehitykseen antoi panoksensa englantilainen Hobbes. Hobbes näki valtion sisäpolitiikan ja ulkopolitiikan erillisinä osakokonaisuuksinaan. Valtio oli toisaalta järjestyksen ylläpitäjä, mutta toisaalta turvaton muihin valtioihin verrattuna. Valtion tärkein tehtävä olikin turvata sen kansalaisten turvallisuus.⁵ Nämä ajatukset löytyvät nykyäänkin realismin taustoista hyvin selkeästi.

Realismi on kehittynyt vuosien ajan ja sen muotoutumisessa onkin suuri merkitys historiallisilla tekijöillä. Teoria on pyrkinyt kiinnittämään huomiota maailmanpolitiikan toistuviin ilmiöihin.⁶ Keskeisimmäksi teoreetikoksi poliittisen realismin saralla nousi 1940-luvun lopulla yhdysvaltalainen Morgenthau. Hän tiivisti ja kehitti poliittisen realismin teorian ytimen teoksessaan ”Politics among nations” vuonna 1948.⁷

Realismin mukaan ihmisen luonne on pohjimmiltaan paha. Teorian mukaan kansainvälinen politiikka on ennen kaikkea taistelua vallasta ja selviytymisestä. Valta on valtioiden välillä epätasaisesti jakautunutta ja sen jakautumiseen vaikuttavat ajanjaksot. Riippumatta siitä, mitkä valtion lopulliset tavoitteet ovat, ovat valta ja voima aina tärkeimmät tavoitteet. Voimatasapaino on erittäin tärkeä tekijä pyrittäessä rauhaan. Rauha voidaankin saavuttaa ainoastaan tasapainon kautta. Valtion yläpuolella ei ole toimivaa tai tunnustettua keskusvaltaa vaan kansainvälinen järjestelmä on luonteeltaan anarkinen. Suurvalloilla on pyrkimyksenä täyttää valtatyhjiöitä tai lisätä omaa valtaansa.⁸

Valtiot ovat tärkeimpiä toimijoita kansainvälisessä politiikassa eikä niiden yläpuolella ole valtaa. Valtioiden on kuitenkin valvottava etujaan ja valmistauduttava milloin tahansa käytävään sotaan. Realismi korostaa historian merkitystä. Jokainen sukupolvi toistaa aikaisempien virheitä ja muutokset syklissä ovat erittäin epätodennäköisiä.⁹

Tärkein vallan väline tai tekijä on sotilaallinen voima. Sotilaallisen voiman ylläpito on pakonomaista, koska muiden valtioiden etujen koetaan olevan vastakkaisia. Valtioiden edut

⁵ Lintonen, 1996, s. 26

⁶ Visuri Pekka: Turvallisuuspolitiikka ja strategia, Juva, 1997, s. 203

⁷ Lintonen, 1996, s. 28–29

⁸ Jackson Robert, Sorenson Georg: Introduction to International Relations, Theories and approaches. Second edition, Oxford 2003, s. 41-43

⁹ Jackson & Sorenson, s. 41-45

ovat vastakkaisia ja kansainvälinen rauha on aina uhattuna. Historian tausta ja ihmisluonteen vallanhimo ajaa valtiot huolehtimaan itse omasta turvallisuudestaan.¹⁰

Morgenthaun analyysissä on korostunut merkitys ulkopoliitikalla sisäpolitiikkaan verrattuna.¹¹ Ulkopoliitiikan päätöksenteossa pyritään aina maksimoimaan oma hyöty ja minimoimaan riskit. Toisaalta ei pelkästään pyritä omaan maksimoituun hyötyyn, vaan mietitään myös hyötyykö joku vielä enemmän. Tätä päätöksentekomallia kutsutaan Morgenthaun mukaan rationaaliseksi päätöksenteoksi.¹² Rationaalisesti päätöksiä tekevä realistisesti ajatteleva päättäjä pyrkii ulkopoliittisissa päätöksissään aina ajamaan valtion kansallista etua. Edulla ymmärretään samaa asiaa kuin valta. Valtaa voidaan joko pyrkiä lisäämään, säilyttämään tai osoittamaan politiikan keinoin.¹³ Kansainvälisen yhteistyön toimivuus ja mahdollisuudet ovat riippuvaisia valtioiden kansallisista intresseistä.

Keskeisin vallan välinen on sotilaallinen voima. Muuten valta on määritelty hyvin laajasti, jolloin valtioiden välisten suhteiden tarkka määrittelemine muodostuu erittäin vaikeaksi, ellei jopa mahdottomaksi. Valtioiden välisiä suhteita selitetään usein voimatasapainolla (balance of power). Morgenthau väittää, että jos valta on tasaisesti jakautunutta, on kansainvälinen yhteisö vakaampi. Kuitenkin jo aikaisemmin todettiin, että vallan jakautuminen on aikasidonnaista. Tästä johtuen tasapaino on jatkuvassa muutoksessa ja siitä johtuen myös kansainvälinen vakaus. Erityisesti niin sanotut valtatyhjiöt houkuttelevat voimakkaita tai laajentumishaluisia valtioita lisäämään omaa valtaansa laajentamalla.¹⁴

Poliittinen realismi nousi kylmän sodan aikana vallitsevaksi ajattelutavaksi. Teoria kuitenkin kohtasi 1950- ja 1960-luvulta lähtien voimakasta kritiikkiä valtiokeskeisyydestään ja osien käsitteiden epämääräisyydestä.¹⁵

¹⁰ Lintonen, 1996, s. 28–29

¹¹ Visuri, 1997, s. 203

¹² Lintonen, 1996, s. 28

¹³ Lintonen, 1996, s. 29

¹⁴ Waltz Kenneth: *Theory of International Politics*, USA 1979, first edition, s. 80, Lintonen, 1996, s. 26–33,

¹⁵ Lintonen, 1996, s. 32

2.1.2 Uusrealismi

Uusrealismia kutsutaan myös neorealismiksi tai rakenteelliseksi realismiksi. Koulukunnan kehittäjänä on toiminut Kenneth Waltz, joka tiivisti teorian ytimen teoksessaan ”Theory of International Politics” vuonna 1979. Teos pohjautuu pitkälti Morgenthauin tiivistämään klassiseen realismiin, mutta Waltz pyrkii selittämään klassisen realismin ajatuksia kausaalisesti. Kausaalisella selittämällä ei tarkoiteta perinteistä syy seuraus-suhdetta vaan rakenteen aiheuttamaa epäsuoraa vaikutusta. Waltz korostaa työssään kansainvälisen järjestelmän tutkimisen merkitystä, jopa enemmän kuin valtion tarkastelua. Hänen mielestään järjestelmää ei voida palauttaa sen osiin.¹⁶ Waltzin teoriassa on selittävyttä ja ennustuskykyä. Tällä tarkoitetaan sitä, että teoria pystyy selittämään miksi sotia esiintyy, muttei sitä koska ja mitkä sodat puhkeavat. Teoria kykenee kyllä kuvaamaan niitä oloja jolloin sodan syttyminen on todennäköisempää kuin muulloin. Teorialla pystytään myös selittämään jatkuvuutta.¹⁷

Waltz nostaa tärkeäksi käsitteeksi ”kansainvälisen rakenteen”, jota tarkastelee teoksessaan. Rakenne on suhteellisen pysyvä joka mahdollistaa rakenteen vaikutuksien tarkastelun sen alayksiköissä. Järjestelmä ei muutu vaikka henkilöt, käyttäytyminen ja kanssakäyminen vaihtelevat suuresti.¹⁸ Järjestelmän muutokseen eivät vaikuta sen osien muutokset. Järjestelmän muutokseen vaaditaan sen sääntöjen muutos.¹⁹ Rakennetta tarkasteltaessa ei kyetä selittämään yksityiskohtia, mutta pystytään ymmärtämään laajoja kokonaisuuksia. Järjestelmän rakenne voi muuttua nopeastikin. Järjestelmätason teoriat kykenevät kuvaamaan sitä painetta mitä järjestelmä luo yksiköille ja mitä mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja se asettaa toimijoille. Järjestelmätason teoria ei kuitenkaan kykene selittämään miten, milloin ja millä voimakkuudella toimijat tarkalleen vastaavat tähän paineeseen. Järjestelmätason teoria kansainvälisessä politiikassa käsittelee niitä voimia ja ilmiöitä jotka ovat kansainvälisellä tasolla eikä kansallisella tasolla.²⁰ Kansainvälisen järjestelmän rakenne vaikuttaa käyttäytymiseen epäsuorasti.²¹ Kansainvälistä politiikkaa ei voida tarkastella tutkimalla pelkästään siinä toimivia valtioita. Tarkastelemalla valtioiden toimia, politiikkaa ja tavoitteita

¹⁶ Lintonen, 1996, s. 38–43

¹⁷ Waltz, 1979, s. 68–69. Toisaalta teoria ei kyennyt selittämään Neuvostoliiton romahtamista tai kylmän sodan päättymistä.

¹⁸ Waltz, 1979 s. 80

¹⁹ Waltz, 1979, s. 80

²⁰ Waltz, 1979, s. 70–71

²¹ Waltz, 1979, s. 74

pystyisimme kuvaamaan mitä tapahtuu, muttemme ymmärtämään sen merkitystä.²²

Teorialla on korostunut merkitys suurvaltoihin nähden. Waltz ei kuitenkaan halua sivuuttaa pienempiä valtioita, mutta pyrkii keskittymään niihin valtioihin joilla on eniten merkitystä kansainvälisessä politiikassa. Suurvaltoihin pohjautumista Waltz perustelee myös sillä, että hänen teoriansa on erittäin yleisellä tasolla liikkuva.²³

Kuten klassisessakin realismissa koki Waltz valtiot tärkeimmiksi toimijoiksi. Valtiot ovat turvattomia ja vastaavat itse omasta vapaudestaan ja turvallisuudestaan. Liittoutuminen voi lisätä turvallisuutta, mutta vähentää vapautta. Mitä suuremmissa riippuvuussuhteissa valtio on toiseen valtioon, sitä suurempi sen haavoittuvuus on kansainvälisesti. Samaten hän ymmärtää kansainvälisen järjestelmän olevan luonteeltaan anarkkinen. Kansallinen politiikka on Waltzin mukaan lakiin perustuvaa. Kansainvälinen politiikka on taasen taistelua vallasta.²⁴

Valta on tärkeä käsite ja väline niin Morgenthauilla kuin Waltzilla. Uusrealismissa valta käsitetään valtion säilymisen välineeksi. Samalla kun Waltz määrittelee ulkopoliittikan toimijoiden perimmäisimmäksi motiiviksi selviytymisen, on vallalla korostettu merkitys teoriassa. Valta ja säilyminen ovat voimakkaasti linkitettyjä toisiinsa. Valta on myös potentiaali joka vaikuttaa taustalla näkymättömissä.

Valtion on pidettävä voimaansa ja valtaansa yllä, koska muutkin tekevät niin. Yhdenkin valtion mahdollisuus käyttää voimaa toista vastaan pakottaa kaikki varautumaan siihen.²⁵ Jos jokin valtio saavuttaa hyötyä pyrkivät muut valtiot joko matkimaan sen toimia tai jäivät jälkeen. Valtioiden tavoitteet ovat usein epäselviä ja hämäreitä ja niitä on useita. Valtioiden tavoitteena on kuitenkin mahdollisimman suuri hyöty ja oman edun tavoittelu. Valtioiden yläpuolella ei ole toimivaa keskusvaltaa.²⁶ Niin sanottu ”self-help” on ainoa asia mihin voi kansainvälisessä politiikassa luottaa. Jokaisen valtion on kyettävä turvaamaan itsensä, koska muiden apuun ei voi kriisin sattuessa luottaa. Tämä juontaa juurensa valtataistelusta, sekä

²² Waltz, 1979, s. 64-65

²³ Waltz, 1979, s. 72-73

²⁴ Waltz, 1979, s. 112-113, 106-107

²⁵ Waltz, 1979, s. 103

²⁶ Waltz, 1979, s. 118-119

valtioiden omien etujen ajamisesta.²⁷

Riippuvuussuhteet toiseen valtioon koetaan heikkoutena ja valtiot pyrkivätkin mahdollisimman suureen omavaraisuuteen. Rationaalinen ajattelu on korostettua, jopa sillä tasolla asti, että toimijat miettivät, hyötyykö joku vielä enemmän kuin itse.

Voimatasapaino on Waltzin mielestä tärkein kansainvälisen politiikan varsinainen teoria.²⁸ Koska Waltz kokee järjestelmän luonteen anarkiseksi, on vakaus ainoastaan mahdollista voimatasapainon kautta. Kaksinapainen maailmanjärjestys vahvistaa vakautta ja mahdollistaa rauhan säilymisen paremmin kuin muut maailmanjärjestykset.²⁹ Onko tavoitteena kuitenkin valta, vai onko tavoitteena vallan tarjoama turvallisuus? Järjestelmän rakenne määrää valtioiden toimintarajat ja mahdollisuudet.³⁰

2.1.3 Muita yhteiskunnallisia filosofioita

Liberalismi ja idealismi perustuvat yksilön tärkeyteen, tasa-arvoon ja vapauteen. Näkemysten mukaan yksilöä on suojeltava liialliselta valtion säännöstelyltä. Näkemyksillä on suuri luottamus markkinatalouden ja demokratian voimaan.³¹ Liberalismi ja idealismi pyrkivät löytämään keinoja jolla maailma saataisiin luotua paremmaksi paikaksi. Lähtökohtana on, että ihminen ja yhteiskunta voivat oppia virheistään ja muuttua parempaan suuntaan. Yhteistyön merkitys on suuri ja se tuottaa kaikille etua. Maailmassa ymmärretään vallitsevan yhteinen moraalit. Sotien ja konfliktien aiheutumiset voidaan estää, koska ne syntyvät pääsääntöisesti väärinkäsityksistä.³²

Konstruktivismissa on keskeistä rakenteiden ja toimijoiden vuorovaikutussuhde. Toimijoilla tarkoitetaan yleensä yksilöä ja valtiota. Rakenteet nähdään muuttuvina ja ehdollisina.³³

²⁷ Waltz, 1979, s. 104–105, Waltz toteaa: ”In self-help system each of the units spends a portion of its efforts, not in forwarding its own good, but providing the means of protecting itself against others”.

²⁸ Waltz, 1979, s. 117

²⁹ Lintonen 1996, s. 38–43

³⁰ Visuri, 1997, s. 207

³¹ Lintonen, s. 21

³² Visuri, 1997, s. 207–210, 212–213

³³ Lintonen, s. 50–52, Konstruktivistitkin pitävät valtiota merkittävänä, ehkä tärkeimpänäkin toimijana kansainvälisessä politiikassa.

Järjestelmä voi muuttua, jos sen perustana olevat ajatukset ja ideat muuttuvat. Toimijoiden vuorovaikutuksessa syntyy sääntöjä, instituutioita ja organisaatioita, jotka vaikuttavat toimijoiden intresseihin. Säännöt, instituutiot ja organisaatiot muokkaavat toimijoiden käsitystä itsestään ja toisistaan. Kansainvälinen politiikka ei ole jotain olemassa olevaa, vaan se on luotu toimijoiden toimesta.³⁴

Asevoimaa voidaan konstruktivismin mukaan tarkastella sen mukaan, mikä merkitys asevoimalla on. Merkityksellä tarkoitetaan sitä, mihin asevoimaa on tarkoitettu käytettävän ja mikä sen merkitys on esimerkiksi valtiolla.³⁵

Asioista ja päätöksistä tulee merkittäviä silloin, kun ne laajasti käsitetään samalla tavalla ja niihin uskotaan. Yksinkertaistetusti väitteiden nähdään olevan totta, jos niihin uskotaan riittävän laajasti.³⁶

Järjestelmän anarkinen luonne ei luo turvallisuusvajetta, vaan se mikä merkitys sille annetaan toimijoiden tasolla. Toimijoiden suhtautuminen toisiin toimijoihin voi olla myös vihamielistä, tähän vaikuttavat käsitykset itsestä ja toisista toimijoista. Konstruktivismi on voimakkaasti sidoksissa arvoihin, etuihin ja valtaan.³⁷ Konstruktivismi on myös sidottua identiteettiin. Valtiot käsittävät itsensä tietyllä tapaa ja se vaikuttaa valtion käsitykseen muista toimijoista. Teorian mukaan valtiollisen identiteetin muutos vaikuttaa myös kansainväliseen järjestelmään.³⁸

2.2 Tutkimusongelma

Tutkimuskysymykset ovat johdettu sekä realistisen, että konstruktivistisen maailmankäsityksen pohjalta. Tutkimuksen pääkysymyksenä on miten Naton sotilaallinen toimintakyky on muuttunut viimeisen laajentumiskierroksen jälkeen?

³⁴ Jackson, Sorenson, s. 253–254

³⁵ Jackson, Sorenson, s. 255

³⁶ Jackson, Sorenson, s. 255–257

³⁷ Lintonen, s. 50–52. Wendt väittää, että anarkiaa ei ole olemassa vaan valtiot muodostavat sen omalla toiminnallaan, ”anarchy is what states make of it”.

³⁸ Jackson, Sorenson, s. 257–259

Työllä pyritään arvioimaan miten Naton sotilaallinen toimintakyky on muuttunut viimeisen laajentumiskierroksen jälkeen. Pohjan arvioinnille luo vastaaminen alakysymyksiin. Varsinaiseen pääkysymykseen vastataan kappaleessa kuusi, jossa tarkastellaan uusien jäsenmaiden vaikutuksia Naton sotilaalliseen toimintakykyyn.

Pääkysymyksestä johdettuja alakysymyksiä ovat:

1. Mitä on sotilaallinen toimintakyky?

Sotilaallisen toimintakyvyn määrittely on keskeinen osa tutkimusta. Ilman toimivaa sotilaallisen toimintakyvyn määritelmää on erittäin vaikeaa tarkastella sen muutosta laajentumisen myötä. Sotilaallinen toimintakyky määritellään kappaleessa neljä joka antaa perusteet tutkia uusien jäsenmaiden vaikutuksia Natoon.

2. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet muutokseen?

Sotilaallisen toimintakyvyn määrittelyn jälkeen voidaan tarkastella niitä tekijöitä, jotka ovat mahdollisesti vaikuttaneet toimintakyvyn muutokseen. Työssä ei pyritä löytämään yksittäisiä ”pieniä” tekijöitä joilla olisi vaikutusta, vaan yleisiä tekijöitä joilla on vaikutusta muutoksessa.

3. Onko toimintakyvyssä tapahtunut muutosta Naton perinteisissä tehtävissä tai uusissa tehtävissä? Ovatko Naton tehtävät kahtiajakoiset?

Naton muuttuminen kollektiivisen puolustuksen sotilasliitosta kohti kriisinhallintaan kykenevää organisaatiota on muuttanut sotilasliiton tehtäviä. Natolla on säilynyt tärkeänä tehtävänä yhteinen puolustusvelvoite, mutta toisaalta se on koko ajan kehittymässä enemmän ja enemmän kohti kriisinhallintaa ja ”out-of-area”-operaatioita. Tämä on aiheuttanut Naton tehtävien kahtiajakautuneisuuden. Toimintakyvyn muutosta on siis tarkasteltava sekä puolustusvelvoitteen näkökulmasta, että uusien tehtävien näkökulmasta. Tähän kysymykseen pyritään vastaamaan tarkastelemalla aluksi Naton historiaa ja sen tehtävien kehitystä sekä varsinaista toimintakyvyn muutosta kappaleessa viisi ja kuusi.

2.3 Tutkimusasetelma

Kansainvälisen politiikan kenttää on helppo tarkastella useasta eri näkökulmasta. Tutkimus voidaan esimerkiksi jakaa tarkasteltavan tason mukaan kuuteen eri analyysin tasoon. David Singerin kaksijakoisesta tutkimusmenetelmästä edelleen jalostunut kuusi tasoinen analyysimenetelmä jakaa tutkimuskentän yksilöstä kansainväliseen järjestelmään. Alimmalla tasolla, yksilötasolla, tarkastellaan päätöstentekijöiden ominaisuuksia ja näiden vaikutuksia päätöksiin. Kun taas korkeimmalla tasolla, kansainvälisen järjestelmän tasolla, tutkitaan sitä kenttää missä päättäjät toimivat.³⁹

Poliittisen realismin mukaisesti tärkeimmät tasot ovat valtio ja niiden muodostama kansainvälinen järjestelmä. Uusrealismin mukaan tärkein taso on kansainvälinen järjestelmä. Uusrealismin kehittäjä Kenneth Waltz käytti kolmiportaisia analyysin tasoja, yksilöä, valtiota ja kansainvälistä järjestelmää.⁴⁰ Waltzin vuonna 1959 luoma jaottelu sopii tähän tutkimukseen kahdestakin syystä. Ensinnäkin tutkimus on uusrealismin hengessä laadittu. Toiseksi analyysin tasot ovat pelkistettyjä ja yksinkertaistettuja ja soveltuvat tähän tutkimukseen hyvin. Analyysin tasojen käyttöä ei työssä perustella tai tuoda esiin jatkuvasti. Kuitenkin jaottelu säilyy taustalla, toisaalta poliittisen realismin ja toisaalta uusrealismin kautta esiin tuotuna.

Hyvässä tutkimuksessa tulisi yhdistellä eri tasojen analyyssejä. Tässä tutkielmassa pyritään siihen käyttäen valtion ja kansainvälisen järjestelmän tason analyyssejä. Tasot ovat aktiivisessa vuorovaikutuksessa toisiinsa nähden. Esimerkkinä alin taso yksilö, joka on ylimmän tason eli kansainvälisen järjestelmän osatekijä ja vaikuttaja.⁴¹ Analyysin tasojen käytöllä pystytään vaikuttamaan siihen tutkitaanko tiettyä ilmiötä kokonaisuutena vai sen osia osatekijöinä. Kaksiportaiseen jaotteluun tyytynyt Singer käytti vertausta puu – metsä, kukka – puutarha.⁴²

³⁹ Russett, ym 2004, s. 10–16

⁴⁰ Lintonen 1996, s. 56–58

⁴¹ Lintonen 1996, s. 56–58

⁴² Russett, ym, 2004, s. 11

2.4 Tutkimuksen rakenne ja rajaukset

Tutkimuksen taustalla vaikuttaa realismin ja konstruktivismin näkökulma. Tutkimuksen kolmannessa kappaleessa käsitellään Naton historiaa ja laajentumista. Kappaleessa tarkastellaan Naton puolustuksen kehittymistä ja puolustusliiton muuttumista kylmän sodan ajasta. Siinä tarkastellaan myös Naton nykyisiä tehtäviä ja niiden kahtiajakautuneisuutta.

Kappaleessa neljä määrittellään sotilaallinen toimintakyky. Sotilaallisen toimintakyvyn määrittelyyn kuuluu omana osanaan käsitys sodasta ja sotilaallisesta voimankäytöstä. Kappale luo pohjan toimintakyvyn muutoksen tarkastelulle.

Kappaleessa viisi tarkastellaan Naton sotilaallista toimintakykyä ennen sen viimeisintä laajentumiskierrosta. Tämä kappale luo pohjan toimintakyvyn muutoksen tarkastelulle.

Kuudennessa kappaleessa vastataan tutkimuksen pääkysymykseen. Siinä käsitellään uusien jäsenmaiden sotilaallista toimintakykyä ja sen vaikutusta Naton sotilaalliseen toimintakykyyn. Tämä kappale on työn keskeisin.

Yhdistelmässä ja keskustelussa tarkastellaan tutkimustuloksia ja pohditaan mihin tulokseen olisi voitu päästä erilaisella näkökulman valinnalla.

Sotilaallisen toimintakyvyn muutos on rajattu koskemaan viimeisintä laajentumiskierrosta, jolloin puolustusliittoon liittyivät Viro, Latvia, Liettua, Slovakia, Slovenia, Romania ja Bulgaria. Työssä ei käsitellä Puolan, Tshekin ja Unkarin liittymisen vaikutuksia. Ajallisesti tutkimus on rajattu Naton Riikan huippukokoukseen (28.–29. 11. 2006), käsitellen ennen kokousta tapahtuneita muutoksia.

2.5 Käytetyt lähteet ja lähdekritiikki

Tutkimuksen yhtenä tärkeimmistä lähteistä toimi Naton omat internetsivut (www.nato.int). Sivustoilta löytyy paljon Naton itsensä julkaisemaa materiaalia. Naton omia julkaisuja täytyy kuitenkin tarkastella kriittisesti. Asiakirjat ja tiedotteet ovat positiiviseen sävyyn kirjoitettuja eivätkä sisällä juurikaan kritiikkiä jäsenmaista. Asiakirjoja on luettava rinta rinnan muiden

lähteiden kanssa, ettei tutkimus olisi liian Nato myönteinen.

Naton historiaosuudessa tärkeimpinä lähteinä toimivat Nato Handbook sekä Tuomas Forsbergin Nato-kirja. Forsbergin Nato-kirja on hyvä suomenkielinen perusteos tarkasteltaessa Natoa.

Varsinainen uusien jäsenmaiden tarkastelu on toteutettu valtioiden virallisia internetsivuja tutkimalla ja vertaamalla niitä muihin lähteisiin. Muina lähteinä toimivat muun muassa Naton kotisivut, Euroopan Unionin kotisivut, sekä muutamat tutkimukset uusista jäsenmaista. Uusista jäsenmaista löytyy sangen vähän tutkimuksia Suomesta, pois lukien Baltian maat. Valtioiden kotisivuja on pyritty tarkastelemaan kriittisesti ja vertaamaan julkaisuja aina muihinkin lähteisiin. Uusien jäsenmaiden asevoimia tutkittaessa on tärkeimpänä lähteenä toiminut IISS The Military Balance. Yleistietoutta valtiosta ja niiden taloudesta on otettu myös CIA – The World Factbook-sivustolta.

Tässä tutkimuksessa on käytetty paljon valtioiden omia julkaisuja. Näiden tarkastelu on ollut erittäin haastavaa, johtuen valtioiden tavasta korostaa vahvuuksiaan ja vähätellä heikkouksiaan. Tutkimusmateriaalia on ollut melko niukasta uusista jäsenmaista, varsinkin Slovakiasta, Sloveniasta, Bulgariasta ja Romaniasta. Näiden valtioiden tarkastelu on jäänyt vain muutamien lähteiden varaan, johtaen yksipuolisten tulkintojen mahdollisuuteen. Tätä on pyritty välttämään käyttämällä niin sanottuja kokoomateoksia, muun muassa The Military Balancea sekä CIA The World Factbook tietokantoja. Tutkimuksessa on pyritty näkemään julkaisuiden ”taakse”, mutta vertailuaineiston vähyyden vuoksi tämä on ollut erittäin vaikeaa. Ongelmat ovat korostuneet ennen kaikkea tutkittaessa uusien jäsenmaiden sotilaallista toimintakykyä. Sotilaallisen toimintakyvyn arvioissa on jouduttu yleistämään melko paljon sekä tekemään jonkin verran johtopäätöksiä ainoastaan määrävahvuuksia tarkastellen.

2.6 Johtopäätökset

Tutkimuksessa tarkastellaan Naton laajentumista ja sen vaikutusta Naton sotilaalliseen toimintakykyyn pääsääntöisesti realistiseen sävyyn, mutta taustalla vaikuttaa myös konstruktivismi. Realistista maailmakäsitystä tukee jäsenmaiden sotilaallisen voiman tarkastelu määrävahvuuksia tutkimalla sekä niin sanottuun fyysiseen voimaan turvautumalla.

Samassa viitekehyksessä tarkastellaan myös uusien jäsenmaiden asevoimien kehitystä. Kehittävätkö jäsenmaat alueellista puolustuskykyään vai keskittyvätkö he Naton määrittämiin uusiin tehtäviin? Alueelliseen puolustuskykyyn keskittyttäessä valtiot luottavat viime kädessä ainoastaan itseensä (self-help). Uusiin tehtäviin suuntaamisessa vaikuttaa taustalla voimakas järjestelmän muodostama paine. Konstruktivismia työssä käytetään valtiollisia julkaisuja tarkasteltaessa. Julkaisuja tarkasteltaessa pyritään löytämään vastauksia siihen, miten uudet jäsenmaat suhtautuvat Natoon ja sen arvoihin.

3 NATON HISTORIA

3.1 Perustamisesta ensimmäiseen laajentumiseen

North Atlantic Treaty Organisation perustettiin huhtikuussa vuonna 1949 Yhdysvalloissa allekirjoitetulla sopimuksella.⁴³ Perustamissopimukseen johtaneet toimet alkoivat Iso-Britannian ja Ranskan solmimasta yhteisestä puolustus sopimuksesta (Dunkerquen sopimus) vuonna 1947. Brysselin sopimuksessa vuonna 1948 puolustus sopimukseen liittyivät Hollanti, Belgia ja Luxemburg. Sopimukset olivat suunnattuja Saksan uutta nousua vastaan, mutta lähestyttäessä vuotta 1949 alkoi taustalla painaa jo alkanut kylmä sota.⁴⁴

Yhdysvaltojen liittyminen Brysselin sopimukseen johtui Iso-Britannian toiveesta saada lisää sotilaallista voimaa puolustusliittoon. Liittoutumiseen ei kuitenkaan suhtauduttu varauksettomasti Yhdysvaltojen kongressissa. Se pyrki säilyttämään mahdollisimman suuren omavaraisuuden. Jännitteiden kasvettua Euroopassa totesi Yhdysvallat, että sen on sitouduttava Euroopan turvallisuuden luomiseen.⁴⁵

Perustamissopimuksen neuvottelut kestivät lähes vuoden, alkaen keväällä 1948. Johtuen Yhdysvaltojen halukkuudesta pysyä mahdollisimman liittoutumattomana, laadittiin sopimuksesta väljempi kuin esimerkiksi Brysselin sopimuksesta. Jäsenvaltiota kutsuttiin

⁴³ Nato Handbook, Brussels, 2001, s. 411

⁴⁴ Forsberg Tuomas: Nato-kirja, Gummerus, Jyväskylä, 2002, s. 58–60

⁴⁵ Forsberg, s. 58–61. Naton ensimmäinen pääsihteeri Lordi Ismay totesi Naton tehtäväksi pitää Yhdysvallat sisällä, Venäjä ulkona ja Saksa alhaalla.

neuvotteluihin lisää lähinnä niiden strategisten asemien perusteella.⁴⁶ 4. päivä huhtikuuta 1949 allekirjoitettiin North Atlantic Treaty Organisationin perustamisasiakirja, allekirjoittajina olivat valtiot Kanada, Yhdysvallat, Belgia, Tanska, Ranska, Islanti, Italia, Luxemburg, Hollanti, Norja, Portugali ja Iso-Britannia.⁴⁷

Sopimuksessa määriteltiin puolustusvelvoite väljästi. Velvoite oli alueellisesti rajattu, koska Yhdysvallat ei halunnut sekaantua Euroopan vanhojen suurvaltojen sotiin siirtomaissa. Yhdysvaltojen sisäisten ongelmien takia kirjattiin sopimukseen myös mahdollisuus erota liitosta kahdenkymmenen vuoden päästä. Yhdysvallat kokivat sopimuksen jonkinasteisena Marshall avun sotilaallisena ulottuvuutena.⁴⁸

Aluksi Nato oli hyvin väljä organisaatio, jolla ei ollut omia hallinnollisia rakenteitaan. Ainoa perustettu elin olin NAC, Pohjois-Atlantin neuvosto. Nato ei ollut vahva kansainvälinen organisaatio, joksi se pyrittiin luomaan. Naton rooli oli lähinnä yhteydenpidossa. Yhteisiä puolustus suunnitelmia ei laadittu, koska kaikki jäsenmaat eivät olleet valmiita niihin sitoutumaan. Valtiot olisivat siis toimineet kriisin sattuessa täysin omien kansallisten suunnitelmiansa pohjalta.⁴⁹

Korean sodan puhkeaminen käynnisti Natossa kehityksen. Nato alkoi luoda itselleen organisatorisia rakenteita, päämajoja ja esikuntia. Vuonna 1951 aloitti Euroopan joukkojen johtoesikunta toimintansa Pariisissa. Naton kehitettyä pysyviä rakenteita voidaan tulkita sen siirtyneen pois perinteisistä sotilaallisista liittosopimuksista.⁵⁰

3.2 Naton laajentumiset

Naton laajenemisen on mahdollistanut perustamisasiakirjan kymmenes artikla (liitteessä 1 North Atlantic Treaty). Sotilasliittoa perustettaessa oli epäselvää kenen liittoon pitäisi kuulua, jolloin kymmenenteen artiklaan kirjailtiin mahdollisuus laajentumisesta. Vaatimuksena

⁴⁶ Forsberg, s. 60–61

⁴⁷ Nato Handbook, s. 412. Etelä-Afrikkakin oli kiinnostunut liittymään sopimukseen, mutta puolustusliitto haluttiin rajoittaa maantieteellisesti.

⁴⁸ Forsberg, s. 58–61

⁴⁹ Forsberg, s. 60–62

⁵⁰ Forsberg, s. 62

uudelle valtiolle määriteltiin yksimielinen valinta, eurooppalaisuus sekä Pohjois-Atlantin alueen turvallisuuden edistämisen mahdollisuus.⁵¹

Puolustusliitto aloitti laajentumisensa jo kylmän sodan aikana. Ensimmäisenä jäsenyysneuvotteluihin kutsuttiin Kreikka ja Turkki, vaikka osa jäsenmaista laajentumista vastustikin.⁵² Kreikan ja Turkin jäsenyys vahvistettiin vuonna 1952 helmikuussa.⁵³

Kylmän sodan jatkuessa tarvittiin Natoonkin lisää taloudellisia resursseja. Lokakuussa vuonna 1954 kutsuttiin Saksan liittotasavalta jäseneksi. Taustalla vaikutti myös mahdollisuus Saksan uudelleenvarustamisesta Naton silmien alla.⁵⁴

Viimeinen kylmän sodan aikainen laajentuminen tapahtui vuonna 1982, jolloin Espanjasta tuli liiton kuudestoista jäsenmaa.⁵⁵

Kylmän sodan päättyminen ja Varsovan liiton hajoaminen mahdollistivat entisten sosialistimaiden hakeutumisen Natoon. Useat valtiot ottivat ulkopoliittisiksi tavoitteikseen jäsenyyden sekä Natossa että Euroopan Unionissa. Ensimmäinen kylmän sodan jälkeinen laajentuminen tapahtui vuonna 1990 kun Itä-Saksa liittyi Natoon.⁵⁶

Laajentumisen jatkumista ei nähty mahdollisena 1990-luvun alussa. Laajentuminen itäiseen Keski-Eurooppaan koettiin ainoastaan heikentävän sotilasliittoa. Entiset sosialistimaat kuitenkin pyrkivät voimakkaasti Natoon. Vastatakseen tähän Nato loi Pohjois-Atlantin yhteistyöneuvoston ja myöhemmin rauhankumppanuusohjelman. Samalla rohkaistiin valtioita pyrkimään ensin EU:n jäseneksi ja vasta sen jälkeen pyrkimään Natoon.⁵⁷

Muutos laajentumisen suhtautumiseen kumpusi jälleen Yhdysvaltojen aloitteesta. Vetoaminen Yhdysvaltojen presidenttiin, mutta ennen kaikkea pelko Yhdysvaltojen vaikutusvallan

⁵¹ <http://www.nato.int/docu/basicxt/treaty.htm>, 24.8. 2006

⁵² Forsberg, s. 149

⁵³ Nato Handbook, s. 414

⁵⁴ Forsberg, s. 149, Nato Handbook, s. 415

⁵⁵ Nato Handbook, s. 426, Forsberg, s. 150. Espanja jättäytyi kuitenkin vuosiksi sotilaallisen rakenteen ulkopuolelle.

⁵⁶ Forsberg, s. 150-152

⁵⁷ Forsberg, s. 150-153

vähennyksestä johti Clintonin ajamaan Naton laajenemista. Clintonin kampanjointi asian puolesta johti Naton teettämään selvityksen laajenemisen tekijöistä.⁵⁸ Vuonna 1995 julkaistu tutkimus (Study on Nato Enlargement) määrittäi uusien jäsenmaiden liittymisen ehtoja ja velvollisuuksia.⁵⁹ Uusilta jäsenmailta vaadittaisiin tutkimuksen mukaan ainakin demokraattinen valtiojärjestelmä, toimiva lainsäädäntö, yksilönvapaus ja toimivat asevoimat. Uusien jäsenmaiden tulisi olla kykeneviä turvallisuuden tuottamiseen.⁶⁰

Tutkimuksen julkaisemisen jälkeen oli kansainvälisessä politiikassa paljon keskustelua laajenemisesta ja sen seurauksista. Laajentumisen vastustajat saivat Naton päätöstä siirrettyä vuoden 1996 lopulle asti, jolloin Yhdysvaltojen presidentti kertoi laajentumisen tapahtuvan keväällä 1999.⁶¹ Madridissa, vuonna 1997 päätettiin kutsua jäsenyysneuvotteluihin Puola, Tshekki ja Unkari, tavoitteenaan saada jäsenyys vuonna 1999.⁶²

Madridin kokouksessa päätettiin myös jatkaa laajentumisprosessia samoilla suuntaviivoilla kuin aikaisemminkin. Tavoitteeksi kuitenkin asetettiin uusien jäsenmaiden sopeuttaminen ennen jatkosuunnitelmien laatimista.⁶³ Seuraavasta laajentumisesta keskusteltiin kuitenkin jo Washingtonissa vuonna 1999, aikaisemmin kuin Madridissa oli arvioitu. Washingtonissa ilmoitettiin ovien pysyvän avoinna ja seuraavien jäsenmaiden kutsumisen aika olevan Prahassa vuonna 2002.⁶⁴

Vuonna 2002 Prahassa kutsuttiin jäsenyysneuvotteluihin seitsemän uutta jäsenmaata. Viro, Latvia, Liettua, Slovakia, Slovenia, Romania ja Bulgaria aloittivat vuonna 2002 jäsenyysneuvottelut, jotka tähtäsivät vuonna 2004 alkavaan jäsenyyteen.⁶⁵ Jäsenyysneuvotteluissa mukana olleet valtiot saavuttivat täysjäsenyyden vuonna 2005.⁶⁶

⁵⁸ Forsberg, s. 155

⁵⁹ http://www.nato.int/issues/study_on_enlargement/index.html, 24.8. 2006. Tutkimuksessa todettiin myös laajentumisen Euroopassa parantavan Naton mahdollisuuksia ottaa osaa Euroopan turvallisuuspolitiikkaan, parantaa kansainvälistä turvallisuutta sekä lisätä Euro-Atlanttista yhteistyötä.

⁶⁰ <http://www.nato.int/docu/basicxt/enl-9506.htm>, 24.8.2006

⁶¹ Forsberg, s. 158–159

⁶² <http://www.nato.int/docu/pr/1997/p97-081e.htm>, 24.8. 2006

⁶³ <http://www.nato.int/docu/pr/1997/p97-081e.htm>, 24.8.2006, Forsberg, s.161

⁶⁴ <http://www.nato.int/docu/comm/1999/9904-wsh/9904-wsh.htm>, Forsberg, s. 161

⁶⁵ http://www.nato.int/docu/comm/2002/0211-prague/more_info/membership.htm, 24.8. 2006

⁶⁶ <http://www.nato.int/docu/update/2004/03-march/e0329a.htm>, 24.8.2006

3.3 Naton puolustusopin kehitys

Aivan Naton alkuaikoina valtiot olisivat toimineet täysin kansalliselta pohjalta. Korean sodan puhjettua alkoi sotilasliitolle muodostua pysyviä hallintorakenteita Eurooppaan. Yhteisiä puolustussuunnitelmia alettiin laatia 1950-luvulta alkaen. Aluksi pyrittiin peloteteorian mukaisesti massiivisen vastaiskun oppiin. Doktriinissa oli korostettu merkitys ydinaseilla ja niiden ensikäytöllä. Tätä doktriinia noudatettiin hieman soveltaen aina vuoteen 1967 asti, jolloin siirryttiin joustavan vastatoiminnan oppiin. Massiivisen vastaiskun oppi oli käytössä sängen pitkään, koska Nato uskoi olevansa heikompi konventionaalisen aseistuksen suhteen.

Puolustusoppi uudistui vuonna 1967 jolloin siirryttiin joustavan vastatoiminnan oppiin. Tässä opissa annettiin enemmän painoarvoa tavanomaiselle aseistukselle, mutta se perustui kuitenkin edelleen ydinaseisiin. Vuonna 1967 käyttöön tullut oppi perustui myös peloteteorian, koska hyökkääjä ei voinut olla varma vastaiskun voimakkuudesta.⁶⁷

Kylmän sodan päättymisen ja Naton uudistuminen alkoi vuonna 1990 Lontoossa. Tällöin todettiin, ettei suurhyökkäyksen vaaraa enää ollut, mutta kollektiivinen puolustusvelvoite tulisi säilymään tärkeänä. Uhkakuvien uudelleenmäärittely alkoi samaan aikaan kuin yhteistyö vanhojen vihollisten kanssa. Sotilasliitossa heräsi kysymyksiä siitä, voisiko se toimia sotilaallisesti oman alueensa ulkopuolella.⁶⁸

Kylmän sodan päättymisen jälkeen ei Natolla ole ollut vastaavanlaisia puolustusoppeja kuin sen aikana. Tämä johtuu osittain siitä, että uhkakuvat ovat monimutkaistuneet. Natolla on uhkia ja tehtäviä joihin se pyrkii vastaamaan tapauskohtaisesti. Nato on muuttunut tai muuttumassa yhteisiä arvoja puolustavaksi organisaatioksi.

⁶⁷ Forsberg, s. 60–65

⁶⁸ Forsberg, s. 68–74. Keskustelua aiheutti erityisesti se, että pitäisikö Naton alistaa toimensa Yk:n tai Etyjin päätöksille.

3.4 Nato 2000-luvulla

Vuonna 1999 Washingtonissa pidetyssä huippukokouksessa uusille uhkille annettiin entistä suurempi merkitys, mutta samalla painotettiin tärkeimpänä tehtävänä edelleen säilyvän yhteisen puolustusvelvoitteen. Vaikka Nato suuntaakin koko ajan enemmän kriisinhallintaan ja kumppanuuteen ei kollektiivinen puolustus tule unohtumaan Naton asialistoilta.⁶⁹ Vuonna 2002 Prahan huippukokouksessa vahvistettiin Naton uudeksi tehtäväksi terrorismin vastainen toiminta. Uusien tehtävien myötä on Naton sotilaallista rakennetta jouduttu muokkaamaan voimakkaasti. Nato on perustanut uudet nopean toiminnan joukot (NATO Response Force, NRF) vastaamaan uusien tehtävien luomia uhkia. Uusien joukkojen perustamisen lisäksi puolustusliitto on supistanut sotilaallista rakennettaan huomattavasti ja pyrkinyt luomaan joukoistaan liikkuvampia sekä helpommin johdettavia.⁷⁰ Nato pyrkii vaikuttamaan kriiseihin ennen niiden puhkeamista alueensa ulkopuolella. Tämä asettaa haasteita Naton liikekannallepanon nopeuteen ja ilmakuljetuskykyyn. Naton uudet tehtävät tekevät sotilasliitosta kaksijakoisen. Sen pitää pystyä kollektiiviseen puolustukseen jäsenmaidensa alueella, mutta toisaalta sillä pitää olla nopean reagoinnin joukkoja ja kriisinhallintaan kykeneviä osastoja.

Osalle uusista jäsenmaista uusien tehtävien asettelu on ollut ongelmallinen. Ne ovatkin pohtineet pitäisikö valtioiden kehittää ensin itsenäiseen puolustukseen kykenevät joukot vai alkaa välittömästi kehittää kriisinhallintaan kykeneviä osastoja. Vanhojenkin jäsenmaiden osalta kehittyminen ei ole ollut ongelmattonta. Uusiin tehtäviin vastaavia joukkoja kehitettäessä on Naton sisällä törmätty asevoimien väliseen kuiluun. Yhdysvaltojen panostus sotateknologiaan ja asevoimiin on moninkertainen verrattuna muihin Nato-maihin. Tämä on väistämättä johtanut kuilun muodostumiseen asevoimien välille.⁷¹

⁶⁹ Forsberg, s. 68- 84

⁷⁰ Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2004, Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, 2004, Edita 2004, s. 58–62

⁷¹ Pugin, Leo: Naton viimeisin laajentumiskierros ei ole edennyt kivuttomasti. Helsingin Sanomat 28.10.2005, s. A 15. Samaan teemaan liittyen helmikuussa 2006 julkaistussa artikkelissa Donald Rumsfeld peräänkuulutti jäsenmaiden puolustusbudjettien kasvattamista ja moitti kumppaneidensa budjettien suuruutta. Samassa artikkelissa Saksan liittokansleri Merkel toivoi Naton vahvistuvan poliittisesti. (HS 5.2.2006, sivu B2, ”Liittokansleri Merkel haluaa poliittisesti vahvan Naton”.)

3.4.1 Kollektiivisen puolustuksen merkitys

Perustettaessa Natoa, laadittiin sen tärkeimmäksi tehtäväksi viidennen artiklan mukainen kollektiivinen puolustus. Artiklassa todetaan, että hyökkäys yhtä Naton jäsenmaata kohtaan on hyökkäys kaikkia Nato-maita kohtaan. Kuten jo aikaisemmin on todettu, on artikla melko väljästi kirjailtu. Artiklassa ei ole mainintaa hyökkäyksen voimakkuudesta tai muiden jäsenmaiden antaman avun määrästä.⁷²

Kollektiiviseen puolustukseen liittyvät operaatiot olivat mahdollisia kylmän sodan aikana. Kylmän sodan aikana sotilasliitolla oli selkeä vihollinen mitä vastaan olisi tarvittaessa toimittu. Tällaisessa tilanteessa kollektiivinen puolustus oli tärkeässä roolissa. Kylmän sodan päätyttyä heräsi kysymys kollektiivisen puolustuksen tarpeellisuudesta. Kollektiivinen puolustus oli kuitenkin ollut Naton tärkein tehtävä jo vuosien ajan, eikä siitä haluttu luopua.⁷³

Kylmän sodan päätyttyä alkoi uhkakuvien ja sodan määrittelemisen uudestaan. Roomassa vuonna 1991 määriteltiin uusi strateginen konsepti, jossa tehtäviksi tuli turvallisuuden säilyttäminen Naton alueella.⁷⁴ Roomassa asialistoille otettiin myös kriisinhallinta. Uusi oppi vaati ottamaan kriiseihin kantaa jo ennen niiden laajenemista Naton alueelle. Vähitellen Naton rooli sen alueen ulkopuolisissa tehtävissä kasvoi. ”Out of area”-operaatioiden merkitys kasvoi voimakkaasti ja kriisinhallinta nousi yhä tärkeämmäksi tehtäväksi.⁷⁵

Uudet tehtävät muodostuivat uusien uhkien pohjalta. Sodan ja kriisien uudelleenmäärittely vaikutti siihen, että kollektiivinen puolustus jäi koko ajan enemmän taka-alalle. Terrorismin torjunta, kriisinhallinta ja joukkotuhoaseiden leviämisen estäminen eivät onnistuneet puolustusvelvoitteen kautta. Uudet tehtävät, uusi Nato. Vaikka uusia tehtäviä otettiin agendalle, painotettiin kuitenkin puolustusvelvoitteen säilyvän Naton tärkeimpänä tehtävänä.⁷⁶ Tämä on toistunut Naton julkaisuissa pitkään lähes samantyyllisenä.

⁷² Forsberg, s. 65-67 sekä Liite 1: North Atlantic Treaty

⁷³ Forsberg, s. 65 -69

⁷⁴ <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c911107a.htm>, 25.8. 2006

⁷⁵ Forsberg, s. 68–71

⁷⁶ Forsberg, s. 70–74, ”kollektiivinen puolustus säilyy Naton ydintehtävänä”

3.5 Naton organisaatio ja päätöksenteko

Natossa päätöksenteko perustuu jäsenvaltioiden tasavertaiseen asemaan. Jäsenvaltioilla on pysyvä edustaja Pohjois-Atlantin neuvostossa, joka on liittouman korkein päättävä elin. Pohjois-Atlantin neuvostossa (NAC) päätökset tehdään konsensusperiaatteella. Neuvostossa päätöksiä tehtäessä yhdenkin valtion vastustus kaataa päätöksen ja päädytään yhteiseen epäonnistumiseen. Päätöksistä keskustellaan, muttei äänestetä. Muodollisesti päätöksenteossa kaikki valtiot ovat yhdenvertaisia.⁷⁷

Kokonaisuudessaan Naton päätöksenteko jakaantuu sekä poliittiseen, että sotilaalliseen rakenteeseen. Poliittisen rakenteen ytimen muodostaa Pohjois-Atlantin neuvosto, kansainvälinen sihteeristö sekä komiteat. Poliittinen rakenne ohjaa kaikkea sotilaallista toimintaa Naton sisällä. Se antaa sotilaalliselle rakenteelle tehtävät ja tavoitteet kun sotilaallinen rakenne voi ainoastaan antaa vain suosituksia ja esityksiä poliittiselle rakenteelle. Poliittiset päätökset valmistellaan ja suunnitellaan komitea- ja valiokuntatyöskentelynä komiteoissa, joissa valtiot ovat edustettuina. Tätä työtä tukee ja avustaa kansainvälinen sihteeristö.⁷⁸ Naton pääsihteeri on perinteisesti ollut eurooppalainen, mutta ylin sotilaskomentaja yhdysvaltalainen.⁷⁹

Naton sotilaallinen rakenne on viime vuosina ollut muutoksessa. Sen strategisen tason johtoportaat ovat vähentyneet, samalla kun joukkorakennettakin on koko ajan suoraviivaistettu.⁸⁰ Vuonna 2003 päätti Nato virtaviivaistaa komentorakennettaan. Tavoitteena oli muokata komentoketjua joustavammaksi, tehokkaammaksi ja kykenevämmäksi liittouman uusien tehtävien luomiin haasteisiin. Tämä tarkoitti siirtymistä yhteen strategisen tason johtoportaan, Allied Command Operations (ACO), jota johtaa SACEUR (Supreme Allied Commander Europe). Suoraan sotilaskomitean (Military Committee, MC) alaisuudessa on myös Allied Command Transformation (ACT), jonka tehtävänä on johtaa sotilaallisen rakenteen muutosta. Operatiivisella tasolla on kaksi pysyvää komentokeskusta, Joint Force

⁷⁷ Berner Jyrki: NATO ja sen merkitys Suomen puolustuspolitiikassa. Teoksessa Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjaukset, toimittanut Visuri Pekka, 2. täydennetty painos, Otava, Keuruu 2003, s. 121–122

⁷⁸ Forsberg, s. 118 -124

⁷⁹ Forsberg, s. 120 -123

⁸⁰ <http://www.nato.int/docu/handbook/2001/hb0702.htm>, 24.8. 2006

Commands (JFC), jotka sijaitsevat Hollannissa ja Italiassa.⁸¹

Ydinasesuunnitteluryhmä sekä puolustus suunnittelukomitea ovat sotilaallisen päätöksenteon kannalta keskeisiä komiteoita. Puolustus suunnittelukomitea vastaa konventionaalisiin asein varustettujen joukkojen suorituskykyvaatimuksista ja sotilaallisten resurssien suunnittelusta. Ydinasesuunnitteluryhmä vastaa ydinaseiden käytön suunnittelusta.⁸²

Naton pyrkimyksenä on ollut argumenttien merkitys, eikä se mikä valtio argumentin esittää. Ongelmaksi on muodostunut joidenkin valtioiden korostettu asema Natossa. Yhdysvalloilla, joka kontrolloi suurinta osaa Naton sotilaallisesta rakenteesta, on ollut selkeä johtoasema päätöksenteossa. Sen korostetusta asemasta kertoo se, että Yhdysvallat on vastannut suurimmasta osasta Naton neuvostossa käsitellyistä esityksistä.⁸³

3.6 Johtopäätökset

Sotilasliiton perustaminen johti kohti voimatasapaino-ajattelua. Pyrittiin pelotteeseen perustuvaan turvallisuuteen, jättäen taka-alalle yhteistyöperusteisen turvallisuusajattelun. Ajatustapa, jossa kommunismi ja Neuvostoliitto koettiin vihollisena ja Nato ja sen jäsenmaat ystävinä, alkoi yleistyä voimakkaasti.⁸⁴ Kuitenkin vuodesta 1956 alkaen pyrittiin korostamaan, että Nato on olemassa yhteisten arvojen puolustajan eikä yhteisen vihollisen takia.⁸⁵

Laajeneminen oli Yhdysvaltojen intresseissä. Esimerkiksi Kreikan ja Turkin liittyessä, olivat Hollanti, Tanska ja Norja vastaan, mutta Yhdysvaltojen painostus mahdollisti laajenemisen. Tavoitteena oli laajentaa Naton ja Yhdysvaltojen vaikutuspiiriä itäiselle Välimerelle.⁸⁶ Toisaalta Yhdysvalloilla oli jo kaikissa kylmän sodan aikana liittyneissä valtioissa

⁸¹ http://www.nato.int/issues/military_structure/command/index-e.htm, 24.8.2006

⁸² Berner, s. 122–124

⁸³ Forsberg, s. 127-130. Yhdysvaltojen johtoasemasta on ollut paljon keskustelua. Jäsenmaista Ranska on pyrkinyt haastamaan Yhdysvaltojen johtajuutta. Yhdysvalloilla on ollut keskeinen vaikutus Naton muutoksessa ja sen myönteinen suhtautuminen laajentumiseen on vaikuttanut suuresti laajenemisprosessin alkamiseen.

⁸⁴ Forsberg, s. 61

⁸⁵ Forsberg, s. 63

⁸⁶ Forsberg, s. 149

sotilastukikohtia. Laajentuminen oli toisaalta oikeutuksen hakemista Yhdysvaltojen toimille.⁸⁷ Kylmän sodan päätyttyä halusi Yhdysvallat kehittää Natoa globaalimpaan suuntaan. Kehitys oli Yhdysvaltojen näkökulmasta tärkeämpää kuin Euroopan valtioiden. Euroopan jäsenet pelkäsivätkin joutuvansa välineeksi Yhdysvaltojen Lähi-idän politiikkaan. Yhdysvallat pyrki myös laajentamaan sotilasliiton tehtäviä mahdollisimman laajoiksi ja kattaviksi.⁸⁸

Kylmän sodan jälkeiset laajenemiset itään sopivat erinomaisesti Saksalle, koska se pääsi pois ”etulinjasta”. Saksa kannattikin laajenemista melko voimakkaasti.⁸⁹

Voimatasapaino-ajattelusta ei luovuttu vielä Rooman kokouksessa vuonna 1991. Siellä painotettiin strategisen tasapainon merkitystä Euroopan alueella. Pelotetehtävän voidaan siis nähdä säilyneen osin edelleen.⁹⁰

Vaikka artikla viisi on melko väljästi muotoiltu, on avunanto käytännössä pakollista. Painostus avunantoon kriisin sattuessa on suuri.⁹¹ Realistisesti tarkasteltaessa voidaan avunannossa nähdä kaksi aspektia. Valtiot ajavat vain omia etujaan, jolloin niiden apuun ei kriisin sattuessa voi sokeasti luottaa. Toisaalta taas uusrealismin mukaisesti järjestelmä ohjaa toimijoita, jolloin painostus avunantoon on erittäin suuri. Puolustusvelvoitteen tarkastelu teoreettisesti on täten hankalaa. Avunanto onkin varsin tilannesidonnaista. Oman haasteensa aiheuttaa puolustusvelvoitteen löyhä sanamuoto. Voikin olla, että annettu sotilaallinen avustus on niin vähäistä, että siitä ei ole konkreettista hyötyä. Puolustusvelvoitteen täytäntöönpanossa merkitsevää on koko kansainvälisen politiikan tilanne, sekä Naton johtovaltion Yhdysvaltojen suhtautuminen tilanteeseen.

1990-luvulta alkanut kehitys, joka johti alueen ulkopuolisten tehtävien lisääntymiseen, merkitsi Naton alueellisen puolustuksen merkityksen vähentymistä. Enää ei puolustettu jäsenmaiden aluetta, vaan jäsenmaiden arvoja.⁹² Viimeisintä laajentumiskierrosta voidaan osaltaan selittää valtatyhjiön täyttämällä. Suurvallat eivät halua väliinsä ns. valtatyhjiöitä vaan pyrkivät omaa etuaan ajaen täyttämään niitä. Laajentumisen taustalla voidaan nähdä

⁸⁷ Forsberg, s. 150

⁸⁸ Forsberg, s. 70–71

⁸⁹ Forsberg, s. 154

⁹⁰ <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c911107a.htm>, 25.8. 2006

⁹¹ Forsberg, s. 65-67.

⁹² Forsberg, s. 68–74

myös maantieteellisesti hyötyä. Romanian ja Bulgarian liittyminen sotilasliittoon on lyhentänyt kriisinhallintaoperaatioiden huoltomatkoja.

4 SOTILAALLISEN TOIMINTAKYVYN MÄÄRITELMÄ

Tässä luvussa määritellään tutkimuksen käsite sotilaallinen toimintakyky. Sotilaallinen toimintakyky valtion tai liittouman tasalla koostuu käsityksestä sodasta, asevoimista ja halusta käyttää asevoimia. Sotilaallisen toimintakyvyn tarkka määrittely on erittäin vaikeaa. Tässä kappaleessa tutkitaan toimintakyvyn problematiikka ja annetaan suuntaviivoja sen arviointiin.

4.1 Yleinen käsitys sodasta

Kylmän sodan aikana sodan kuva oli todella kaksijakoinen. Toisaalla oli ydinsota, joka uhkasi koko maailmaa, mutta toisaalla konventionaalisiin aseihin käytävä suurten massojen välinen sota. Ydinaseet eivät soveltuneet poliittisten päämäärien ajamiseen siinä mittakaavassa, mitä Clausewitz oli tarkoittanut. Clausewitzin mukaan sota oli politiikan jatkamista asevoimien käytöllä, väkivaltaa jonka käytössä ei ole rajoja. Konventionaalisiin aseihin käytävää sotaa pystyttiin käyttämään poliittisten päämäärien ajamiseen tehokkaammin. Ydinaseet olivat liian tehokkaita, osiltaan siksi, että kylmän sodan aikana uskottiin pystyvän erottamaan kansalaisyhteiskunta ja taistelutilat toisistaan. Merkittävää kylmän sodan aikana oli sodan määrittelemisen kansainvälisesti lähes samanlaisesti.⁹³

Kylmän sodan päätyttyä valtioiden uhkakuvat muuttuivat. Valtiot alkoivat hahmotella uudestaan uhkakuviaan ja tutkimaan suhtautumistaan sotilaalliseen voimankäyttöön. Yhteistä ja jaettua sodan kuvan käsitystä ei enää muodostunut. Sodan määrittelemisen on ennen kaikkea poliittinen toimi. Sota on kansainvälisen politiikan ilmiö, joka on voimakkaassa murroksessa. Sodan määrittely on kulttuurisidonnainen.⁹⁴

Sodan käsittämistä voidaan tarkastella paradigma-lähtöisesti. Paradigma, eli tiedeyhteisössä vallitseva ”maailmankatsomus”, on aika-sidonnainen. Kun paradigma kohtaa riittävästi

⁹³ Raitasalo Jyri, Sipilä Joonas (toim.): Muuttuva sota, Gummerus, Jyväskylä, 2005, s. 15–18

⁹⁴ Raitasalo, ym, s. 18

perusteltua kritiikkiä se murtuu, aloittaa muutoksen ja tilalle muotoutuu uusi paradigma. Sodan paradigma on siis yleisesti hyväksytty ja ymmärretty tapa käydä sotaa. Se on jatkuvassa muutoksessa. Paradigmaa voidaan myös tietoisesti pyrkiä muuttamaan.⁹⁵

Paradigmaerolla tarkoitetaan sodan käsittämistä eri tavoin. Johtavaa paradigmaa voidaan pyrkiä haastamaan uudella paradigmalla, esimerkiksi käyttämällä hyväksi paradigman heikkouksia. Esimerkkinä tästä on nykyinen Irakin sota. Johtavan paradigman mukaiset kehittyneet ja teknologiset asevoimat kohtaavat eräänlaista sissisodankäyntiä, johon eivät pysty tehokkaasti vastaamaan.⁹⁶ Johtavan paradigman mukaan tämä on asymmetristä sotaa.

Paradigmaan pohjautuvaan ajatteluun johtaa se, että sotaa käsitetään yhteisössä useammalla hyväksytyllä tavalla. Sota ja sen käsitteellistäminen on erittäin kulttuurisidonnaista. Sodan määrittely eli paradigman valinta vaikuttaa valtion valmistautumiseen sotaan.⁹⁷

4.1.1 Sodankäynnin muutos

Kylmän sodan aikainen sodan kuvan käsitys oli aikaisemmin esitetty, konventionaalisiin aseihin käytävä laajamittainen sota mahdollisesti tuettuna ydinasein. Uhkakuvana kylmän sodan aikana oli ideologinen uhka, kommunismin leviäminen. Kommunismin leviämisen estäminen johtikin sotiin sekä Koreassa että Vietnamissa.⁹⁸

Varsinainen murros sodan käsittämisessä ja uhkakuvien määrittämisessä tapahtui 1990-luvun puoliväliin mennessä. Suurvalta-johtoisesti alkoi uusien uhkien liittäminen valtioiden turvallisuuspoliittisiin julkaisuihin. Enää ei koettu laajamittaista sotaa suurimpana uhkana, vaan paikalliset kriisit, niin sisällissodat kuin tavanomaiset sodatkin, terrorismi, joukkotuhouksien leviäminen ja rikollisuus nousivat uhkakartoituksessa kärkeen. Sotilaalliset uhat olivat siis laskeneet, mutta uusiin uhkiin vastaaminen sotilaallisella voimalla vaikeutunut. Uhkiin vastaamisessa alkoi painottua myös poliittinen puoli.⁹⁹

⁹⁵ Raitasalo, ym, s. 18–20

⁹⁶ Raitasalo, ym, s. 18–20

⁹⁷ Raitasalo, ym, s. 18

⁹⁸ Raitasalo, ym, s. 102–104

⁹⁹ Raitasalo, ym, s. 105–106

Uusia käsitteitä muodostui ja vakiintui. Humanitäärinen interventio on yksi esimerkki yrityksestä selittää sotilaallisen voimankäytön rajapintaa. Sanalla sota pyritäänkin kuvaamaan jonkin asian vaikeutta ja ongelmallisuutta.¹⁰⁰

Persianlahden sodan jälkeen (1991) keskusteluun on noussut käsite “sodankäynnin vallankumous” eli Revolution in Military Affairs (RMA), jolla on pyritty kuvaamaan sotilaallisen voiman luonnetta ja sen suorituskykyä historiaan verrattuna. Vallankumoukseen uskottiin pitkälti teknologian kehittymisen, organisaatioiden uudistumisen ja asevoimien käyttöperiaatteiden muuttumisen takia.¹⁰¹

Läntisen maailman sodan kuva on ollut voimakkaassa muutoksessa kylmän sodan jälkeen. Yhteistä jaettua sodan kuvaa ei ole valtioille muodostunut. Yhdysvallat on voimakkaasti kehittänyt asevoimiaan sodankäynnin vallankumouksen suuntalinjoilla. Osittain saman paradigman on hyväksynyt myös Nato. Tästä osoituksena on Allied Command Transformation-johtoportaan perustaminen Yhdysvaltojen vastaavan laitoksen yhteyteen.¹⁰²

Lännessä sotaan ei valmistauduta enää voimakkaimmin valtiollisia toimijoita vastaan. Uhkakuvina ovat epäsymmetriset konfliktit ja sota terrorismia vastaan. Teknologialla on korostettu merkitys. Kriiseihin pyritään vaikuttamaan jo ennen niiden varsinaista puhkeamista. Kriisipesäkkeisiin vaikutetaan ennen kuin niiden heijastevaikutukset kohtaavat valtion oman alueen. Tästä johtuen ei kouluteta massamaisia armeijoita, vaan pyritään hyödyntämään korkeasti koulutettuja joukkoja korkealla teknologialla varustettuina.¹⁰³

4.1.2 Taistelun kuva

Taistelun kuva on alakäsite tutkittaessa sodan kuvaa ja sen olemusta. Taistelun kuvalla tarkoitetaan sitä tilaa ja niitä ilmiöitä, joita taistelukentällä ilmenee. Taistelun kuvan alakäsitteenä on taistelukenttä. Taistelun kuvasta kehitetään valtion asevoimien

¹⁰⁰ Raitasalo, ym, s. 106. Sana sota ei enää kuvaa ainoastaan asevoimin käytävää taistelua, vaan sana on saanut muitakin merkityksiä esimerkiksi huumeiden vastainen sota tai terrorismin vastainen sota.

¹⁰¹ Raitasalo, ym, s. 114–119

¹⁰² Raitasalo, ym, s. 119–122

¹⁰³ Raitasalo, ym, s. 119–122. Yhdysvallat on kutsunut ennaltaehkäisevää toimintaansa jopa demokratian levittämiseksi.

operaatiotaitoa ja taktiikkaa uhkamalleihin vastaaviksi. Tämä kuva on siis ohjesääntöjen ja oppikirjojen pohjalla, mutta vielä tärkeämpänä toimii perustana sotilaiden koulutukselle. Sodankäynnin taktinen taso on kokenut muutoksen viime vuosina ja eräiden nykykäsitusten mukaan sodankäynti on muodostumassa tuhoisaksi, nopeaksi ja muovautuvaksi. Aloitteen merkitys on kasvanut ja liikkuvuus on erittäin tärkeässä roolissa. Kohteena on vastustaja, ei enää niinkään alue. Taisteluja on pyrittävä käymään koko taistelutilan syvyydessä yhtäaikaaisesti, joka muodostaa taistelutilasta hyvin pirstaloituneen.¹⁰⁴ Ilma-aseen käyttöön pyritään niin tiedustelussa kuin tulenkäytössäkin, mutta entistä enemmän myös joukkojen kuljetuksissa. Laadun merkitys korostuu määrän sijasta kaikessa toiminnassa.¹⁰⁵ Pimeätoimintakyky sekä taistelutilan hallitseminen korostuu taisteluiden ollessa pirstaleisia ja sekavia. Varsinaisia rintamalinjoja ei enää pyritä muodostamaan ja asejärjestelmillä pyritään tuhoamaan tai lamauttamaan vihollisen järjestelmät. Sodan voitto perustuu tietoylivoimaan, jota saadaan elektronisella sodankäynnillä, tiedustelulla sekä tietosodankäynnillä.¹⁰⁶ Taistelukentän valvonta on kehittynyt voimakkaasti ja taistelutilaa kyetäänkin valvomaan ja siellä toimivia joukkoja johtamaan lähes millaisissa tahansa oloissa ja milloin tahansa.¹⁰⁷

Uudenlaiset uhkat ja kriisit vaikuttavat taktisellakin tasolla. Humanitääriset interventiot sekä kriisinhallinta ovat toimintaympäristönä hyvin toisenlaiset verrattuna kylmän sodan aikaisen sodan kuvan taktiseen tasoon. Sodankäynnin taktisen tason muuttuminen on aiheuttanut paljon vaatimuksia joukkorakenteelle ja joukoille. Sodankäynnin sirpaloituminen aiheuttaa haasteita johtamiselle ja johtamisjärjestelmille. Sotilaiden koulutustaso täytyy olla korkea, koska tilanteiden vaihtuvuus on nopeaa ja aloitteen merkitys korostettu. Joukkorakenteen täytyy olla liikkuvaan sodankäyntiin kykenevää ja joukkojen helposti johdettavia. Ilmakuljetuskyvyn korostuminen aiheuttaa haasteita, niin taktisen tason kuin strategisenkin tason siirroissa. Nato haluaakin jäsenmaillaan olevan kyky keskittää voimiaan alueensa ulkopuolelle hyvin nopeasti, jotta kriisit saataisiin ennalta ehkäistyä ennen niiden varsinaista puhkeamista kriisipesäkkeissä.

¹⁰⁴ NATO Research and Technology organisation, RTO technical report 8: Land operations in the Year 2020, suomennos Kosola, J: Maasodankäynti vuonna 2020, PEteknkeh-os, s. 1-26

¹⁰⁵ Rekkedal, Nils Marius: Nykyaikainen sotataito, sotilaallinen voima muutoksessa. Suomentanut Ritva Eskola (2005–2006), Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki 2006, s. 188–189

¹⁰⁶ Visuri Pekka: Strategian perusteet-kurssi, luento 90.kadettikurssille, syyskuu 2004

¹⁰⁷ Rekkedal, s. 188–189

4.2 Sotilaallisen toimintakyvyn määritelmä

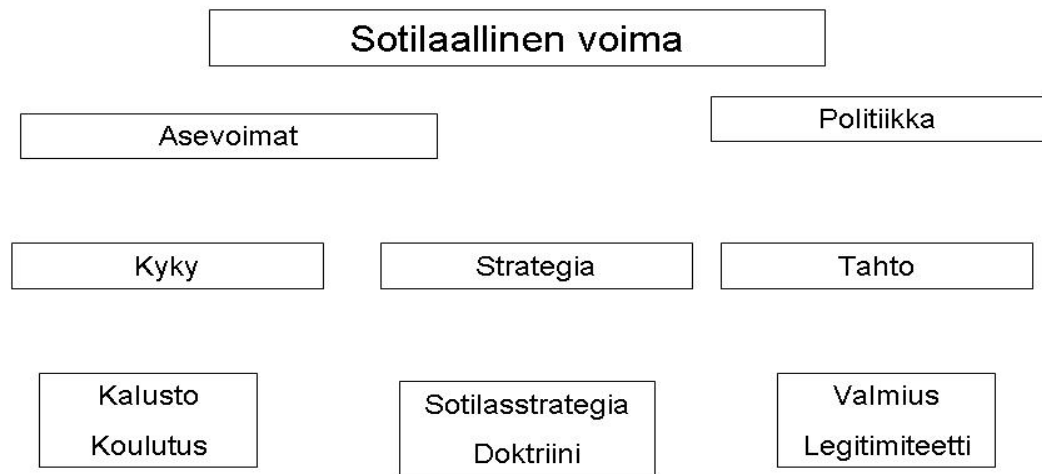
Sotilaallisen toimintakyvyn määrittely on haastavaa. Sotilaallinen toimintakyky on muutakin kuin asevoimat ja niiden toimintakyky. Sotilaallisessa toimintakyvyssä on myös poliittinen ulottuvuus. Tässä tutkimuksessa sotilaallinen toimintakyky määritellään sotilaalliseksi kyvyksi ja poliittiseksi tahdoksi käyttää sotilaallista kykyä. Näiden käsitteiden yläpuolella on valtion tai liittouman käsitykset sotilaallisesta voimankäytöstä ja sodasta. Käsitys sodasta ja sotilaallisesta voimankäytöstä määrittää sen tilan ja tilanteen jossa asevoimia on suunniteltu käytettävän.¹⁰⁸ Osatekijät ovat voimakkaasti sidoksissa toisiinsa. Poliittisella tahdolla on kuitenkin korostettu asema sotilaalliseen kykyyn nähden. Tämä johtuu asevoimien poliittisesta ohjauksesta. Poliittinen rakenne määrittää asevoimille tehtävät ja toimintaresurssit.

Sotilaallisen toimintakyvyn määrittäminen valtion tasalla on vaikeaa. Osatekijöiden tarkastelu ja niistä johtopäätösten tekeminen on mahdollista. Kuitenkaan varsinaisia mittareita joilla saataisiin selkeitä arvoja toimintakyvystä ei ole olemassa.¹⁰⁹ Sotilaallisen toimintakyvyn synonyymina toimii sotilaallinen voima. Voima on aina suhteellinen suure, jolloin sitä on verrattava johonkin toiseen voimaan.¹¹⁰ Valtion sotilaallista toimintakykyä on siis aina verrattava toisen valtion toimintakykyyn.

¹⁰⁸ Kerttunen Mika: Iso-Britannia sotilaallisen voiman käyttäjänä toisen maailmansodan jälkeen, Helsinki 1995, s. 4

¹⁰⁹ Visuri, 1997, s. 143–148

¹¹⁰ Kerttunen, 1995, s. 4

Kuva 2: Sotilaalliseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä¹¹¹

4.2.1 Poliittinen tahto

Poliittisen ulottuvuuden merkitys sotilaallisessa toimintakyvyssä on suuri. Asevoimien koulutustaso ja kalusto voi olla erinomainenkin, mutta jos valtion halu tai kyky käyttää asevoimia on huono, on sotilaallinen toimintakyky heikko. Asevoimat ovat vahvasti alistettuja politiikalle. Ensinnäkin sodan ja sotilaallisen voimankäytön määrittely on poliittinen toimi. Toiseksi asevoimien resursseista ja käytöstä päätetään aina poliittisesti. Toimintakykyä tarkastellessa on siis tarkasteltava myös valmiutta ja kykyä käyttää asevoimaa, jotta päästäisiin realistisiin tuloksiin. Poliittisessa ulottuvuudessa toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa päätöksenteon nopeus. Jos päätöksien tekeminen ja hyväksyttäminen on hidasta tai hyvin monimutkaista, voi tällöin toimintakykykin olla heikko.

Asevoimien tehtävät ja resurssit muodostuvat valtion poliittisista päämääristä ja tavoitteista. Taustalla vaikuttaa valtion käsitys sodasta ja sotilaallisesta voimankäytöstä. Näillä päätöksillä

¹¹¹ Kerttunen 1995, liite 1, sotilaallisen voiman operiaisointi

määritetään se mihin asevoimaa tarvitaan ja missä sitä pyritään suuressa mittakaavassa käyttämään.

Tässä työssä poliittisen tahdon ilmentymistä tarkastellaan muutamien teemojen kautta. Teemoja ovat puolustusbudjetti, osallistuminen kriisinhallintaan, sitoutuminen instituutioihin ja sopimuksiin sekä päämäärien ja tavoitteiden asettelu.

Puolustusbudjettien tarkastelu toteutetaan tutkimalla puolustusbudjetin osuutta bruttokansantuotteesta. Bruttokansantuotteeseen suhteutettu tarkastelu on toimiva, koska tarkasteltavat valtiot ovat taloudellisessa kehityksessä hyvin eri vaiheissa. Tällöin prosentuaalinen osuus kertoo vertailtavampaa tietoa kuin pelkkä budjetin suuruus. Taustalla täytyy kuitenkin muistaa se, että esimerkiksi Baltian maiden suhteutettu puolustusbudjetti on melko suuri, mutta kuitenkin dollareina mitattuna varsin pieni. Resursseja suuriin investointeihin ei siis ole, mutta valtio kehittää asevoimiaan omien kykyjensä mukaisesti mahdollisimman tehokkaasti. Tässä tutkimuksessa puolustusbudjettien kehitystä ja sen tämän hetken tilaa pidetään tärkeänä poliittisen tahdon ilmentymänä. Puolustusbudjettien vertailussa ongelmaksi muodostuu eri valtioiden erilaiset tavat ilmoittaa budjettejaan. Esimerkiksi Yhdysvaltojen puolustusbudjetissa ei oteta huomioon saatuja lisärahoituksia. Saadut tulokset ovatkin suuntaa antavia, mutta riittävän tarkkoja tähän tutkimukseen.

Toinen merkittävä tarkasteltava kohde on osallistuminen kriisinhallintaan. Kriisinhallintaan osan ottaminen on selkeä ilmaus halusta ja kyvystä käyttää ja kehittää asevoimia. Osallistumisen volyymissä on kuitenkin otettava huomioon kansalliset tekijät kuten asevoimien kehitysaste. Pienen valtion varsin kehittymättömät asevoimat eivät kykene halukkuudesta huolimatta ottamaan osaa kaikkiin operaatioihin suurella volyyymilla. Tarkastelua on siis suoritettava rinta rinnan asevoimien kyvyn kanssa.

Instituutioihin sitoutumista ja sopimuksien noudattamista tarkastellaan tässä tutkimuksessa lähinnä julkilausumien välityksellä. Valtion päämiesten antamat kommentit ja viralliset julkaisut kertovat omalta osaltaan suhtautumisesta järjestöihin. Julkilausumien kautta tarkastellaan myös uusien jäsenmaiden suhtautumista Natoon liittymisensä jälkeen.

Valtion päämäärien ja tavoitteiden asettelulla on merkitystä sotilaallisen toimintakyvyn kehittämisessä. Hallitusten linjaukset, esimerkiksi asevoimiin liittyvissä asioissa kertovat

tämän hetken poliittisesta tahdosta, mutta samalla vaikuttavat myös tulevaisuudessa. Tällaisia päätöksiä ovat useat asevoimiin kohdistuvat päätökset, jotka vaikuttavat useiden vuosien päähän. Uhkakuvien ja tehtävien samankaltaisuus Naton kanssa kertoo valtion sekä sitoutuvan järjestöön, että pyrkivän kansallisesti kehittymään Naton tarpeiden suuntaan.

4.2.2 Sotilaallinen kyky

Sotilaallisella kyvyllä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa asevoimia ja niiden voimaa. Voimasuhteiden laadun sekä kokonaisuuden arviointi on erittäin vaikeaa. Voimasuhteita arvioitaessa on usein tyydyttävä asevoimien määrälliseen tarkasteluun.¹¹² Asevoimien kykyyn toteuttaa niille tulevia tehtäviä vaikuttaa armeijan organisaatio, kalusto, koulutus ja vahvuus. Asevoimien alisteisuus politiikalle ilmenee armeijan tehtävien määrittelystä. Asevoimien tehtävät tulevat uhkakuvista, joiden määrittely on poliittinen toimi.

Aseistuksen tai asejärjestelmien hintaa voidaan käyttää vertailtaessa järjestelmiä. Asevoimia voidaan tutkia myös valmiuden mukaan jakaen se käyttövalmiiseen ja potentiaaliseen voimaan. Maavoimien käyttövalmis voima muodostuu yleensä vakinaisessa palveluksessa olevasta henkilöstöstä ja niitä välittömästi tukemaan pystyvistä laitoksista. Ilma- ja merivoimien pääosat ovat yleensä ilman liikekannallepanoakin toimintavalmiina.¹¹³ Erään jaottelun mukaan sotilaallinen voima voidaan jakaa perustekijöihin ja taustatekijöihin. Perustekijöitä ovat:

- asevoiman suuruus
- aseistuksen määrä ja laatu
- koulutustaso
- sotilaallisen johdon laatu
- joukkojen moraali
- organisaatio
- voiman käytön valmius
- sotilaallinen doktriini

¹¹² Visuri, 1997, s. 143–146. Toisaalta asevoiman määrällinen arviointi on realistisen maailmankäsityksen mukaista.

¹¹³ Visuri, 1997, s. 143–163

Perustekijöiksi on siis valittu varsinaista asevoimaa koskevia tekijöitä. Taustatekijöitä ovat:

- teollinen tuotanto ja teknologia
- kaupan volyyymi
- sotilasmenet
- lainsäädäntö
- diplomatian laatu
- väestön määrä ja luonne

Taustatekijät ovat enemmän poliittisia tekijöitä kuin asevoimia koskevia.¹¹⁴ Osaa asevoimia koskevista perustekijöistä on lähes mahdotonta tutkia. Tässä tutkimuksessa asevoimia pyritään tarkastelemaan asevoiman suuruuden, aseistuksen määrän ja laadun sekä valmiuden kautta.

Ydinaseita ei voida verrata tavanomaisiin aseisiin. Niiden käyttöperiaatteet ja vaikutukset ovat liian kaukana tavanomaisiin aseisiin verrattaessa, että niitä ei voida alistaa samaan kategoriaan.¹¹⁵ Tässä tutkimuksessa sotilaallisesta toimintakyvystä on rajattu pois ydinaseiden vaikutukset.

Tässä tutkimuksessa sotilaallisen toimintakyvyn tarkastelu on kaksijakoista. Toisaalta on kyky vastata artikla viiden mukaiseen puolustusvelvoitteeseen, toisaalta kyky vastata uusiin uhkiin ja haasteisiin. Kollektiivisen puolustuksen merkitystä ei voida sivuuttaa, koska Nato itse on ilmaissut artikla viiden alaiset tehtävät säilyvän tärkeänä liiton tehtävänä. Kuitenkaan valtiot eivät enää koe suursotaa uhaksi, jolloin on perusteltua tarkastella myös toimintakykyä uusiin tehtäviin peilaten.

Sotilaallinen kyky on siis väline jolla voidaan vastata sille asetettuihin tehtäviin. Välineen organisaatio, kalusto, koulutus ja vahvuus ovat riippuvaisia sen tehtävistä. Kriisinhallintaan koulutetut ja varustetut joukot eivät välttämättä kykene suorittamaan kaikkia tehtäviä laajamittaisessa sodassa. Tästä johtuen tarkastellaan asevoimien kykyä sekä oman alueen puolustamisen näkökulmasta, että alueensa ulkopuolisten kriisinhallintaoperaatioiden näkökulmasta.

¹¹⁴ Kammonen Heikki: Baltian maiden sotilaallisen voiman kehittyminen, 1998, s. 2-5

¹¹⁵ Visuri, 1997, s. 143–163

Oman alueen puolustamisen tarkastelussa nostetaan esiin joukot ja kalusto, jota pystytään hyödyntämään parhaiten laajamittaisessa sodassa. Tarkastelu painottuu tällöin joukkojen määrään, aseistukseen ja resursseihin. Alueen ulkopuolisissa operaatioissa tarkastelu painottuu kuljetuskykyyn, erikoisjoukkoihin ja kriisinhallintaan suunniteltujen joukkojen määrään.

5 NATON SOTILAALLINEN TOIMINTAKYKY ENNEN VIIMEISTÄ LAAJENTUMISKIERROSTA

Sotilaallinen toimintakyky tai sotilaallinen voima on suhteellinen käsite. Tarkasteltaessa Naton sotilaallisen toimintakyvyn muutosta, on siis oltava lähtökohtatilanne johon verrataan. Tarkastelu toteutetaan kahtiajakoisesti. Sotilaallisen toimintakyvyn muutosta tutkitaan peilaten sekä alueelliseen puolustukseen, että uusiin ”out-of-area”-operaatioihin nähden. Seuraavaksi työssä määritetään Naton sotilaallinen toimintakyky ennen laajentumista, jonka jälkeen tutkitaan uusien jäsenmaiden sotilaallista toimintakykyä. Tämän jälkeen tehdään johtopäätöksiä uusien jäsenmaiden vaikutuksesta Naton sotilaalliseen toimintakykyyn.

Alueellisella puolustuksella tarkoitetaan tässä työssä Naton viitekehyksessä artikla viiden mukaista kollektiivista puolustusta. Uusien jäsenmaiden kohdalla alueellinen puolustus tarkoittaa kykyä vastata valtion oman alueen puolustuksesta. Uusilla tehtävillä tarkoitetaan Naton määrittämiä uuden tyyppisiä tehtäviä. Näitä ovat esimerkiksi kriisinhallinta ja terrorismin vastainen taistelu.

Naton sotilaallinen toimintakyky koostuu sen jäsenmaiden toimintakyvyistä. Sotilasliiton toimintakykyyn vaikuttaa myös liiton poliittinen tahto. Naton sotilaallista toimintakykyä on tarkasteltava kahdesta näkökulmasta. Asevoimien kykyä tarkasteltaessa on tutkittava jäsenmaiden asevoimia tai jäsenmaiden Natolle ”luovuttamia” joukkoja. Poliittista tahtoa on tarkasteltava sekä Naton viitekehyksessä, että jäsenmaiden kansallisessa viitekehyksessä.

Naton asevoimien kehityksen painopisteessä ovat NRF-joukot. Joukoilla pyritään parantamaan liiton asevoimien kykyä vastata uusiin uhkiin ja uusiin tehtäviin. Joukkoja

voidaan käyttää kollektiiviseen puolustukseen, mutta sen pääpaino on Naton alueen ulkopuolisissa tehtävissä.¹¹⁶

Natolla ei ole varsinaisia omia asevoimia. Sen asevoimat koostuvat liiton jäsenmaiden siitä asevoimasta, jonka valtiot antavat Naton käyttöön. Kriisin tai sodan sattuessa asevoimien luovuttamisesta Natolle päätetään kansallisesti. Luovutettavien joukkojen määrä on riippuvainen uhkasta ja tehtävistä.¹¹⁷

Naton päätöksentekojärjestelmä luo omat haasteensa sotilasliiton toimintakyvylle. Naton päätöksenteko perustuu konsensukseen eikä päätöksistä äänestetä. Yhteisymmärrykseen pääseminen on joskus todella haastavaa. Suuri osa päätöksenteosta onkin valmistelua ja keskustelua virallisten tilaisuuksien taustalla. Yhdenkin valtion vastustus johtaa yhteiseen epäonnistumiseen. Päätöksenteko perustuu siis jäsenmaiden yhteisiin etuihin ja arvoihin.¹¹⁸

5.1 Kollektiivinen puolustus

Naton suhtautumista laajoihin massamaisiin armeijoihin kuvaa hyvin kenraali James Jonesin lausunto keskusteltaessa NRF-joukoista. Jones totesi, ettei Natolla enää ole tarvetta suurille ja massiivisille osastoille, joita tarvittiin kylmän sodan aikana. Nyt kehitetyt joukot ovat korkeassa valmiudessa ja pystyvät vastaamaan niihin uhkiin joita todennäköisesti tulevaisuudessa kohdataan. Kylmän sodan aikana Nato luottikin liikaa laajoihin armeijoihin ja numeraaliseen vertailuun.¹¹⁹ Kylmän sodan jälkeisenä aikana Naton joukkojen valmiutta on laskettu jatkuvasti. Samalla Naton jäsenmaiden sotilaallinen voima on pienentynyt. Kuitenkaan koko sotilasliiton asevoiman määrä ei ole pienentynyt johtuen laajentumisesta.¹²⁰

Kollektiivisen puolustuksen merkitys on pienentynyt, vaikkakin se on säilynyt liiton yhtenä tärkeimpänä tehtävänä. Tästä esimerkkinä on Prahan kokouksessa päätetty

¹¹⁶ <http://www.nato.int/docu/briefing/nrf-e.pdf>, 16.10.2006

¹¹⁷ Lagerstam, s. 59. Poikkeuksen tästä tekee NRF-joukot, jotka ovat valmiusjaksonsa ajan Naton ”käytössä”. Päätös joukkojen käytöstä tehdään konsensusperiaatteella, mutta päätöksen synnyttyä eivät jäsenmaat voi ottaa joukkojaan pois NRF-osastosta kuin erittäin merkittävällä syyllä.

¹¹⁸ Forsberg, s. 144–145

¹¹⁹ <http://www.nato.int/docu/briefing/nrf-e.pdf>, 16.10.2006

¹²⁰ Lagerstam, s. 59–66

organisaatiomuutos. Naton organisaatio optimoidaan kriisinhallintatehtäviä varten, mutta sen on pystyttävä myös toimimaan kollektiivisessa puolustuksessa.¹²¹ Nato suhtautuu puolustusveloitteeseen tällä hetkellä hyvin eri tyylistä kuin esimerkiksi kylmän sodan aikana. Kylmän sodan aikana Natolla oli valmiita suunnitelmia kollektiivisen puolustuksen toteuttamiseksi. Nykyään suunnitelmia ei enää julkisen tiedon mukaan laadita. Tätä on perusteltu sillä, että jos kansainvälinen tilanne on kiristymässä siihen suuntaan, että suunnitelmia tarvittaisiin, ehditään ne ennen kriisin puhkeamista laatia. Muissa tapauksissa resursseja ei hukata tarkkojen suunnitelmien laatimiseksi, koska varsinaista uhkaa ei ole olemassa. Alueelliset johtoportaat vastaavat oman alueensa kollektiivisesta puolustuksesta, mutta käytännössä jo 1990-luvun puolivälistä alkaen on painopiste ollut Naton vastualueen ulkopuolella.¹²² Kollektiivisen puolustuksen merkityksen vähenemisestä kertoo myös se, että pääpaino Naton harjoituksilla on ollut kriisinhallinnassa tai uusiin uhkiin liittyvissä tehtävissä.¹²³

Nato pyrkii vastaamaan kollektiiviseen puolustukseen muun muassa NRF-joukoilla. NRF-joukkoja ja niiden kehitystä tarkastellaan lähemmin seuraavassa kappaleessa, koska niiden käyttötarkoitus on mielestäni enemmän Naton alueen ulkopuolisissa tehtävissä. Osaston soveltuvuus kollektiiviseen puolustukseen on kyseenalainen. Toisaalta joukko on korkeasti koulutettua ja korkeassa valmiudessa, mutta toisaalta joukon koko kollektiivisen puolustuksen viitekehityksessä on varsin pieni (noin 25 000 taistelijaa). NRF-joukon harjoitukset ovat painottuneet kriisinhallintaan, eivätkä joukot ole harjoitelleet varsinaisen kollektiivisen puolustuksen tehtäviä. NRF-joukon tehtävänä kollektiivisen puolustuksen saralla voisi olla esimerkiksi voimannäyttö tai nopea kansallisen puolustuksen vahventaminen.

Kollektiivinen puolustus on jäämässä siis jäsenmaiden kansallisten joukkojen varaan. Nato ei varaa enää suuria joukkoja kollektiivisen puolustuksen tehtäviin vaan suuntaa niitä kriisinhallintaan. Valtioiden puolustuskyvyn merkitys on siis kasvanut. Kollektiivisesta puolustuksesta on tullut poliittisesti merkityksellinen. Tästä esimerkkinä on artikla viiden käyttöönotto vuoden 2001 terroristihyökkäyksen jälkeen. Artiklan käyttöönotto ei aiheuttanut juuri mitään sotilaallisia toimia välittömästi.¹²⁴ Artikla viidestä on tullut sotilasliiton kantava

¹²¹ Lagerstam, s. 68

¹²² Lagerstam, s. 69–71

¹²³ Lagerstam, s. 64

¹²⁴ Forsberg, s. 84–85

teema, mutta siihen turvautuminen on erittäin epätodennäköistä.

5.2 Uudet tehtävät

Natolla ei ole varsinaisia omia asevoimia. Sen aseellinen toimintakyky on riippuvainen sen jäsenmaiden toimintakyvystä. Operaatioihin osan otosta päättävät aina jäsenmaat oman päätöksentekojärjestelmänsä mukaan.¹²⁵ NRF-joukot tekevät tästä pienen poikkeuksen. Kun jäsenmaa päättää ottaa osaa NRF-joukkoon ja osallistuu rotaatioon, sen irtautuminen joukosta on mahdollista ainoastaan erityisistä syistä ja tilanteista.¹²⁶

Naton vaatimuksia asevoimille kehitettiin vuonna 2003. Joukkojen pitäisi olla nopeasti perustettavia ja siirrettäviä toiminta-alueelle, jotka pystyisivät toimimaan niin artikla viiden kuin muidenkin operaatioiden tehtävissä.

Naton sotilaallisen rakenteen muutoksen johdosta alkoi Nato Response Force-joukon (NRF) kehitys. Kehitys alkoi vuoden 2002 lopulla, jolloin Yhdysvaltojen puolustusministeri totesi, että Nato tarvitsee nopean reagoinnin joukkoja. Varsinainen päätös joukkojen perustamisesta tehtiin Prahan huippukokouksessa vuonna 2002. Ensimmäiset joukot olivat valmiita lokakuussa 2003. Joukkojen vahvuus oli tällöin noin 9500 miestä. Vuoden päästä joukkojen vahvuus oli jo 17 000 miestä ja joukoilla oli kyky toimia laaja-alaisissa tehtävissä. Joukot saavuttivat operationaalisen valmiuden vuoden 2006 lokakuussa, jolloin osastoon kuului 25 000 taistelijaa.¹²⁷

NRF-joukkojen tarkoituksena on kyetä toimimaan missä tahansa päin maailmaa lyhyellä varoitusaajalla. NRF-joukot koostuvat noin prikaatin kokoisesta maa-komponentista, meriosastosta ja ilmaosastosta. Joukkojen kantavana ideana on, että tavalliset ja erikoisjoukot ovat samassa ”paketissa”.¹²⁸ Toimintaperiaatteena joukoilla on ”ensimmäisenä alueella ja ensimmäisenä alueelta pois”. Sen tehtäväkenttä on hyvin laaja. Tehtäviin kuuluu muun muassa evakuointioperaatiot, terrorismin vastainen toiminta, kriisinhallinta sekä voimannäyttö.

¹²⁵ NATO Handbook 2006, Brussels 2006, s. 96–97

¹²⁶ <http://www.nato.int/docu/briefing/nrf-e.pdf>, 16.10.2006

¹²⁷ http://www.nato.int/issues/nrf/nrf_b.html, 16.10.2006

¹²⁸ <http://www.nato.int/docu/briefing/nrf-e.pdf>, 16.10.2006

Tehtäviä on pystyttävä suorittamaan missä tahansa päin maailmaa.¹²⁹ Joukkojen perustaminen kyetään aloittamaan viiden päivän kuluessa ja joukot pystyvät toimimaan toiminta-alueella 30 päivää tai täydennettynä jopa pidempään.¹³⁰ NRF-joukkojen kokoonpano on joustava ja muuntautumiskykyinen. Tehtävään kootaan aina osasto tarpeen mukaan. Osasto voi olla pienempikin kuin 25 000 taistelijaa, mutta se voi olla myös suurempi. Joukkoa kutsutaan kuitenkin aina Nato Response Force-joukoksi, riippumatta sen kokoonpanosta.¹³¹ Joukolla voidaan ottaa osaa joko artikla viiden mukaisiin operaatioihin tai muihin operaatioihin.

NRF toimii rotaatio-periaatteella. Jäsenmaat ottavat osaa NRF-joukkoihin rotaatio-jaksoissa. Vaatimustaso joukoille on erittäin korkea. Rotaatio koostuu koulutuksesta johon kuuluu osaston testaamista erittäin vaikeissa ja monimutkaisissakin harjoituksissa. Koulutuksen jälkeen joukot ovat puolen vuoden ajan valmiudessa, jos ovat läpäisseet niille asetetut testit.¹³² NRF-joukot ovat keskeinen osa Naton muutosprosessia kollektiivisen puolustuksen organisaatiosta kriisinhallintaan kykeneväksi organisaatioksi.¹³³

Vuonna 2002 Prahan huippukokouksessa jäsenmaat perustivat komitean jonka tehtäväksi tuli luoda suuntalinjat asevoimien kehittämiseksi. Komitea (Prague Capabilities Commitment, PCC) jakoi kehityksen kahdeksaan eri osa-alueeseen. Osa-alueita olivat CBRN-aseiden puolustuskyky, tiedustelu- ja valvontajärjestelmä, ilmasta maahan valvontakyky, viesti- ja johtamisjärjestelmät, strateginen ilma- ja merikuljetuskyky, ilmatankkauskyky, taistelutehokkuus sekä huoltojärjestelmät. Näiden alaisuuteen kuului yli 400 erilaista kehittämiskohdetta joiden kehittämiseen jäsenmaat sitoutuivat.¹³⁴

5.3 Johtopäätökset

Kylmän sodan jälkeen alkanut Naton muutos on aiheuttanut sotilasliitolle useita organisaatiomuutoksia. Naton on suuntautunut enemmän kriisinhallintaan kykeneväksi

¹²⁹ http://www.nato.int/issues/nrf/nrf_a.html, 16.10.2006. "First in, first out".

¹³⁰ <http://www.nato.int/issues/nrf/index.html>, 16.10.2006

¹³¹ http://www.nato.int/issues/nrf/nrf_a.html, 16.10.2006

¹³² http://www.nato.int/issues/nrf/nrf_a.html, 16.10.2006

¹³³ Lagerstam, s. 75–76

¹³⁴ <http://www.nato.int/issues/capabilities/practice.html>, 17.10.2006

organisaatioksi, joka kykenee toimimaan myös oman alueensa ulkopuolella.¹³⁵ Kollektiivisen puolustuksen merkitys on jatkuvasti vähentynyt, koska konkreettista uhkaa ei enää ole ollut olemassa. Tämä on johtanut kollektiivisen puolustuksen muuttumisen entistä enemmän poliittiseksi tekijäksi. Naton painopisteessä on kehittää asevoimia jolla on kyky nopeaan reagointiin ja toiminta-alueelle siirtymiseen.

Nato keskittyy alueensa ulkopuolisiin tehtäviin ja pyrkii luomaan yleistä turvallisuutta. Ennen viimeistä laajentumiskierrosta NRF-joukot olivat vielä kehitysvaiheessa, mutta olisivat saavuttaneet toimintavalmiutensa ilman laajentumista samassa aikataulussa.

Naton sotilaallinen toimintakyky verrattuna liiton tehtävien asetteluun oli ennen viimeistä laajentumista melko hyvä. NRF-joukot olivat hyvässä kehitysvaiheessa ja sen jäsenmaat olivat sitoutuneita konseptiin. Liiton sisäisessä päätöksenteossa oli omat haasteensa päätöksentekojärjestelmästä ja jäsenmäärästä johtuen, mutta tilanne oli kuitenkin parempi kuin jäsenmäärän lisääntyessä.

6 UUSIEN JÄSENMAIDEN VAIKUTUKSET NATON SOTILAALLISEEN TOIMINTAKYKYYN

Tässä kappaleessa vastataan tutkimuksen pääkysymykseen, miten Naton sotilaallinen toimintakyky on muuttunut viimeisen laajentumiskierroksen jälkeen. Ensimmäisessä alaluvussa tarkastellaan uusien jäsenmaiden sotilaallista toimintakykyä omina kokonaisuuksinaan, jonka jälkeen näitä verrataan edellisen kappaleen Naton sotilaalliseen toimintakyyyn. Tarkastelu on jaoteltu alueelliseen puolustukseen ja uusiin tehtäviin. Näissä kappaleissa tarkastellaan sekä poliittisen tahdon ilmentymistä, että asevoimien kykyä yhtenä kokonaisuutena.

6.1 Uusien jäsenmaiden sotilaallinen toimintakyky

Uusien jäsenmaiden kehitysvaiheet poikkeavat toisistaan melko paljon ja valtiolla on paljon historiallisia tekijöitä, jotka vaikuttavat valtion nykytilaan. Tästä johtuen on aluksi tutkittava

¹³⁵ Lagerstam, s. 80–82

uusien jäsenien historiallista taustaa lyhyesti, jotta voitaisiin ymmärtää valtion tämän hetkistä tilaa.

6.1.1 Taustatietoa uusista jäsenmaista

Taustatiedoissa käsitellään valtioiden kehitystä ja niiden puolustusbudjettien muutosta. Alla olevassa taulukossa on esitetty uusien jäsenmaiden puolustusbudjettien kehitys vuodesta 2002 (yksikkönä miljoonaa dollaria).¹³⁶

Valtio	2002	2003	2004	2005	2006	Muutos vuodesta 2002
Viro	99	155	181	205	224	125
Latvia	113	194	234	279	298	185
Liettua	273	271	311	333	331	58
Slovakia	464	624	717	828	905	441
Slovenia	274	377	520	507	543	269
Bulgaria	396	471	572	631	690	294
Romania	1100	1300	1530	1960	2130	1030

Viro jälleenitsenäistyi vuonna 1991, jonka jälkeen se on määrätietoisesti pyrkinyt ottamaan osaa läntisiin instituutioihin. Nopeasti itsenäistymisen jälkeen Viro liittyi YK:iin, ETYK:iin sekä Pohjois-Atlantin yhteistyöneuvostoon (NACC). Maailman kauppajärjestön jäsenyyden Viro saavutti vuonna 1999. Viron tavoitteena jälleenitsenäistymisen jälkeen on ollut jäsenyys Natossa sekä Euroopan Unionissa. Vuonna 1996 valtion parlamentti hyväksyi virallisesti jäsenyystavoittelun Natossa.¹³⁷ Viron liittymiselle Natoon oli selkeä kansalaisten kannatus, joka on säilynyt jäsenyyden saavuttamisen jälkeenkin. Vuonna 2005 73 prosenttia virolaisista

¹³⁶ The Military Balance 2004–2005 sekä The Military Balance 2006

oli edelleen Nato-jäsenyyden puolella ja koki jäsenyyden olevan keskeinen tekijä Viron turvallisuudelle.¹³⁸ Vuonna 2004 Viro liittyi Euroopan Unioniin.¹³⁹

Viron puolustusvoimien tehtävät ovat hyvin perinteiset. Rauhan aikana puolustusvoimien tehtävänä on valvoa ja vastata Viron maa- meri ja ilmatilasta, ylläpitää valmiutta, kouluttaa varusmiehiä ja kehittää reserviä, ottaa osaa Nato- ja YK-johtoisiin kansainvälisiin tehtäviin sekä antaa virka-apua. Kriisin aikana tehtävänä on puolustaa valtion alueellista koskemattomuutta, valmistella ja mahdollistaa ulkopuolisen avun tulo ja toimia näiden joukkojen kanssa yhteistyössä.¹⁴⁰ Viro on suunnitellut jatkavansa yleistä asevelvollisuutta ainakin vuoteen 2010 asti.¹⁴¹ Viron puolustusvoimien kehitysnäkymiä tarkastellaan tarkemmin myöhemmin tässä kappaleessa.

Viron puolustusmenoihin käyttämät varat ovat olleet tasaisessa kasvussa 1990-luvun puolivälistä. Se on nostanut puolustusmenojaan aivan viime vuosinakin, vuonna 1996 Viro käytti puolustusmenoihin noin 46 miljoonaa dollaria kun taas vuonna 2001 88 miljoonaa dollaria. Lisäksi virolaisten mielipidekyselyiden mukaan puolustukseen käytettäviä varoja voitaisiin vieläkin lisätä. Viimeisen kolmen vuoden aikana valtio on kaksinkertaistanut puolustusbudjettinsa.

Varojen kohdentaminen on siis ollut voimakasta. Lähes yhtä voimakasta on ollut kansainvälisen toiminnan kulujen kasvaminen. Aikavälillä 2001–2005 Viro on lähes kolminkertaistanut kansainvälisiin tehtäviin käytettävät varat.¹⁴² Varojen kohdentamisessa on selvä yhteys osallistumisen määrään. Viro on lisännyt voimakkaasti osallistumistaan Nato- ja YK-johtoisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Operaatioista valtion asevoimat ovat saaneet arvokasta kokemusta yhteistoiminnasta muiden Nato-maiden kanssa.¹⁴³

Toisin kuin Viro, Latvia ei ole pyrkinyt välittömästi itsenäistymisensä jälkeen Naton

¹³⁷ Blomberg Fred & Saanio Jyri: Viro, Latvia ja Liettua turvallisuuspoliittisten muutosten kynnyksellä, Strategian laitoksen julkaisusarja 2 no 19, Helsinki 2003, s. 23–27

¹³⁸ http://www.vm.ee/eng/nato/kat_359/1007.html, 23.1.2007

¹³⁹ http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/estonia/index_fi.htm, 23.1.2007

¹⁴⁰ http://www.mil.ee/index_eng.php, 23.1.2007

¹⁴¹ <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/en.html>, 22.1.2007

¹⁴² http://www.vm.ee/eng/nato/kat_359/1003.html, 22.1.2007

¹⁴³ Blomberg & Saanio, s. 23–44

jäseneksi. 1990-luvun alkupuolella pidettiin sotilaallista liittoutumattomuutta tai puolueettomuutta mahdollisena vaihtoehtona. Puolueettomuus ajattelusta luovuttiin vuosina 1993–1994 johtuen Venäjän politiikan luonteen muuttumisesta. Vuonna 1994 Latvia allekirjoitti rauhankumppanuussopimuksen Naton kanssa. Natoon liittymistä kannatti erittäin suuri prosentti kansalaisista. 70 prosentin kannatus jäsenyyden puolesta kuvastaa osittain ennakkoluuloja Venäjän toimia kohtaan. Tärkeimmät liittoutumisen syyt olivatkin turvallisuuden lisääminen Latvian alueella sekä Venäjän voiman tasapainottaminen. Latvia kokee Naton ja Yhdysvaltojen olevan merkittävä vakauttaja Baltian ja koko Euroopan alueella.¹⁴⁴

Latvia oli ensimmäinen Baltian maista, joka jätti jäsenyyshakemuksensa Euroopan Unioniin sekä oli ensimmäinen Balteista joka hyväksyttiin maailman kauppajärjestön jäseneksi vuonna 1999. Euroopan Unionin jäsenyyshakemus jätettiin vuonna 1995 ja Latvia saavutti jäsenyyden vuonna 2004. Jo pelkkä jäsenyys Euroopan Unionissa nähtiin Latvian ja sen lähialueiden turvallisuutta lisäävänä asiana.¹⁴⁵

Latvian bruttokansantuotteen kasvu on ollut suurinta Baltian maihin verrattuna ja lisäksi se on lisännyt valtavasti varoja puolustuksen kehittämiseen. Aikavälillä 2002 - 2004 maa kaksinkertaisti puolustusbudjettinsa.¹⁴⁶ Vuoden 2007 puolustusbudjetista Latvia on varannut suuren osan kansainväliseen toimintaan. Asevoimien kehittämisestä lähes kolmasosa on varattu kansainvälisiin tehtäviin.¹⁴⁷ Valtio on ottanut osaa kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin resurssiensa mukaisella volyymilla.

Latvian puolustusvoimien tehtävät ovat hyvin tyypilliset. Puolustusvoimien tehtävänä on itsenäisyyden puolustaminen, alueellisen koskemattomuuden turvaaminen sekä kansalaisten suojaaminen mahdolliselta hyökkäykseltä.¹⁴⁸ Latvian asevoimat ovat olleet voimakkaassa muutoksessa kohti ammattimaisempia asevoimia. Asevoimat ovat maavoimien osalta organisaatioltaan kaksijakoiset. Kansalliskaarti on vapaaehtoisuuteen perustuva alueelliseen puolustukseen suunniteltu joukko ja maavoimien muut osat ovat ammattimaisemmat

¹⁴⁴ Blomberg & Saanio, s. 47–62

¹⁴⁵ Blomberg & Saanio, s. 54–57

¹⁴⁶ Blomberg & Saanio, s. 47–62

¹⁴⁷ http://www.mod.gov.lv/upload/defence_budget_2007.pdf, 22.1.2007

¹⁴⁸ <http://www.mod.gov.lv/Nacionalie%20brunotie%20speki/NBS%20Struktura.aspx>, 22.1.2007, sekä Blomberg & Saanio, s. 57–59

perustuen pidempään sitoumukseen.¹⁴⁹

Baltian maista Liettua on suurin pinta-alallisesti sekä väestömäärällisesti. Se on sotilaallisesti ja poliittisesti hieman kehittyneempi kuin Viro tai Latvia, muttei kuitenkaan ole taloudellisesti vahvempi kuin muut Baltian maat. Liettua on väestönrakenteeltaan yhtenäisin, sillä 85 prosenttia väestöstä edustaa samaa uskontoa. Yksi merkittävimmistä eroavaisuuksista verrattuna Viroon tai Latviaan on se, että valtio on solminut Venäjän kanssa joitain turvallisuuteen vaikuttaneita sopimuksia. Liettua korostaa ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.¹⁵⁰

Puolustukseen Liettua on käyttänyt jatkuvasti kasvavan määrän budjetistaan, mutta 1990-luvun alkupuolen vähäisen rahoituksen takia asevoimat ovat vielä varhaisessa kehitysvaiheessa. Viimeisten vuosien aikana puolustusbudjetti ei kuitenkaan ole kasvanut merkittävästi. Liettua on muiden Baltian maiden tapaan pyrkinyt ottamaan osaa kansainvälisiin Nato-johtoisin harjoituksiin ja kriisinhallintaan.¹⁵¹

Liettuan puolustusvoimien kehityksen painopiste ei ole alueellisen puolustuksen kehittämisessä, vaan puolustus perustuu pitkälti Naton puolustusvelvoitteeseen. Asevoimia kehitetään voimakkaasti, mutta niiden kehityksen painopiste on muussa kuin alueellisessa puolustuksessa.¹⁵²

Liettua jätti jäsenyyshakemuksensa Euroopan Unioniin vuonna 1995, mutta aloitti varsinaiset jäsenyysneuvottelut vasta vuonna 2000. Jäsenyyden Unionissa Liettua saavutti vuonna 2004, kun energiakysymykset saatiin ratkottua. Natoon liittymistä kannatti suurin osa väestöstä, vuonna 2001 noin 63 prosenttia. Hallitus oli täysin yksimielinen Nato-jäsenyyden suhteen.¹⁵³

¹⁴⁹ http://www.mod.gov.lv/upload/nbs_videja_termina_attistibas_plans_en.doc, 2.2.2007

¹⁵⁰ Blomberg & Saanio, s. 65–85

¹⁵¹ Blomberg & Saanio, s. 65–85

¹⁵² <http://www.kam.lt/index.php/en/122183/>, 22.1.2007

¹⁵³ Blomberg & Saanio, s. 65–85

Valtio	Puolustusbudjetti prosenttia bruttokansantuotteesta	Vuosi
Viro	2,0	2002 (est)
Latvia	1,75	2002
Liettua	1,9	2001
Slovakia	1,87	2005
Slovenia	1,7	2005 (est)
Bulgaria	2,6	2003
Romania	2,47	2002

Taulukko 3: Uusien jäsenmaiden puolustusbudjetit suhteutettuna bruttokansantuotteeseen.¹⁵⁴

Baltian maat ovat väestöllisesti hyvin pieniä ja olivat taloudellisesti hyvinkin heikoilla Neuvostomiehityksen päätyttyä. Valtiot ovat tehneet yhteistyötä puolustuksen kehittämiseksi. Yhteisiä projekteja on ollut muun muassa yhteinen rauhanturvaoperaatioihin kykenevän pataljoonan kouluttaminen (Baltic Battalion), jota myöhemmin laajennettiin samalla konseptilla muihinkin puolustushaaroihin.¹⁵⁵ Jokaisella valtiolla on halua kehittää omaa puolustusta, mutta muutaman vuoden panostus, mukaan luettuna alun harha-askeleet, ei tee valtioita vielä sotilaallisesti kehittyneiksi. Suuriin muutoksiin pyrkiminen sekä määrärahojen kohdentaminen voimakkaasti puolustuksen suuntaan kertoo kuitenkin valtioiden halusta kehittyä mahdollisimman nopeasti.

Bulgaria taisteli molemmissa maailmansodissa häviäjien puolella ja toisen maailmansodan päätyttyä Bulgariasta muodostui kommunistinen valtio. Ensimmäiset vapaat vaalit järjestettiin vasta vuonna 1990. Tästä eteenpäin valtio on alkanut kehittämään politiikkaansa demokratian suuntaan. Valtiolla on ollut ongelmia inflaation, korruption ja rikollisuuden kanssa.¹⁵⁶

¹⁵⁴ <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/rankorder/2034rank.html>, 17.10.2006

¹⁵⁵ Blomberg & Saanio, s. 26

¹⁵⁶ <http://www.government.bg/English/Bulgaria/History/>, 4.10.2005

Bulgarian yksi tärkeimmistä tavoitteista oli saavuttaa jäsenyys Euroopan Unionissa ja se toteutui vuoden 2007 alussa. Valtio on väestöllisesti hyvin yhtenäinen, niin kansanryhmien kuin uskontojenkin osalta. Bulgarian bruttokansantuote on ollut koko 2000-luvun vahvassa kasvussa ja valtio on alkanut kiinnostaa merkittäviä ulkomaisia sijoittajia. Suurimpina ongelmina ovat maan korkea rikollisuus ja korruptio. Euroopan Unionin tutkimuksen mukaan Bulgaria onkin kehittynyt hyvin ja maan talous on vakaa, mutta kehitettävää on valtion hallinto- ja oikeusjärjestelmässä.¹⁵⁷ Vaikka Bulgaria liittyi Euroopan Unioniin, ei valtio saavuttanut kaikkia EU-maiden etuisuuksia. ”Vanhat” EU-maat rajoittavat bulgarialaisten työntekijöiden liikkuvuutta eikä valtiota liitetty Schengenin vapaakulkualueeseen.¹⁵⁸ Maa käyttää bruttokansantuotteestaan prosentuaalisesti melko paljon puolustuksensa kehittämiseen. Kriisinhallintasektorilla Bulgaria on hyvin ahkera.¹⁵⁹

Romanian historiaan on vaikuttanut diktaattori Ceausescu, joka johti valtiota kovin ottein 1960-luvulta aina 1990-luvulle. Hän johti maan talouden erittäin heikkoon tilaan. Vallan vaihtumisen jälkeen Romania on tehnyt monia aloitteita oikeuslaitoksen kehittämiseksi, mutta kuilu lainsäädännön kehittämisen ja täytäntöönpanon välillä on yhä säilynyt.¹⁶⁰ Romanian puolustukseen käyttämät varat ovat vertailtavien valtioiden joukossa melko suuret. Se käyttää bruttokansantuotteestaan prosentuaalisesti suuren osan asevoimiinsa. Ottaen huomioon Romanian koon ja bruttokansantuotteen suuruuden, on valtio panostanut suuria summia armeijaansa. Romanian bruttokansantuote on ollut tasaisessa kasvussa koko 2000-luvun, pysyen koko ajan vähintään neljän prosentin kasvuvauhdissa. Asukaslukuun suhteutettuna valtio ei ole kovinkaan vauras, johtuen sen suuresta väestömäärästä. Romania on ilmoittanut pyrkivänsä siirtymään pois pakollisesta asepalveluksesta vuodesta 2007 alkaen, ottaen kuitenkin huomioon asevoimien sen hetkisen tilan ja rahoituksen. Tulevaisuudessa Romania tulee hieman laskemaan puolustusmäärärahojaan, mutta tavoite on pitää ne kuitenkin selkeästi yli kahden prosentin tason. Valtio on ilmoittanut tavoitteikseen sotilaallisen yhteistyön myös Euroopan Unionin joukkojen ja ei-Nato maiden kanssa. Se pyrkii uudistamaan kalustoaan, esimerkiksi modernisoimalla lentokalustoaan. Se on ottanut asevoimiensa tehtäväksi myös terrorismin torjunnan. Romania liittyi Euroopan Unioniin vuoden 2007 alusta. Kriisinhallintaan maa on ottanut osaa useissa eri operaatioissa ja tällä hetkellä sillä on

¹⁵⁷ <http://www2.helsinginsanomat.fi/extrat/ulkomaat/eu2004/EUmaat.html>, 10.10.2005

¹⁵⁸ Tuohinen, Petteri: Bulgariassa ja Romaniassa riemuittiin EU-jäsenyydestä. Helsingin Sanomat 2.1.2007, s. B3

¹⁵⁹ <http://www.nato.int/invitees2004/bulgaria.htm>, 11.10.2005

¹⁶⁰ <http://www2.helsinginsanomat.fi/extrat/ulkomaat/eu2004/EUmaat.html>, 18.9.2005

joukkoja Irakissa, Afganistanissa ja Kosovossa. Romanian ongelmana on ollut suuri korruption määrä, joka on heikentänyt muiden valtioiden uskoa sen valtiojärjestelmään.¹⁶¹

Slovenia on valtio, joka kuuluu sekä itään, että länteen. Sen maantieteellinen sijainti on vaikuttanut valtion historiaan vahvasti, mutta vuonna 1991 annetun itsenäisyysjulistuksensa jälkeen se on pyrkinyt selvästi länteen.¹⁶² Slovenia on kansana hyvin yhtenäinen, niin väestöryhmien kuin kielenkin osalta. Natoon liittymistä kannatti noin 60 prosenttia väestöstä. Se on valtiona melko vauras verrattuna muihin uusiin jäsenvaltioihin, mutta sen väkiluku on hyvin pieni. Vuonna 2004 Slovenia liittyi Euroopan Unioniin ja on ottanut tavoitteekseen siirtyä Euroon vuonna 2007.¹⁶³ Viime vuosina valtio on lisännyt puolustukseen käyttämiään varoja melko voimakkaasti. Slovenia on ottanut osaa useaan eri kriisinhallintaoperaatioon, mutta sen osallistumisvahvuus on ollut varsin vähäinen.¹⁶⁴ Pintapuolisesti tarkasteltuna maa antaa ristiriitaisia merkkejä halustaan luoda lisää turvallisuutta. Valtio ei ota suuresti osaa rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioihin, mutta on kuitenkin koko ajan ottamassa askelia läntiseen demokratiaan liittymällä Euroon ja Euroopan Unioniin.

Slovenian jälkiä asevoimien käytön osalta seuraa Slovakia, joka on ilmoittanut siirtyvänsä ammattiarmeijaan vuonna 2007. Maa on pyrkinyt ottamaan osaa turvallisuuden luomiseen muun muassa lähettämällä Kosovoon kriisinhallintaoperaatioon noin sadan sotilaan vahvuisen osaston. Lisäksi Slovakiassa on joukkoja Irakissa taistelua tukevissa joukoissa.¹⁶⁵ Tällä hetkellä Slovakia on huomattavasti aktiivisempi osallistuja kriisinhallinnan osalta kuin esimerkiksi Slovenia tai Baltian maat. Slovakia on myös lisännyt vuosittain tuntuvasti puolustukseensa käyttämiään varoja, kahdessa vuodessa valtio on lähes kaksinkertaistanut puolustusmäärärahansa. Vapaaehtoisuuteen perustuva asepalvelus, määrärahojen kohdentamiset ja aktiivinen osallistuminen kriisinhallintaan ovat hyviä osoituksia Slovakian pyrkimyksistä luoda turvallisuutta lähialueelleen.

¹⁶¹ <http://www.gov.ro/engleza/obiective/afis-index-diversedoc-o-pg-eng.php?idrubrica>, 20.9.2005,
http://ec.europa.eu/news/external_relations/070101_1_fi.htm, 22.1.2007

¹⁶² <http://www.kolumbus.fi/kari.klemela/Sseura.htm>, 27.8.2005

¹⁶³ <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/si.html>, 29.8.2005

¹⁶⁴ The Military Balance 2004 - 2005

¹⁶⁵ The Military Balance 2004 - 2005

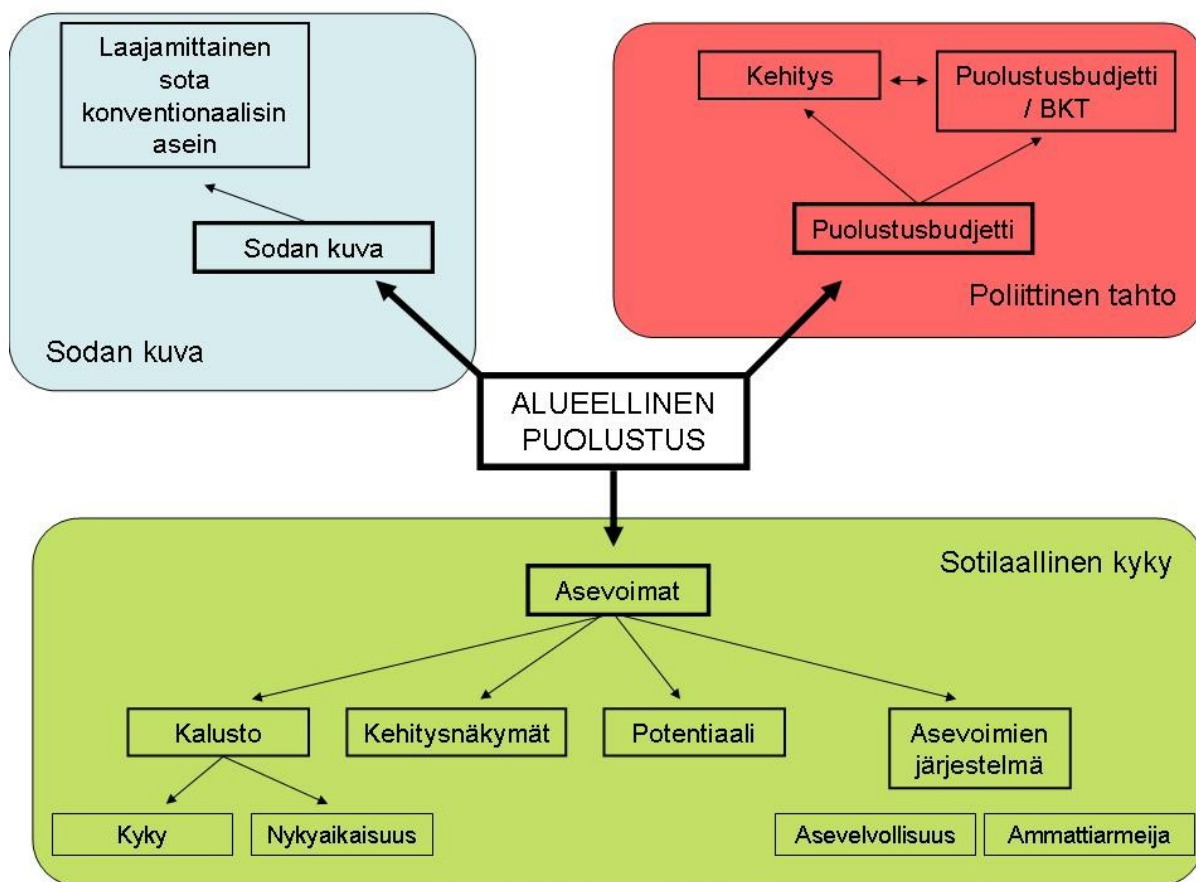
6.1.2 Alueellinen puolustus

Alueellisen puolustuskyvyn tarkastelussa on sodan kuvana laajamittainen sota konventionaalisiin aseisiin. Tarkastelu toteutetaan kuvan 3 mukaisin teemoin. Poliittista tahtoa ilmentää puolustusbudjettien kehitys ja budjetin kohdentaminen alueellisen puolustuksen viitekehyksessä. Sotilaallista kykyä tarkastellaan kaluston, kehitysnäkymien ja potentiaalisen näkökulmasta. Tarkastelu toteutetaan valtioittain. Teoreettiseen viitekehykseen sidottuna alueellinen puolustuskyky on merkittävä, koska valtiot voivat viime kädessä luottaa vain itseensä.

Valtio	Käyttövalmis voima	Potentiaalinen voima
Viro	4 934	24 000
Latvia	5 238	11 204
Liettua	13 510	6 700
Slovakia	20 195	20 000
Slovenia	6 550	20 000
Bulgaria	51 000	303 000
Romania	97 200	104 000

Taulukko: uusien jäsenmaiden sotilaallisesta valmiudesta.¹⁶⁶

¹⁶⁶ The Military Balance 2006, IISS

Kuva 3: Alueellisen puolustuksen tarkastelun viitekehys

Viron, kuten muidenkin Baltian maiden asevoimien kehitys alkoi vasta 1990-luvun alussa. Viro ei ole taloudellisesti kehittynyt valtio, mikä on vaikuttanut asevoimiin kohdistuneiden investointien vähäisenä määränä. Maan talouteen suhteutettuna ovat investoinnit olleet kuitenkin kohtalaisia ja voimakkaassa kasvussa. Heikosta taloudesta johtuen ovat varsinaiset rahamäärät olleet melko pieniä. Viron puolustusbudjetin kehitystä on tarkasteltu aikaisemmassa kappaleessa, mutta merkittävää alueellisen puolustuksen näkökulmasta on se, että valtio kohdentaa varojaan entistä enemmän kansainvälisiin tehtäviin.¹⁶⁷ Kansainvälisiin tehtäviin kohdenneet varat voivat tukea myös kansallista puolustusta, mutta vaarana on, että varat käytetään heikosti alueellista puolustusta palveleviin kohteisiin. Poliittista tahtoa asevoimien kehittämiseen selvästikin on, mutta kehittämissuunta on enemmän Viron alueen ulkopuolella tapahtuvien konfliktien ratkaisuisa kuin oman alueen puolustuskyvyn

¹⁶⁷ http://www.vm.ee/eng/nato/kat_359/1003.html, 22.1.2007

kehittämisessä.

Viron puolustusvoimat ovat vasta kehitteillä. Asevoimien vahvuus on varsin pieni, kalusto vähäistä ja osin vanhentunutta, eikä valtiolla ole vielä kunnollista reserviä. Numeraalisesti tarkasteltuna Virolla ei ole yhtään taistelupanssarivaunua, sen asevoimien käyttövalmis vahvuus on noin 5 000 sotilasta, sekä reservien noin 24 000 sotilasta. Puolustusvoimien ilmapuolustuskyky on kiistanalainen. Viron ilmavoimilla ei ole torjuntahävittäjiä sekä ilmavalvontakyky on osin puutteellinen. Maavoimien ilmatorjunta on järjestetty pääosin vanhentuneella ammusilmatorjunta-aseistuksella.¹⁶⁸

Huolimatta siitä, että Viro on ilmoittanut kykenevänsä puolustamaan alueellista koskemattomuuttaan, ei se matemaattisesti tarkasteltuna tunnu mahdolliselta. Pienet asevoimien kriisin ajan vahvuudet, vähäinen sekä osin vanhentunut kaluston määrä eivät mahdollista koko valtion alueen puolustamista. Viron puolustusratkaisun taustalla vaikuttaakin Naton kollektiivisen puolustuksen velvoite.¹⁶⁹ Valtion puolustusvoimien tehtäväksikin on määrätty mahdollistaa ulkopuolisen avun vastaanotto sekä näiden joukkojen kanssa yhteistoiminta.¹⁷⁰

Viron alueellinen puolustuskyky on eittämättä kiistanalainen. Tästä tosiasiasta huolimatta on maan puolustusvoimien kehittämisen painopiste luotu muualle kuin alueellisen puolustuksen joukkoihin. Joukkojen kehittämisen painopiste on muun muassa ulkopuolisen avun saamisen kehittämisessä, ilmavalvontakyvyssä yhteistoiminnassa Naton kanssa sekä suuremmissa osallistumisissa kansainvälisiin operaatioihin ja NRF-joukkoihin.¹⁷¹ Joukkojen kehittäminen tähän suuntaan ei paranna merkittävästi Viron alueellista puolustuskykyä.

Latvian bruttokansantuotteen kasvu on ollut voimakkainta Baltian maista.¹⁷² Kehitys näkyy puolustusbudjetissa budjetin voimakkaana kasvuna. Vuodesta 2002 Liettua on lähes kolminkertaistanut puolustusbudjettinsa. Liettualla on kuitenkin samoja ongelmia kuin Virolla. Vaikka kehitystä on tapahtunut ja se on ollut voimakasta suhteutettuna valtion

¹⁶⁸ The Military Balance 2006, IISS

¹⁶⁹ Blomberg & Saanio, s. 38–39

¹⁷⁰ http://www.vm.ee/eng/nato/kat_359/1003.html, 22.1.2007

¹⁷¹ http://www.vm.ee/eng/nato/kat_359/1003.html, 23.1.2007

¹⁷² Blomberg & Saanio, s. 47–62

taloudelliseen tilaan, eivät investointien määrät ole kuitenkaan suuria.¹⁷³ Halua kehittää asevoimia löytyy, mutta kehityksen suunta on sama kuin Virollakin. Latvia käyttää puolustusbudjettinsa asevoimien osasta lähes kolmanneksen kansainvälisiin operaatioihin.¹⁷⁴ Poliittista tahtoa kehittää asevoimia löytyy, mutta rajallisista resursseista suuri osa käytetään kansainvälisen toimintakyvyn kehittämiseen. Tämä vaikuttaa alueellisen puolustuskyvyn kehittymiseen negatiivisesti, hidastaen kyvyn muodostumista.

Latvian puolustusvoimat ovat vahvuudeltaan pienet, pienemmät kuin Viron. Valtion käyttövalmis sotilaallinen voima on noin 5 000 sotilasta ja reservien vahvuus noin 10 000 sotilasta. Latviassa on kolme taistelupanssarivaunua, mutta ne ovat erittäin vanhoja. Maalla ei ole omaa torjuntahävittäjäkalustoa, mutta verrattuna Viroon on Latvian ilmatorjunta-aseistus monipuolisempi.¹⁷⁵ Valtion alueellinen puolustuskyky on verrattavissa Viron kykyyn. Johtuen pienistä vahvuuksista, vähäisestä kalustosta sekä asevoimien kehitystilasta on Latviassa suuria puutteita alueellisessa puolustuskyvyssä. Maan asevoimien kehityssuunnitelmissa on varsin vähän alueellista puolustuskykyä palvelevia suunnitelmia. Kehityksen painopisteessä on yhteistoimintakyvyn luominen muiden Nato-maiden kanssa, johtamisjärjestelmien kehittäminen sekä osallistuminen Naton kansainvälisiin tehtäviin.¹⁷⁶ Nämä kehittämiskohteet palvelevat osittain kansallista puolustusta, mutta niiden pääpaino on kansainvälisissä tehtävissä. Laajemmassa mittakaavassa Latvian puolustusvoimia kehitetään kolmeen suuntaan, valtion puolustamiseen, Naton ja EU:n vaatimusten täyttämiseen sekä kansainvälisiin operaatioihin osan ottamiseen.¹⁷⁷

Latvian kyky puolustaa alueellista koskemattomuuttaan on heikko, eikä tilanne tule parantumaan kovinkaan nopeasti. Maa kehittää asevoimiaan, mutta ei alueellisen puolustuksen suuntaan. Kehittämisen painopiste on yhteistoimintakyvyssä ja alueen ulkopuolisissa operaatioissa.

Liettua on Baltian maista suurin niin pinta-alansa kuin väestömääränsä osalta. Maa on sotilaallisesti ja poliittisesti hieman kehittyneempi kuin Viro tai Latvia.¹⁷⁸ Tämä näkyy

¹⁷³ The Military Balance 2004–2005, sekä The Military Balance 2006, IISS

¹⁷⁴ http://www.mod.gov.lv/upload/defence_budget_2007.pdf, 23.1.2007

¹⁷⁵ The Military Balance 2006, IISS

¹⁷⁶ http://www.mod.gov.lv/upload/defence_budget_2007.pdf, 22.1. 2007

¹⁷⁷ http://www.mod.gov.lv/upload/am_angliski_web.pdf, 2.2.2007

¹⁷⁸ Blomberg & Saanio, s. 65–85

selkeästi Liettuan asevoimista. Sillä on halua kehittää omia asevoimiaan, mutta budjettien kasvu ei ole ollut suurta viimeisenä viitenä vuotena. Verrattaessa Viroon tai Latviaan kehitys on ollut jopa todella hidasta. Toisaalta Viro ja Latvia ovat voimakkaasti kasvattaneet budjettejaan, mutta ovat saavuttaneet vasta Liettuan vuoden 2002 tason.¹⁷⁹ Kuitenkin Liettuan talouden kehittyessä voisi se voimakkaammin kohdentaa varojaan asevoimiensa kehittämiseen.

Liettuan asevoimat ovat hieman monipuolisemmat kuin Viron tai Latvian. Valtiolla on käyttövalmista voimaa hieman yli 13 000 sotilasta, mutta reservejä ainoastaan noin 7 000 sotilaan verran. Liettualla ei ole taistelupanssarivaunuja eikä omia torjuntahävittäjiä. Ilmapuolustuskyky on heikohko, sekä maavoimien kalustosta suurin osa melko vanhaa. Toisaalta maalla on kuljetushelikoptereita huomattavasti enemmän kuin muilla Baltian mailla.¹⁸⁰

Liettua korostaa puolustuksessaan Naton kollektiivisen puolustuksen velvoitetta. Se ei pyri muodostamaan alueellista puolustuskykyä nopeasti, vaan turvaa kriisin sattuessa liittolaisiinsa. Liettuan painopisteessä ei ole alueelliseen puolustukseen kykenevät joukot, vaan painotetaan muun muassa kykyä toimia laaja-alaisissa operaatioissa eri kansallisuuksien kanssa yhteistoiminnassa. Liettuan armeijalla on tulevaisuudessa oltava kyky ottaa osaa nopeastikin operaatioihin omien rajojensa ulkopuolelle.¹⁸¹

Liettuan tilanne alueellisen puolustuksen näkökulmasta on heikko. Valtiolla ei ole koko alueen puolustukseen kykeneviä joukkoja, eikä sillä ole tarkoituksenaankaan niitä lähiaikoina kehittää.

Tarkasteltavista uusista jäsenmaista Romania käyttää selkeästi eniten resursseja puolustukseensa. Maa on kasvattanut puolustukseen käyttämiään varoja voimakkaasti ja on 2000-luvulla lähes kaksinkertaistanut puolustusbudjettinsa. Prosentuaalisestikin tarkasteltuna Romania on käyttänyt paljon resurssejaan puolustuksen kehittämiseen. Valtion puolustusbudjetti on ollut lähes 2,5 % bruttokansantuotteesta. Voimakas varojen käyttö on heijastunut Romanian armeijaan. Sillä on suuri reservi, yli 100 000 taistelijaa ja valtion

¹⁷⁹ The Military Balance 2004-2005, The Military Balance 2006, IISS

¹⁸⁰ The Military Balance 2006, IISS

¹⁸¹ <http://www.kam.lt/index.php/en/122183/>, 24.1.2007

käyttövalmis voima on jopa yli 95 000 sotilasta. Romaniassa on todella paljon taistelupanssarivaunuja, osa uudempaa kalustoa ja osa vanhentunutta. Romaniassa on myös jonkinasteinen ilmakuljetuskyky niin lentokoneiden kuin helikoptereiden osalta. Ilmapuolustuksesta vastaavat sekä torjuntahävittäjät että ilmatorjunta. Ilmatorjunta-aseistusta Romaniassa on niin ammus- kuin ohjusilmatorjuntana.¹⁸²

Romanian puolustusvoimia modernisoidaan kohti Nato-yhteensopivuutta. Painopiste modernisoinnissa on kalustossa ja sen yhteensopivuudessa. Romania pyrkii pienentämään raskasta joukkorakennettaan minimiin, kuitenkin säilyttäen uskottavan puolustuskyvyn. Valtio kokee alueensa turvallisuuden ja vakauden olevan sidottua myös koko Euroopan tilanteeseen.¹⁸³ Romania siirtyy pakollisesta varusmiespalveluksesta vapaaehtoisuuteen perustuvaan asepalvelukseen tällä hetkellä.¹⁸⁴

Voidaan todeta, että Romaniassa on tälläkin hetkellä uskottava puolustuskyky. Valtiolla on lukumäärällisesti vahvat asevoimat ja sillä on riittävästi kalustoa. Se kykenee puolustamaan aluettaan niin ilmasta kuin maasta kohdistuvaa uhkaa vastaan. Vaikka osa kalustosta on hieman vanhentunutta, ei se vähennä puolustuskyvyn uskottavuutta.

Tarkasteltavasta joukosta myös Bulgaria on sotilaallisesti melko vahva. Bulgarian käyttövalmis sotilaallinen voima on pienempi kuin Romaniassa (n. 50 000), mutta maalla on merkittävä reservi joka koostuu yli 300 000 sotilaasta. Valtiolla on huomattavan paljon taistelupanssarivaunuja, vaikkakin osa niistä on jo melko vanhentunutta kalustoa. Bulgariassa on jonkin verran kuljetuskykyä, niin lentokoneilla kuin helikoptereillakin. Bulgarian ilmapuolustus perustuu maavoimien osalta sekä ohjus- että ammusilmatorjuntajärjestelmiin ja ilmavoimien osalta hävittäjiin.¹⁸⁵

Bulgaria käyttää joukosta bruttokansantuotteeseen suhteutettuna eniten varoja puolustukseen, yli 2,5 prosenttia. Dollareissa mitattuna maa ei kuitenkaan ole joukon kärjessä, johtuen valtion melko heikosta taloudesta. Puolustusbudjetin kasvu on kuitenkin ollut oikean

¹⁸² The Military Balance 2004–2005, 2006, IISS

¹⁸³ <http://english.mapn.ro/>, 27.1.2007

¹⁸⁴ <http://english.mapn.ro/>, 27.1.2007, <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/ro.html>, 27.1.2007

¹⁸⁵ The Military Balance 2004–2005, 2006, IISS

suuntaista ja valtion onkin melkein kaksinkertaistanut budjettinsa 2000-luvulla.¹⁸⁶ Bulgaria kokee turvallisuutensa merkittävästi lisääntyneen Nato- ja EU-jäsenyytensä myötä.¹⁸⁷ Valtion puolustukseen valmistaudutaan silti myös ainoastaan kansallisilla joukoilla. Bulgarian puolustusvoimat valmistautuvat myös toimimaan yhteistoiminnassa liittouman joukkojen kanssa.¹⁸⁸

Bulgaria kehittää asevoimiensa yhteistoimintaa kahdella tasolla. Asevoimat kehittävät puolustushaarojensa sisäistä yhteistoimintaa, sekä yhteistoimintaa Naton kanssa.¹⁸⁹ Bulgarian asevoimat siirtyvät pois varusmiespalveluksesta vaiheittain. Meri- ja ilmavoimat toimivat ammattisotilaiden toimesta ensimmäisenä vuoden 2006 lopusta alkaen, jonka jälkeen maavoimat luopuvat asevelvollisuudesta vuoden 2008 alussa.¹⁹⁰

Bulgarian asevoimien vahvuus, kaluston määrä sekä investointien suuruudet antavat valtion puolustuskyvystä uskottavan kuvan. Suurimmat haasteet puolustuskyvyn kanssa Bulgarialla on sen kaluston käyttöiän kanssa. Ammattiarmeijaan siirtyminen kehittää Bulgarian asevoimia tehokkaampaan suuntaan, mutta haasteeksi muodostuu koko valtion puolustaminen. Poliittista tahtoa kehittää asevoimia siis on, mutta kehityksen painopiste ei ole alueellisen puolustuksen viitekehyksessä.

Slovakian asevoimat ovat melko pienet, mutta niin on valtion pinta-alakin. Slovakian asevoimat toimivat täysin vapaaehtoisuuteen perustuen.¹⁹¹ Valtion käyttövalmis voima on hieman yli 20 000 sotilasta ja reservejä saadaan koottua täydessä liikekannallepanossa lähes saman verran. Asevoimien kalusto ei ole kovinkaan vanhentunutta ja valtiolla on lähes kolmesataa taistelupanssarivaunua. Ilmapuolustuksesta vastaavat hävittäjät sekä ilmatorjunta, jonka kalustona on sekä ohjuksia että ammusilmatorjuntaa. Slovakialla on kuljetuskykyä niin helikopterein kuin lentokoneinkin.¹⁹²

Slovakia käyttää uusista jäsenmaista toiseksi eniten varoja puolustukseen dollareina

¹⁸⁶ The Military Balance 2004–2005, 2006, IISS

¹⁸⁷ http://www.mod.bg/en/koncepcii/national_security_concept.html, 26.1.2007

¹⁸⁸ http://www.mod.bg/en/koncepcii/military_strategy.html, 27.1.2007

¹⁸⁹ http://www.mod.bg/en/koncepcii/military_strategy.html, 27.1.2007

¹⁹⁰ <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bu.html>, 27.1.2007

¹⁹¹ <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/lo.html>, 27.1.2007

¹⁹² The Military Balance 2004–2005, 2006, IISS

mitattuna. Suhteutettuna bruttokansantuotteeseen jää Slovakia kuitenkin hieman alle 2 prosenttiyksikön (1,87 %). Maa on määrätietoisesti lisännyt puolustukseensa varoja ja aikavälillä 2002–2006 valtio on lähes kaksinkertaistanut budjettinsa dollareissa mitattuna.¹⁹³

Arvio Slovakian alueellisesta puolustuskyvystä on haastava tehtävä. Valtiolla on toimivat puolustusvoimat, mutta sangen pieni miesvahvuus. Toisaalta käytettävällä voimalla on tehokasta kalustoa ja joukkojen koulutustaso on melko korkea vapaaehtoisuudesta johtuen. Slovakian tilanne on selvästi parempi kuin Baltian maiden, mutta toisaalta selkeästi huonompi kuin Romanian tai Bulgarian tilanne. Numeraalisesti tarkasteltuna ei Slovakia kykenisi puolustamaan alueellista koskemattomuuttaan koko valtakuntansa alueella.

Slovenian armeijassa on vapaaehtoisuuteen perustuva asepalvelus. Vapaaehtoisuudesta, sekä valtion pienestä koosta ja väestömäärästä johtuen on asevoimienkin vahvuus sangen pieni. Slovenia on pinta-alaltaan noin puolet pienempi kuin esimerkiksi Viro.¹⁹⁴

Slovenian puolustusbudjetti on ollut vahvassa kasvussa koko 2000-luvun ja valtio on kaksinkertaistanut budjettinsa vuodesta 2002 vuoteen 2006 mennessä. Slovenia käyttää bruttokansantuotteestaan noin 1,7 prosenttia puolustusbudjettiinsa, mikä on tarkasteltavassa joukossa vähän.

Slovenian armeija perustuu vapaaehtoisuuteen ja on vahvuudeltaan melko pieni. Käyttövalmista voimaa valtiolla on noin 7 000 sotilaan verran ja reservejä noin 20 000. Taistelupanssarivaunuja maalla on yhteensä 70 kappaletta, joista osa on suhteellisen vanhentunutta kalustoa. Ilmapuolustuskyky muodostuu ilmatorjunnasta niin ohjus- kuin ammusilmatorjunnalla. Slovenian ilmakomponentilla ei ole omaa torjuntahävittäjäkalustoa.¹⁹⁵

Slovenian asevoimien kehittämisen painopiste on ollut yhteistoimintakyvyn kehittämisessä Nato-jäsenmaiden kanssa. Tavoitteena on ollut mahdollistaa täysi osallistumien NRF- ja EU-joukkojen toimintaan.¹⁹⁶ Kehittämisen painopiste on siis osallistumisessa Slovenian alueen ulkopuolisiin operaatioihin. Joukkojen kehittäminen tähän suuntaan ei palvele suoranaisesti

¹⁹³ The Military Balance 2004–2005, 2006, IISS

¹⁹⁴ <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/si.html>, 27.1.2007

¹⁹⁵ The Military Balance 2006, IISS

¹⁹⁶ http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokument/annual_report_2005.pdf

alueellisen puolustuksen viitekehyksessä.

Slovenian tarkastelussa on samoja haasteita kuin Slovakiainkin. Valtiolla on melko kehittyneet asevoimat, mutta niiden vahvuus on todella pieni. Kehittämisen painopiste on selkeästi muualla kuin alueellisessa puolustuksessa. Slovenian kyky puolustaa aluettaan on kiistanalainen. Pienellä ammattiarmeijalla ei kyetä puolustamaan koko valtakunnan aluetta laajamittaisen kriisin sattuessa. Slovenian puolustus perustuukin osiltaan yhteistoimintaan Nato-maiden kanssa.¹⁹⁷

Valtio	Kuljetus-lentokoneita (malli)	Kuljetushelikoptereita (malli)	Panssarivaunuja (malli)
Viro	2 (An-2)		
Latvia	13 (An-2)	3 (Mi-2) 2 (Mi-8)	3 (T55)
Liettua	2 (L-410) 3 (An-26) 6 (An-2)	10 (Mi-8) 2 (Mi-2)	
Slovakia	2 (An-24) 2 (An-26) 7 (L-410M)	14 (Mi-17) 6 (Mi-8) 2 (Mi-2)	271 (T72M)
Slovenia	9 (PC-9M) 1 (LET L-410)	3 (B-206) 8 (B-412)	40 (M84) 30 (T55S1)
Romania	2 (An-24) 6 (An-26) 4 (C-130B)	8 (IAR-330 SOCAT) 32 (IAR-330) 22 (IAR-316B)	1258 (T-55) 314 (TR-85) 227 (TR-580)
Bulgaria	2 (Tu-134) 2 (An-24) 5 (An-26) 6 (L-410)	8 (Mi-8) 23 (Mi-17)	1042 (T-55) 432 (T-72)

Taulukko uusien jäsenmaiden asevoimien kalustosta.¹⁹⁸

¹⁹⁷ http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokument/vojd2006_eng.pdf, 7.2.2007

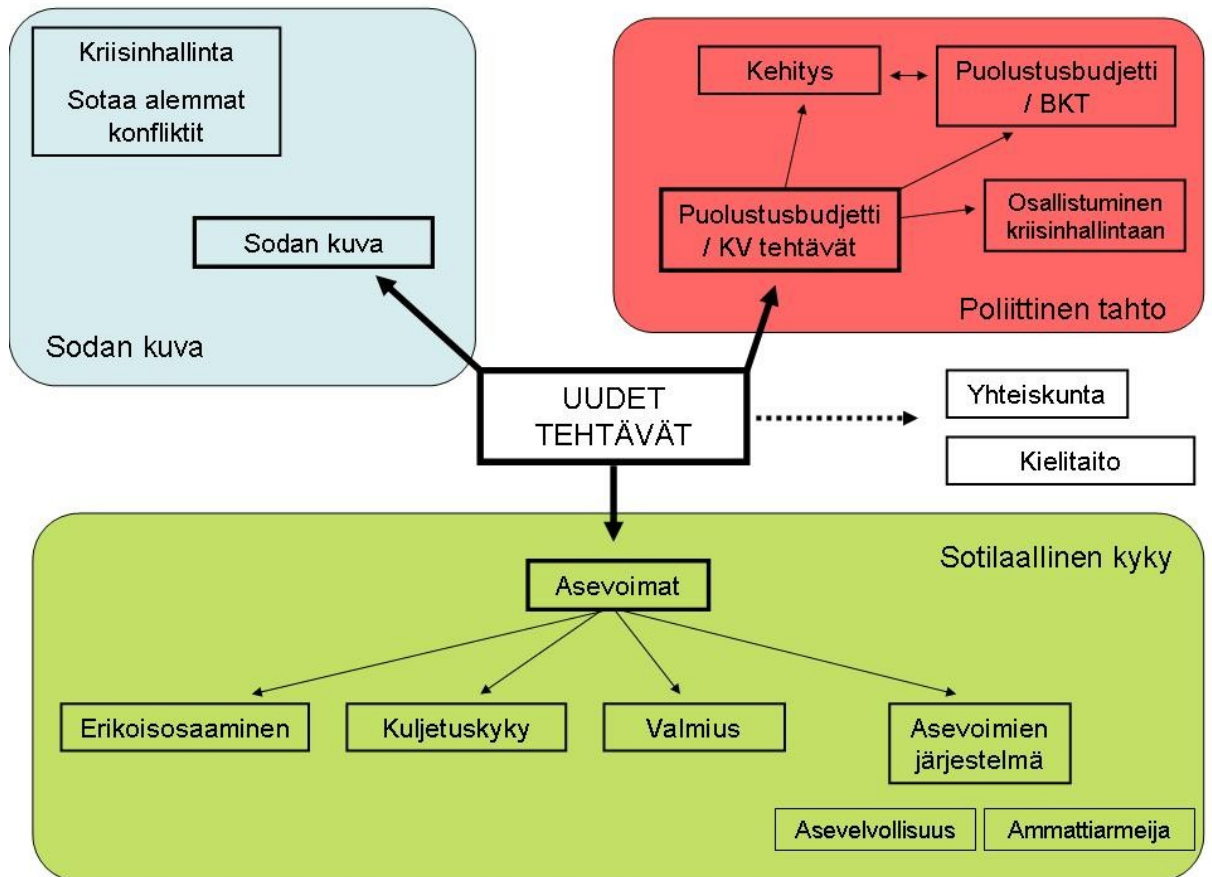
¹⁹⁸ The Military Balance 2004–2005, IISS

6.1.3 Uudet tehtävät

Nato on siirtymässä kollektiivisesta puolustusliitosta kohti yleisen turvallisuuden järjestöä. Tästä johtuen on Nato ottanut asialistoilleen paljon uusia tehtäviä. Uudet tehtävät ovat luonteeltaan erityyppisiä kuin perinteinen puolustusvelvoite ja vaativat joukoilta uusia kykyjä. Keskeisimpiä vaatimuksia ovat toiminnan käynnistämisen nopeus, kyky toimia hyvinkin erityyppisissä tehtävissä missä tahansa päin maailmaa sekä ammattimaisuus. Uudet tehtävät muodostuivat uusista uhkista, mutta osin myös uudesta ajattelutavasta ja arvomaailmasta.

Tässä alaluvussa tarkastellaan uusien jäsenmaiden kykyä suoriutua Naton uusista tehtävistä. Tarkastelu suoritetaan valtioittain. Tarkastelun painopiste on käyttövalmiilla voimalla, kuljetuskyvyllä, erikoisosaamisella sekä asevoimien kehittämisen painopisteillä. Tarkastelussa hyödynnetään alla olevaa kuvaa, jonka rakenne on lähes sama kuin alueellisen puolustuksen tarkastelun kuva, mutta sisällöltään erilainen. Uusien tehtävien osalta sodan kuva vaihtelee sotaa alempiasteisista konflikteista alueellisiin kriiseihin. Merkittävää on myös yhteiskunnallisten asioiden merkitys uusissa tehtävissä. Kielitaito sekä poliittinen tahto käyttää asevoimia korostuvat uusien tehtävien toimintakyvyssä. Uusiin tehtäviin kehitettävät joukkotyypit eivät palvele parhaalla mahdollisella tavalla alueellista puolustuskykyä. Uusiin tehtäviin voidaan kouluttaa pieniä erikoisjoukkoja, joiden merkitys näissä tehtävissä on suuri, mutta alueellisessa puolustuksessa varsin vähäinen.

Teoreettiseen viitekehykseen sidottuna on uusiin tehtäviin suuntautuminen osin järjestelmän paineesta johtuvaa. Kaikilla valtioilla ei ole alueellista puolustuskykyä (jolloin self-help ei toteudu), mutta järjestelmän paine pakottaa valtioita kehittämään kykyä uusiin tehtäviin. Uudet tehtävät ovat myös arvoihin perustuvia. Tällöin niihin osallistuminen lisää sitoutumista Natoon ja korostaa kuulumista läntisiin instituutioihin. Nato on muuttunut arvoperusteiseksi järjestöksi, jossa jäsenmaat toimivat osittain yhteisen hyvän eteen.

Kuva 4: Uusien tehtävien tarkastelun viitekehys

Viron käyttövalmis voima on sangen pieni. Noin 5 000 sotilaan vahvuinen osasto ei ole massiivinen, mutta on suhteessa koko Viron puolustuskykyyn merkittävä. Viro on kohdentanut huomattavasti varojaan rauhanturvaamiseen ja ulkomaisiin tehtäviin ja onkin aikavälillä 2002–2006 lähes kaksinkertaistanut budjettinsa. Viron puolustusvoimien kehittämisen painopiste ei ole alueellisen puolustuskyvyn kehittämisessä vaan alueensa ulkopuolisissa operaatioissa. Tästä esimerkkinä on asevoimien kehittämissuunnitelma. Kehittämiskohteita ovat muun muassa osallistuminen kansainvälisiin tehtäviin, joukkojen kehittäminen siten, että osallistuminen NRF-joukkojen toimintaan onnistuu paremmin sekä jatkaa yhteistoimintaa Viron merivoimien miinantorjunta-aluksilla Naton määrittämiin tehtäviin.¹⁹⁹

Viron osallistuminen kriisinhallintaoperaatioihin on ollut kasvussa. Johtuen valtion pienestä koosta ja pienistä asevoimista, ei osallistumisen volyyymi ole kuitenkaan suurta. Määrä on

¹⁹⁹ http://www.vm.ee/eng/nato/kat_359/1003.html, 29.1.2007

kuitenkin merkittävä suhteutettaessa se valtion asevoimien kokoon. Viro on ottanut kriisinhallintaoperaatioihin osaa muun muassa Afganistanissa, Irakissa ja Kosovossa.²⁰⁰ Operaatioissa Viro on kuitenkin saanut tärkeää kokemusta kansainvälisesti toiminnasta, jota valtio pystyy hyödyntämään jatkossa.

Naton uusiin tehtäviin Viro on ottanut osaa esimerkiksi sitoutumalla estämään joukkotuhoaseiden leviämistä alueellaan tai alueensa läpi.²⁰¹ Poliittista tahtoa sitoutua uusiin tehtäviin siis löytyy. Tästä merkinä on kykyjen mukainen osallistuminen kriisinhallintaan, sitoutuminen Naton tehtäviin muun muassa osallistuminen terrorismin vastaiseen toimintaan. Valtion päätös sitoutua tähän kehityssuuntaan ei ole ollut helppo. Virolla olisi ollut halua kehittää myös omaa alueellista puolustuskykyään, mutta sitouduttuaan Natoon on maa pyrkinyt toimimaan sen strategioiden mukaisesti.

Viro on pyrkinyt myös auttamaan muita valtioita, jotka ovat samassa tilanteessa kuin se oli itse muutamia vuosia sitten. Viro on jakanut kokemuksiaan ja havaintojaan Balkanin-maille, Georialle sekä Ukrainalle. Tällä toiminnalla maa on pyrkinyt luomaan yleistä turvallisuutta kertomalla kokemuksistaan Nato- ja EU-jäsenyyden suhteen. Toiminta on merkityksellistä myös Natolle, sillä se pyrkii luomaan yleistä turvallisuutta, avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

Asevoimien osalta Virolla on hyvin rajoitettu kyky osallistua Naton uusiin tehtäviin. Valtiolla ei ole omaa lentokuljetuskalustoa eikä sillä ole määrällisesti suuria käyttövalmiita joukkoja. Viron osallistuminen operaatioihin on perustunut siis enemmänkin erikoisosaamiseen.

Latvian osallistuminen kriisinhallintatehtäviin on ollut voimakkaampaa kuin Viron. Latvialla on tällä hetkellä määrällisesti enemmän joukkoja ulkomaisissa tehtävissä ja lisäksi vuodesta 1996 vuoteen 2006 maa on ottanut operaatioihin osaa yli 500 sotilaalla enemmän. Latvialta löytyy siis kokemusta rauhanturvaamisesta ja halua ottaa osaa operaatioihin.²⁰²

Latvian asevoimat ovat muuttuneet ammattimaisempaan suuntaan ja niihin hakeutuminen on kasvanut. Tämä edistää omalta osaltaan uusiin tehtäviin sopeutumista, parantamalla joukkojen

²⁰⁰ The Military Balance 2004–2005, 2006, IISS

²⁰¹ Blomberg & Saanio, s. 41

²⁰² <http://www.mod.gov.lv/Nacionalie%20brunotie%20speki/Misijas.aspx>, 1.2.2007

koulutustasoa ja valmiutta.²⁰³ Latvian asevoimat koostuvat kansalliskaartista sekä ammattimaisesta maavoimien osastosta joka on sitoumusperusteinen. Ammattimaisemmalla armeijalla pyritään vastaamaan Naton uusien tehtävien muodostamiin haasteisiin.²⁰⁴

Uudella asevoimien joukkorakenteella on pyritty Nato-yhteensopivaksi. Ylemmällä tasolla Latvialla on Joint-esikunta, joka vastaa yhteistoiminnasta eri puolustushaarojen välillä. Kehittämisen painopiste asevoimien osalta on yhteistoiminta Nato-maiden kanssa sekä yhteensopivuus asevoimien osalta.²⁰⁵

Latvialla haasteeksi on muodostunut heikohko englannin kielen taito, joka on tärkeä kansainvälisissä tehtävissä. Latvia onkin käynnistänyt suunnitelmat kielitaidon parantamiseksi ammattisotilaidensa osalta, joka mahdollistaisi entistä paremman yhteistyön kansainvälisissä tehtävissä.²⁰⁶

Vaikka Latvia on kehittänyt asevoimiaan parempaan suuntaan, ei valtiolla ole vielä suurta kykyä ottaa osaa alueensa ulkopuolisiin operaatioihin. Haasteeksi muodostuu kuljetuskaluston vähäisyys sekä joukkojen pieni määrä.²⁰⁷ Latvia kuitenkin kehittää joukkojaan voimakkaasti. Asevoimien budjetista lähes kolmasosa käytetään kansainvälisiin tehtäviin ja niihin osallistuvien joukkojen kehittämiseen. Budjetti on ollut voimakkaassa kasvussa viime vuosina.²⁰⁸

Poliittista sitoutumista uusiin tehtäviin siis löytyy, mutta asevoimien tämän hetkinen tila ei mahdollista suuren volyymin osallistumista Naton operaatioihin. Rahoituksen kohdistamisella, asevoimien modernisoinnilla ja ammattimaistumisella sekä resurssien mukaisella osallistumisella kriisinhallintaan antaa Latvia selkeitä merkkejä halustaan sitoutua Natoon ja kehittää joukkojaan uusiin tehtäviin kykeneviksi.

Liettuan asevoimien käyttövalmius on hieman parempi kuin Viron tai Latvian, koostuen

²⁰³ <http://www.mod.gov.lv/AMI/jaunumi/aktualitates.aspx?gpath={5514C576-B0FF-47CF-BC70-FE9C0D930DE8}&lang=en>, 2.2.2007

²⁰⁴ http://www.mod.gov.lv/upload/nbs_videja_termina_attistibas_plans_en.doc, 2.2.2007

²⁰⁵ http://www.mod.gov.lv/upload/nbs_videja_termina_attistibas_plans_en.doc, 2.2.2007

²⁰⁶ http://www.mod.gov.lv/upload/nbs_videja_termina_attistibas_plans_en.doc, 2.2.2007

²⁰⁷ The Military Balance 2006, IISS

²⁰⁸ http://www.mod.gov.lv/upload/defence_budget_2007.pdf, 2.2.2007

hieman yli 13 000 sotilaasta. Suurin haaste alueensa ulkopuolisiin operaatioihin osallistumisessa on kuljetuskyky. Liettuallakaan ei ole strategista ilmakuljetuskykyä orgaanisesti, mutta kykyä pyritään kehittämään.²⁰⁹ Kuljetuskyvyn kehittämisessä maa on ottamassa osaa Naton suunnittelemaan yhteishankintaan C-17 koneiden osalta.²¹⁰ Tämän lisäksi Liettua on hankkinut kolme kuljetuskonetta Italiasta.²¹¹

Liettua on kohdentanut varojaan puolustuksen kehittämiseen, mutta ei yhtä voimakkaasti kuin Viro tai Latvia. Valtion puolustusbudjetti on kasvanut, mutta kasvutahti olisi voinut olla voimakkaampikin. Julkaisuissaan maa korostaa siirtymistään alueellisesta puolustuksesta kohti kollektiivista puolustusta, mikä korostaa Naton uusien tehtävien merkitystä. Liettua on ottanut asialistoilleen terrorismin torjunnan sekä joukkotuhoaseiden leviämisen estämisen alueellaan.²¹² Liettua on ollut aktiivinen osallistuja kriisinhallinta sektorilla. Valtio on ottanut osaa Afganistanin, Irakin ja Kosovon operaatioihin hieman yli 200 sotilaalla, ollen Baltian maista aktiivisin osallistuja.²¹³

Liettuan asevoimien kehittämisen painopiste on muodostunut nopeuteen ja Nato-joukkojen yhteensopivuuteen. Osallistuminen resurssien mukaisesti mahdollisiin operaatioihin koetaan tärkeäksi ja valtio pyrkiikin kehittämään strategista kuljetuskykyä. Alueellinen puolustus nähdään kehittämisessä toissijaisena.²¹⁴ Asevoimien kehittämistarpeita on tarkasteltu kansainvälisten tehtävien kautta. Joukkoja kehitetään Liettuan ulkopuolisiin operaatioihin ja vaatimukset ovat yhteen sovitettuja Naton kanssa. Liettua on ottanut osaa NRF-joukkoihin erikoisjoukoilla kahteen eri rotaatioon.²¹⁵ Liettuan asevoimissa pyritään vähentämään varusmiesten määrää ja lisäämään ammattisotilaiden määrää vuoteen 2010 mennessä. Muutoksella pyritään enemmän ammattimaisempaan armeijaan.²¹⁶

Liettua on ilmaissut selkeää poliittista tahtoa kehittää asevoimiaan Naton tehtävien mukaisiksi. Asevoimien kehittämissuunta sekä osallistuminen kriisinhallintaan ovat selkeitä

²⁰⁹ The Military Balance 2006, IISS

²¹⁰ <http://www.kam.lt/index.php/en/108567/>, 2.2.2007

²¹¹ <http://www.kam.lt/index.php/en/119095/>, 3.2.2007

²¹² <http://www.kam.lt/EasyAdmin/sys/files/whitebook-En.pdf>, 2.2.2007

²¹³ The Military Balance 2006, IISS

²¹⁴ <http://www.kam.lt/index.php/en/122183/#20070119141428>, 2.2.2007

²¹⁵ <http://www.kam.lt/EasyAdmin/sys/files/whitebook-En.pdf>, 3.2.2007

²¹⁶ <http://www.kam.lt/EasyAdmin/sys/files/Biuletinis.pdf>, 2.2.2007

merkkejä halusta ja yrityksestä sitoutua Natoon.

Slovakian asevoimat on jaoteltu liikekannallepanon nopeuden mukaan. Jaottelu on kolmiportainen, välittämän toiminnan joukot, nopean toiminnan joukot sekä pääpuolustusjoukot.²¹⁷ Slovakian käyttövalmis voima on melko suuri sen kokonaisresursseihin nähden ja muodostuu noin 20 000 sotilaasta. Slovakialla on heikko ilmakuljetuskyky, niin lentokoneiden kuin helikoptereiden osalta.²¹⁸

Slovakian puolustusmenot ovat olleet vahvassa kasvussa ja ovatkin tarkasteltavan joukon toiseksi suurimmat dollareissa mitattuna. Maan asevoimien kehittämisen suunta on yhteistoiminnassa Naton kollektiivisessa puolustuksessa. Valtio kehittää asevoimiaan siten, että se kykenee tulevaisuudessa entistä paremmin ottamaan osaa Nato-johtoisiiin operatioihin kaikkialla maailmassa, kaikkiin tehtäviin. Tätä kehityssuuntaa tukee Slovakian armeijan perustuminen ammattisotilaisiin, mikä mahdollistaa joukkojen kouluttamisen pidemmällä aikavälillä.²¹⁹

Slovakian turvallisuuspolitiikassa on korostettu sitä, että maan liittyminen Natoon ja Euroopan Unioniin tarkoittavat turvallisuustakuita, mutta myös vaativat Slovakialta kykyä taata liittolaistensa turvallisuutta tarvittaessa. Valtio korostaa myös kansainvälisen yhteistoiminnan merkitystä turvallisuuden luomisessa omalla alueellaan sekä muualla maailmassa. Slovakia tukee aktiivisesti kaikkialla maailmassa aseiden valvontaa, joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä ja tukee niiden tuhoamista sekä pyrkii luomaan rauhaa ja turvallisuutta omalla toiminnallaan.²²⁰

Slovakian sitoutuminen Naton uusiin tehtäviin on hyvä. Asevoimat ovat vielä kehitysvaiheessa, mutta poliittinen sitoutuminen vaikuttaa voimakkaalta. Asevoimia kehitetään alueen ulkopuolisiin tehtäviin, puolustusbudjetti on kasvussa sekä poliittiset kannanotot viestivät voimakkaasti uusien tehtävien puolesta.

Bulgarian käyttövalmis voima on tarkasteltavasta joukosta toiseksi suurin. Maa on ottanut

²¹⁷ <http://www.mosr.sk/index.php?page=175>, 7.2.2007

²¹⁸ The Military Balance 2006, IISS

²¹⁹ <http://www.mosr.sk/dokumenty/eng/sk-defence-strategy-2005.pdf>, 7.2.2007

²²⁰ <http://www.mosr.sk/dokumenty/eng/sk-defence-strategy-2005.pdf>, 7.2.2007

osaa kriisinhallintatehtäviin melko paljon, mutta sen resurssit huomioiden volyyymi ei ole suuri. Bulgariassa on joukkoja tällä hetkellä eniten joukkoja Irakissa ja Afganistanissa, jossa joukkoja on yhteensä noin 500 sotilasta.²²¹

Bulgarian puolustusbudjetti on ollut tasaisessa kasvussa viimeiset vuodet. Budjetista käytettäneen kuitenkin vielä melko paljon varoja kansallisen puolustuksen kehittämiseen.²²²

Bulgarian armeijan organisaatio muodostuu aktiivisista joukoista ja reservijoukoista. Aktiivisissa joukoissa toimivat välittömän toiminnan joukot sekä nopeasti käyttöön otettavat joukot. Välittömän toiminnan joukot ovat rauhan aikana täysin miehitetyt ja varustetut. Loput aktiivisista joukoista ovat 90 prosenttisesti miehitettyjä ja täysin kalustettuja joukkoja. Näiden joukkojen pääasiallinen tarkoitus on vastata Bulgarian alueen puolustamisesta, toimia yhteistoiminnassa siviiliviranomaisten kanssa sekä olla valmiudessa Nato-operaatioita varten. Kriisinhallintatehtäviin voidaan käyttää kaikkia joukkoja aktiivisista joukoista, jolloin alueellisen puolustuksen vastuu siirtyy reservijoukoille.²²³

Bulgarian armeijan kyky toimia alueensa ulkopuolella on joukkojen osalta kohtalainen, mutta kuljetuskalusto aiheuttaa haasteita. Bulgariassa on kuitenkin tarkasteltavasta joukosta selkeästi paras ilmakuljetuskyky.²²⁴ Lisäksi haasteita on aiheuttanut kielitaidon puute. Ongelmaan on pyritty vastaamaan aloittamalla ohjelma sotilaiden kielitaidon parantamiseksi ja yhteistoiminnan kehittämiseksi.²²⁵

Bulgarian kyky vastata Naton uusiin tehtäviin on melko hyvä. Haasteina ovat olleet vanhentunut kalusto, raskas joukkorakenne ja alueelliseen puolustukseen suunniteltu organisaatio. Näihin haasteisiin on kuitenkin pyritty vastaamaan muokkaamalla joukkorakennetta ja varustamalla käyttövalmiita joukkoja. Nämä muutokset yhdistettynä ilmakuljetuskykyyn antavat hyvän kuvan valtion kyvystä toimia oman alueensa ulkopuolella. Poliittisesti tarkasteltuna Bulgaria ei ota kovinkaan voimakkaasti osaa rauhanturvaamiseen. Lisäämällä kriisinhallintaan osallistumista valtio saisi kokemusta kansainvälisestä toiminnasta

²²¹ The Military Balance 2006, IISS

²²² The Military Balance 2006, IISS

²²³ http://www.mod.bg/en/land_tasks.html

²²⁴ The Military Balance 2006, IISS

²²⁵ http://www.mod.bg/en/koncepcii/str_eng_lang.pdf, 2.2.2007

ja osoittaisi olevansa sitoutuneempi Natoon.

Slovenia ei koe suursodan uhkaan konkreettiseksi valtiotaan vastaan. Se määrittelee uhkansa samansuuntaisesti kuin Nato pyrkii määrittelemään. Slovenia onkin järjestänyt alueellisen puolustuksensa yhteistyössä Naton kanssa, mikä antaa valtiolle vapauden kehittää asevoimiaan enemmän uusien tehtävien vaatimusten suuntaan.²²⁶

Slovenian armeijan käyttövalmis voima on melko pieni koostuen reilusta 6 000 sotilaasta. Valtiolla ei ole riittävää ilmakuljetuskalustoa toimiakseen omatoimisesti oman alueensa ulkopuolelle. Kriisinhallintaan Slovenia on ottanut osaa vuosittain noin 250 sotilaalla sekä näiden lisäksi maa on osallistunut muihin operaatioihin, esimerkiksi NRF-joukkoihin 250 sotilaalla.²²⁷

Slovenian puolustusbudjetti on ollut voimakkaassa kasvussa viime vuosina ja valtio on keskittänyt varojaan asevoimiinsa. Kehittämisen painopiste on ollut nopeasti liikekannallepantavissa joukoissa joita voidaan käyttää sekä oman alueen puolustamiseen, mutta ennen kaikkea Naton kollektiivisen puolustuksen tehtäviin. Kehittämistä on tapahtunut myös kriisinhallintasektorilla, jossa on pyritty ottamaan toimintaan mukaan entistä enemmän siviiliyhteiskunnan osaamista. Kehittämiskohteet palvelevat hyvin uusiin tehtäviin suunnattuja joukkoja. Valmiuden parantaminen, kansainvälisen toiminnan korostaminen sekä materiaalin modernisointi ovat hyviä merkkejä halusta kehittyä Naton toiveiden mukaisesti.²²⁸

Romania on tarkasteltavana olevan joukon aktiivisin kriisinhallintaan osallistuja. Valtiolla on joukkoja Afganistanissa, Irakissa ja Kosovossa yhteensä yli 1 500 sotilasta ja näiden lisäksi muutamia kymmeniä muissa operaatioissa.²²⁹ Romanian asevoimilla on suuri käyttövalmis voima, lähes 100 000 sotilasta. Maan asevoimien organisaatio on kuitenkin melko raskas ja kalusto vanhentunutta. Romania on tiedostanut tämän ongelman ja pyrkii kehittämään joukkojaan yhteensopivammaksi Naton kanssa.²³⁰

²²⁶ http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokumenti/vojd2006_eng.pdf, 7.2.2007

²²⁷ The Military Balance 2006, IISS, <http://www.mors.si/index.php?id=5&L=1>, 7.2.2007

²²⁸ <http://www.mors.si/index.php?id=5&L=1>, 7.2.2007

²²⁹ The Military Balance 2006, IISS

²³⁰ <http://english.mapn.ro/>, military strategy, 2.2.2007

Romanian asevoimilla on kohtuullinen ilmakuljetuskyky alueensa ulkopuolelle, muttei niin hyvä kuin Bulgarialla. Maan asevoimat ovat voimakkaassa muutoksessa. Valtio uudistaa asevoimiensa joukkorakennetta, kalustoa, johtamisjärjestelmiä sekä keskittyy enemmän Naton määrittämiin tehtäviin.²³¹

Romanian puolustusbudjetin kasvu on ollut voimakasta. Maa käyttää puolustukseensa lähes kaksi kertaa enemmän varoja dollareissa mitattuna kuin mikään muu tarkasteltavana oleva valtio.²³² Tahtoa kehittää asevoimia ja osallistua kriisinhallintaan alueensa ulkopuolella Romaniasta löytyy, mutta asevoimien kehitys on vielä kesken.

6.2 Uusien jäsenmaiden vaikutukset Naton sotilaalliseen toimintakykyyn

Tässä tutkimuksessa pyritään saamaan vastauksia Naton sotilaallisen toimintakyvyn muutoksesta. Tämä edellyttää voimakkaiden yksinkertaistusten tekemistä ja melko jyrkkien johtopäätösten käyttöä. Tässä kappaleessa pyritään vastaamaan kysymykseen miten uudet jäsenmaat ovat vaikuttaneet Naton sotilaalliseen toimintakykyyn.

Naton laajentumisen taustalla vaikuttavat muutkin tekijät kuin sotilasliiton vahvistuminen tai vahventaminen. Nato on muuttunut entistä enemmän turvallisuus-foorumiksi, missä turvallisuus lisääntyy pelkästään kanssakäymisen välityksellä.

6.2.1 Alueellinen puolustus

Laajamittainen sota tai kriisi Euroopan alueella ei ole enää Naton silmissä todennäköinen uhka. Tästä johtuen Nato ei myöskään panosta enää sen torjuntaan niin voimakkaasti kuin ennen. Tämä on aiheuttanut osalle uusista jäsenmaista päänvaivaa. Osa uusista jäsenmaista liittyi Natoon toiveissaan voida kehittää alueellista puolustustaan saaden tukea Naton-jäsenmailta.

Naton päätöksenteko perustuu konsensukseen. Yhdenkin jäsenmaan vastustus kaataa

²³¹ <http://english.mapn.ro/>, military strategy, 3.2.2007

²³² The Military Balance 2004–2005, 2006, IISS

asialistalla olleen esityksen, liiton päätyessä yhteiseen epäonnistumiseen. Jäsenmäärän kasvaessa ei konsensukseen pääseminen ainakaan helpotu. Naton pääsihteeri oli jo ennen viimeistä laajentumiskierrosta tuskaillut päätöksentekojärjestelmän raskautta ja kankeutta.²³³ Uudet jäsenmaat ovat sotilaallisesti, taloudellisesti ja poliittisesti eri tasolla kuin niin sanotut vanhat jäsenmaat. Tämä aiheuttaa ongelmia päätöksenteolle. Uusien jäsenvaltioiden intressit eivät aina kohtaa päätöksentekotilanteessa vanhojen jäsenmaiden kantoja. Lisäksi uusilla jäsenmailla ei ole yhtä suuria resursseja käytettävissään kuin vanhoilla jäsenmailla.

Päätöksiin sitoutuminen uusilta jäsenmailta edellyttää siis poliittista sitoutumista sotilasliittoon. Uusien jäsenmaiden on sitouduttava kehittämään asevoimiaan Naton päämäärien mukaisesti, palveli se miten huonosti tahansa kansallista etua. Uusilla jäsenmailla ei ole resursseja kehittää yhtäaikaisesti joukkoja sekä Naton että oman valtion käyttöön. Tämä on voimakkaasti yksinkertaistettu esimerkki. Ei ole missään nimessä poissuljettua, etteivät Naton toiveiden mukaan kehitettävät joukot palvelisi myös kansallista puolustusta.

Alueellinen puolustus on kuitenkin väistymässä Naton asialistoilta, koska lähes kaikilla Nato-jäsenmailla on jonkinasteinen kyky puolustaa aluettaan. Uusilla jäsenmailla näin ei ole. Aikaisemmissa kappaleissa on todettu, että vain kahdella uudella jäsenmaalla on tosiasiallinen kyky puolustaa omaa aluettaan laajamittaisen kriisin sattuessa. Tämä kasvattaa osaltaan kuilua jäsenmaiden sotilaallisen toimintakykyjen välille, josta Yhdysvallat on ollut huolissaan.²³⁴

Puolustusveloitteen kautta Nato-jäsenmaat ovat siis sitoutuneet puolustamaan seitsemää uutta jäsenmaata, joista ainoastaan kahdella on tosiasiallinen kyky toimia myös ilman Natoa. Näin ollen sotilasliitto on joutunut tekemään toimenpiteitä vahvistaakseen muiden valtioiden puolustusta. Näin on tapahtunut muun muassa Baltian maissa, missä Nato-jäsenmaat vastaavat ilmapuolustuksesta hävittäjillään.

Alueellisen tai kollektiivisen puolustuksen viitekehyksessä Naton sotilaallinen toimintakyky on heikentynyt. Naton puolustettava pinta-ala on kasvanut voimakkaasti, mutta puolustukseen kykenevät joukot eivät samassa suhteessa. Naton alueellinen puolustus on siis heikentynyt.

²³³ Forsberg, s.124. ”En voi edes ylentää vahtimestaria ilman 19 valtion yhteistä päätöstä”. Vuonna 2002 pääsihteeri Robertsonin mielestä päätöksentekoa tulisi suoraviivaistaa, koska johtaminen oli muodostunut hänen mielestään lähes mahdottomaksi.

²³⁴ Forsberg, s. 172–176, 141–142

Sotilaallisen voiman kasvu ei ole riittävän suuri verrattaessa pinta-alan kasvuun. Lisäksi uusilla jäsenmailla ei vielä ole kykyä toimia laajassa mittakaavassa puolustusvelvoitteen määrittämässä tehtävissä oman alueensa ulkopuolella. Naton näkökulmasta katsottuna sotilasliiton asevoiman kasvu ei ole riittävä suhteessa Naton sitoutumisen määrään.

Alueellisen puolustuksen merkitys Natolle on kuitenkin vähäinen. Sen tehtävien painopiste on muodostunut alueensa ulkopuolisiin operaatioihin, eikä se enää kehitä massamaisia armeijoita konventionaalisiin laajoihin sotiin. Toisaalta liiton julkaisuissa painotetaan kollektiivisen puolustuksen merkitystä sotilasliiton tärkeimpänä tehtävänä. Natolla ei ole vihollista jota vastaan se valmistautuisi sotimaan laajamittaisessa sodassa, eikä tällaista vihollista ole edes näköpiirissä. Kylmän sodan aikainen Neuvostoliiton hyökkäyksen uhka on poistunut ja Nato tekee voimakasta yhteistyötä Venäjän kanssa. Onko kollektiivinen puolustus siis poliittinen jäännös, jolla ei ole käyttöä nykyisessä tilanteessa? Onko jäsenmaiden alueellisella puolustuskyvyllä siis merkitystä?

Naton laajentumiset alkoivat ulkoisesta painostuksesta, eikä suinkaan liiton sisäisestä halukkuudesta. Kuitenkin jokaisen jäsenmaan aloittaessa jäsenyysneuvottelut, on Nato ollut tietoinen kyseisten valtioiden kyvyistä ja haasteista. Jos Nato kokisi alueellisen puolustuskyvyn merkittäväksi, ei se todennäköisesti olisi laajentunut näin voimakkaasti. Alueellinen puolustuskyky ei siis ole Naton mielestä kovinkaan merkityksellinen.

Naton sotilaallinen toimintakyky kollektiivisen puolustuksen osalta on heikentynyt, mutta sotilasliitto ei näytä kokevan tilannetta ongelmalliseksi. Nato kehittää kaikkien jäsenmaidensa joukkoja tehokkaammiksi uusissa operaatioissa, eikä edes pyri kehittämään alueellista puolustuskykyä. Nato ei ole edes laatinut erillisiä puolustus suunnitelmia uusien jäsenmaiden puolustamiseksi. Suunnitelmia olisikin vaikea laatia, koska kunnollista uhkakuvaa ei ole Naton mielestä edes olemassa.

6.2.2 Uudet tehtävät

Nato on muuttunut kollektiivisen turvallisuuden järjestöstä kohti arvoperusteista yleisen turvallisuuden järjestöä. Sotilasliitto on muokannut tehtäviään ja niin sanotut uudet tehtävät ovat vallanneet voimakkaasti alaa. Uudet tehtävät ovat huomattavasti laaja-alaisempia kuin perinteinen alueellinen ja kollektiivinen puolustus. Uusiin tehtäviin vastaaminen sotilaallisesti on myös haastavampaa kuin perinteisiin tehtäviin. Uudet tehtävät, esimerkiksi kriisinhallinta, terrorismin vastainen toiminta sekä joukkotuhoukseiden leviämisen estäminen ovat haastavia tehtäviä, jotka jakavat valtioiden mielipiteitä kahtia. Pelkästään määrittelyt aiheuttavat haasteita. Kansainvälisessä politiikassa tulisi määritelmien olla samankaltaisia, jotta päätöksenteko olisi mahdollista.

Mielipiteiden jakautuminen sekä määritelmien epäselvyys aiheuttaa konkreettisia haasteita Naton päätöksenteolle. Ongelmat ovat samantyyppisiä kuin perinteisissäkin tehtävissä, mutta vieläkin monimutkaisempia. Konsensukseen pääseminen kaikkien jäsenmaiden kesken on vaikeampaa uusissa tehtävissä ja oman vaikeutensa tuo jäsenmäärän lisääntyminen. Väistämättä päätöksenteko hidastuu jäsenmäärän kasvaessa jos konsensus-periaatteessa pysyttäydyytään. Päätöksentekojärjestelmän haasteellisuutta lisää jokaisen valtion asevoimien kansallinen päätöksenteko. Valtiot päättävät kansallisesti osallistumisestaan Naton operaatioihin ja se rajoittaa huomattavasti joukkojen käytettävyyttä. Naton pääsihteeri ilmaisi asiasta huolensa vuoden 2006 marraskuussa pitämässään puheessa jossa hän käsitteli Naton kehitystä ja tilannetta.²³⁵

Uudet tehtävät ovat haastavia myös valtioiden asevoimille. Haasteita ovat kohdanneet niin uudet kuin vanhatkin jäsenmaat. Kyky millä uusiin tehtäviin vastataan on eri tyyppinen kuin kyky, jolla vastataan alueelliseen puolustukseen. Toisaalta kyvyn muodostamiseen ei mene niin kauan aikaa kuin laajan armeijan luomiseen. Taloudellisesti tarkasteltuna kyvyn luominen on kallista, johtuen suhteessa suuresta määrästä kehittyneitä teknologiaa.

Lähes kaikki uudet jäsenmaat ovat sotilaallisesti voimakkaassa kehityksessä. Kehittämisen suunta on kaikilla Naton määrittämiin uusiin tehtäviin. Tällä hetkellä uudet jäsenmaat ottavat osaa Naton kriisinhallintaoperaatioihin kykyjensä mukaisilla osastoilla. Kaikki jäsenmaat ovat

²³⁵ <http://www.nato.int/docu/speech/2006/s061106a.htm#capabilities>, 7.2.2007

sitoutuneet kehittämään asevoimiaan Naton kanssa yhteensopivimmaksi. Suurimpina puutteina uusilla jäsenmailla on ilmakuljetuskyvyn vähäisyys, mutta samoista ongelmista kärsivät vanhatkin jäsenmaat. Kaikki tarkasteltavana olevat uudet jäsenmaat ottavatkin osaa Naton strategisen kuljetuskyvyn kehittämishankkeeseen (NATO Strategic Airlift Capability, SAC), jossa hankitaan 3-4 C-17 kuljetuskonetta yhteiskäyttöön.²³⁶ Uudet jäsenmaat ottavat kykyjensä mukaisesti osaa kasvavalla volyymilla NRF-joukkoihin, antaen Naton käyttöön pieniä erikoisjoukkoja sekä omaa erikoisosaamistaan.

Tarkasteltaessa uusia tehtäviä on pienikin voiman tai erikoisosaamisen lisäys kehitystä Naton näkökulmasta. Joukkojen määrällä ei siis ole suurta merkitystä, vaan joukkojen laadulla ja osaamisella. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna Naton sotilaallinen toimintakyky on kehittynyt sen uusissa tehtävissä.

Naton määrittelemissä uusissa tehtävissä sekä laajentumisessa on nähtävissä myös poliittinen aspekti. Yleinen turvallisuus lisääntyy kun avoimuus kasvaa. Sitouttamalla uusia valtioita kehittämään Naton kanssa liiton tavoitteita kohti, saa sotilasliitto paremmin kontrolloitua näitä valtioita. Saman pöydän ääressä toimiminen samoja tavoitteita kohti lisää yleistä turvallisuutta koko Euroopan alueella. Sotilasliiton näkökulmasta turvallisuus lisääntyy lisäämällä sitä kaikkialla maailmassa. Naton pääsihteeri korosti pitämässään puheessa, että kriisialueen tai epävakaa alueen sijainnilla ei ole maantieteellistä merkitystä, vaan Naton on kyettävä vastaamaan siellä oleviin uhkiin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Naton olisi laajennuttava alueelle vaan, että sotilasliiton on kyettävä vaikuttamaan jollain keinoin poistaakseen joko muodostuneen tai muodostumassa olevan uhan. Keinot voivat olla yhtä hyvin poliittisia kuin sotilaallisiakin, jolloin yhteistoiminta muiden kuin Naton jäsenmaiden kanssa korostuu. Yhteistoiminta ei kuitenkaan saa jäädä pelkästään valtioiden välille vaan sitä on laajennettava ja kehitettävä myös erilaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.²³⁷ Nato korostaakin entistä enemmän yhteisiä arvoja ja niiden puolustamista missä päin tahansa maailmaa.

Viranomaisyhteistyö korostuu monissa uusissa tehtävissä. Jäsenyys auttaa toimimaan koordinoitusti esimerkiksi terrorismia vastaan, koska tiedusteluaineistoa voidaan jakaa enemmän jäsenmaille. Uusiin uhkiin vastaamisessa on myös muilla viranomaisilla

²³⁶ <http://www.nato.int/docu/pr/2006/p06-107e.htm>, 7.2.2007

²³⁷ <http://www.nato.int/docu/speech/2006/s061106a.htm#capabilities>, 7.1.2007

kansallisesti merkittävä rooli. Jäsenmaiden välinen viranomaisyhteistyö parantaa sotilasliitonkin kykyä toimia joukkotuhoukseiden leviämistä vastaan, parantamalla tiedonvälitystä ja kouluttamalla uusia jäsenmaita.

Naton sotilaallinen toimintakyky uusissa tehtävissä on kehittynyt. Uusien jäsenmaiden sitouttaminen Naton tavoitteisiin ja näiden tuominen samaan foorumiin on parantanut yleistä turvallisuutta Naton näkökulmasta. Uusilla jäsenmailla ei ole mittavaa kykyä toimia oman alueensa ulkopuolisissa tehtävissä, mutta pienikin erikoisosaamisen lisääminen kehittää Naton kykyä. Uudet jäsenmaat kehittävät asevoimiaan Naton toiveiden mukaan, mikä parantaa tilannetta tulevaisuudessa entisestään. Uudet tehtävät ovat tällä hetkellä Natolle huomattavasti merkityksellisempiä kuin alueellinen puolustus. Tästä johtuen Nato on ohjannutkin uusia jäsenmaita kehittämään asevoimiaan näiden tehtävien suuntaan.

6.3 Johtopäätökset

Naton sotilaallisen toimintakyvyn muutos on kaksijakoinen. Toimintakyky on heikentynyt perinteiseen kollektiiviseen puolustukseen nähden, mutta kehittynyt uusiin tehtäviin peilaten. Uudet jäsenmaat ovat sotilaallisesti voimakkaassa kehityksessä eikä niillä ole mittavaa kykyä alueelliseen puolustukseen tai toimintakykyä oman alueensa ulkopuolisissa operaatioissa. Alueellinen puolustus on kuitenkin jäämässä taka-alalle Naton suunnittelussa eikä siihen keskitytä enää samalla voimalla kuin ennen 1990-luvun alkua. Uudet tehtävät ovat tyypiltään ja vaatimuksiltaan hyvin erilaisia. Uusiin tehtäviin vastaamiseen ei vaadita suuria joukkoja tai massamaisia armeijoita. Näihin tehtäviin tarvitaan laadullisesti hyviä joukkoja, jolla on erikoisosaamista ja kykyä nopeaan reagointiin. Näissä tehtävissä määrällisesti pienetkin joukot kehittävät koko sotilasliiton sotilaallista toimintakykyä. Uusiin tehtäviin suunniteltuja joukkoja ei siis voida hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla alueellisessa puolustuksessa.

Kokonaisuudessa Naton sotilaallisen toimintakyvyn voidaan nähdä siis kehittyneen, vaikka alueellinen puolustus tuottaakin sille rasitteita. Nato ei kuitenkaan koe suursotaa enää uhkaksi, jolloin se keskittyy voimakkaammin jäsenmaidensa alueen ulkopuolisiin kriiseihin vaikuttamiseen. Liiton sotilaallinen toimintakyky varsinaisessa tehtävässä on kasvanut, mutta niin sanotussa valmistautumistehtävässä heikentynyt. Nato ei koe tätä ongelmalliseksi. Laajamittaisen kriisin eskaloituminen kestää pitkään jolloin resursseja voidaan valjastaa

enemmän kollektiivisen puolustuksen suuntaan. Laajentuminen koetaan eduksi yleistä turvallisuutta luodessa ja kehitettäessä.

Naton julkaisuissa kuitenkin painotetaan edelleen kollektiivisen puolustuksen merkitystä ja sen säilymistä sotilasliiton tärkeimpänä tehtävänä. Artikla viisi on Naton kantava teema, joka on toiminut pitkään ainoanakin tehtävänä. Nykyään kollektiivisen puolustuksen velvoitteella on kuitenkin enemmän poliittinen merkitys. Se säilyy merkittävänä velvoitteena, mutta olisi resurssien haaskausta keskittyä ainoastaan tämän tehtävän toteuttamiseen. Kollektiivisen puolustuksen velvoite ei vastaa enää tehokkaasti uusiin uhkiin ja liiton uuteen ajattelutapaan. Tästä johtuen velvoitteen merkitystä korostetaan, muttei sen eteen enää tehdä töitä. Tähän ajattelutapaan perustan väitteeni sotilasliiton toimintakyvyn kokonaismuutoksesta. Naton sotilaallinen toimintakyky on kokonaisuudessaan parantunut, vaikkakin se on heikentynyt liiton ”tärkeimmässä” tehtävässä.

Uusien jäsenmaiden sotilaallisen voiman kehityksessä on nähtävissä uusrealismin mukainen järjestelmän vaikutus tai jopa järjestelmän muodostama paine. Naton jäsenmaat kehittävät joukkojaan uusiin tehtäviin, jolloin järjestelmän paine pakottaa uudetkin jäsenmaat näin tekemään. Kehittämällä kykyä toimia uusissa tehtävissä uudet jäsenmaat siirtävät resurssiaan pois alueellisesta puolustuksesta. Järjestelmän paine on siis voimakkaampi kuin ”self-help”-ajattelutavan mukainen oman alueen puolustuskyky. Vanhoilla jäsenmailla tilanne on hieman toisenlainen. Heillä on jo luotuna jonkinasteinen puolustuskyky ja he kykenevät kehittämään järjestelmän vaatimia joukkoja säilyttäen puolustuskykyään.

Konstruktivistisen näkökulman mukaan Naton merkitys uusien jäsenmaiden valtiollisessa identiteetissä on kasvanut. Useat jäsenmaat ilmaisevat julkaisuissaan luottavansa Naton puolustusvelvoitteeseen ja siksi ”uskaltavat” kehittää muutakin kuin alueellista puolustuskykyään. Natolla on merkitystä myös arvoissa ja asenteissa. Pelkkä realismin mukainen järjestelmän paine ei ohjaa valtiota toimimaan Naton toiveiden mukaisesti, vaan taustalla vaikuttanee myös yhteiset edut ja normit. Pienet ja kehittyvät valtiot peilaavat omaa paikkaansa maailmassa myös Naton kautta. Tämä näkökulma tukee Naton muutosta entistä enemmän arvopohjaiseksi yhteiseksi. Sotilasliitolla on muutakin tarjottavaa kuin kovat sotilaalliset turvatakuut, sen kautta liitytään länsimaisiin instituutioihin ja arvoihin. Tämä on ollut erittäin tärkeää monelle uudelle jäsenmaalle, jotka ovatkin korostaneet kuuluvansa entistä enemmän läntisiin instituutioihin ja sitoutumistaan Natoon.

Tarkasteltaessa uusien jäsenmaiden asevoimien kehityssuuntia sekä realismin että konstruktivismiin kautta, on ymmärrettävää miksi valtiot kehittävät joukkoja juuri uusiin tehtäviin. Järjestelmän paine yhdistettynä valtiollisiin identiteetteihin ja haluun kuulua länsimaihin onärkevin ratkaisu kehittää Naton toivomia joukkoja. Näin sitoudutaan entistä enemmän Natoon ja integroidutaan länteen, samalla saavuttaen entistä enemmän hyväksyntää vanhojen jäsenmaiden silmissä.

7 YHDISTELMÄ

Nato on organisaatioina muuttunut kylmän sodan aikaisesta kollektiivisen turvallisuuden järjestöstä kohti yleisen turvallisuuden järjestöä. Liiton toiminnassa on kasvava merkitys yhteisillä arvoilla ja asenteilla. Sen uhkakuvat ovat muuttuneet, eikä sotilasliitolla ole enää yksiselitteistä vihollista. Nato ei enää keskity kollektiiviseen puolustukseen ja massamaisten armeijoiden ylläpitoon, vaan kriisinhallintaan ja kumppanuuteen. Muutos on merkittävä. Naton tehtäväkenttä on moninaistunut 1990-luvun alusta, käsittäen tällä hetkellä tehtäviä humanitaarisista interventioista kollektiiviseen puolustukseen. Juuri tämä tehtäväkentän laajalaisuus aiheuttaa haasteita Naton tutkimisessa. Toisaalta Nato keskittyy ainoastaan uusiin tehtäviinsä ja kehittää kykyä näiden suuntaan, mutta toisaalta kollektiivinen puolustus on Naton niin sanotusti tärkein tehtävä. Kollektiivinen puolustus oli liiton kantava tema vuosikymmeniä, mutta nyt sen merkitys on laskenut. Puolustusvelvoitteesta on tullut enemmänkin poliittinen tekijä, kuin asevoimia velvoittava vaatimus.

Puolustusvelvoitteen merkityksen vähenemisen syyt voidaan löytää yleisestä kansainvälisestä kehityksestä. Kylmän sodan päättyminen aloitti sotilaallisten uhkakuvien uudelleen määrittelyn. Kylmän sodan aikana uhkakuvat olivat selkeitä ja ”yksinkertaisia”, ne olivat yleisesti hyväksytyjä ja samankaltaisesti käsitettyjä. Kylmän sodan päätyttyä näin ei enää ole ollut. Uhkakuvien määrittelystä on tullut entistä enemmän poliittinen toimi. Sotaa ja sotilaallista voimankäyttöä ei enää ymmärretä niin yksiselitteisesti kuin kylmän sodan aikana. Valtioiden ja Naton määriteltyä uhkansa uudelleen huomattiin uhkakartoituksessa kärkeen nousseen paljon ei-sotilaallisia uhkia. Näihin uhkiin vastaaminen perinteisillä sotilasjoukoilla kävi entistä haastavammaksi. Naton puolustusvelvoite toimi näihin uhkiin erittäin huonosti.

Puolustusvelvoite oli kuitenkin pitänyt Natoa jo niin pitkään kasassa, että siitä ei haluttu

välittömästi luopua. Puolustusvelvoitteen sanottiinkin olevan Naton ydin ja sen säilyvän sotilasliiton tärkeimpänä tehtävänä. Tehtävän merkitys on kuitenkin enemmän symbolinen. Nato ei näe jäsenmaiden läheisyydessä uhkaa laajamittaiselle sodalle, eikä täten käyttöä artikla viiden puolustusvelvoitteelle.

Puolustusvelvoitteen rinnalle nousi uusia tehtäviä ja uusi ajattelutapa. Naton piti päästä vaikuttamaan kriiseihin jo ennen niiden syntymistä tai vaikuttamista jäsenmaihiin. Uhkakuvan muutos vaikutti sotilaallisen toimintakyvyn vaatimuksiin. Uudet tehtävät antoivat uusia vaatimuksia Naton jäsenmaille. Enää eivät perinteisen laajamittaiseen sotaan suunnitellut joukot riittäneet, vaan joukkojen piti olla liikkuvia, itsenäisiä, korkeasti koulutettuja ja varustettuja. Jäsenmaiden asevoimat aloittivat muutoksen Yhdysvaltojen perässä, kohti entistä monipuolisempia asevoimia.

Naton laajeneminen jatkui ja vuonna 2004 sotilasliittoon liittyivät Viro, Latvia, Liettua, Slovakia, Slovenia, Romania ja Bulgaria. Uudet jäsenmaat ovat kehittyviä valtioita, niin poliittisesti kuin sotilaallisesti. Lähes kaikkien maiden taloudet ovat kasvussa, mutta ovat vielä tällä hetkellä varsin heikkoja. Asevoimien kehitys on osalla vasta käynnissä ja osalla on rasitteena massiiviset ja vanhentuneet armeijat. Uusien jäsenmaiden sopeutuminen Natoon ei ole ollut itsestäänselvyys. Selvää ei ole ollut myöskään hyötykö Nato laajentumisesta ja miten laajentuminen vaikuttaa sen sotilaalliseen toimintakykyyn.

Sotilaallinen toimintakyky on tässä työssä määritelty poliittiseksi tahdoksi, asevoimien kyvyksi sekä käsitykseksi sotilaallisesta voimankäytöstä. Poliittisella tahdolla tarkoitetaan halua ja kykyä käyttää asevoimia. Asevoimien kyvyllä tarkoitetaan armeijan vahvuutta, kalustoa sekä organisaatiota. Näiden yläpuolella vaikuttaa valtion käsitys sotilaallisesta voimankäytöstä, jolla määritellään valtion suhtautuminen sotaan.

Uusien jäsenmaiden sotilaallista toimintakykyä tarkasteltiin kahdesta näkökulmasta. Alueellisen puolustuksen näkökulmasta tarkasteltiin valtioiden kykyä puolustaa valtiollista koskemattomuuttaan yksin ja uusien tehtävien näkökulmasta kykyä ottaa osaa Naton määrittelemiin uusiin tehtäviin. Vaatimukset sekä organisaatiot poikkeavat toisistaan valmistauduttaessa näihin tehtäviin. Alueellisessa puolustuksessa tarvitaan vahvuudeltaan riittävät asevoimat, paljon kalustoa sekä riittävät reservit. Alueellisessa puolustuksessa koulutustason ei tarvitse olla kovinkaan korkea eikä kaluston kaikkein kehittyneintä. Uusissa

tehtävissä vaaditaan korkeasti koulutettuja, laadukkaita sekä nykyaikaisesti varustettuja sotilasjoukkoja. Näissä tehtävissä ei määrällä ole suurta merkitystä, vaan joukon osaamisella. Uusissa tehtävissä liikekannallepanon nopeus on suuri. Joukkojen on oltava erittäin nopeasti käytössä missä tahansa päin maailmaa.

Uusien jäsenmaiden sotilaallinen toimintakyky alueellisessa puolustuksessa on kokonaisuutena heikko. Vain kaksi valtiota kykenee vakuuttavasti puolustamaan omaa aluettaan kriisin sattuessa, loppujen ollessa enemmän tai vähemmän riippuvaisia Naton tuesta. Useat uudet jäsenmaat ovatkin perustaneet puolustuksensa sotilasliiton tukeen ja ilmaisseet tämän selkeästi. Asevoimien tehtävänä on tällöin avainkohteiden pitäminen ja ulkopuolisen avun vastaanottaminen.

Uusissa tehtävissä tilanne on parempi. Uudet jäsenmaat ottavat osaa resurssiensa mukaisesti kriisinhallintaan, josta saavat arvokasta kokemusta yhteistoiminnasta muiden Naton jäsenmaiden kanssa. Uudet jäsenmaat keskittyvät kehittämään kykyä uusiin tehtäviin, luoden pieniä erikoisjoukkoja, joilla voidaan ottaa osaa esimerkiksi NRF-joukkoihin. Näissä tehtävissä osallistumisen vahvuudella ei ole niin suurta merkitystä, joten pienetkin joukkomäärät parantavat jäsenmaiden sotilaallista toimintakykyä uusissa tehtävissä.

Verrattaessa uusien jäsenmaiden sotilaallista toimintakykyä Naton sotilaalliseen toimintakykyyn, voidaan todeta kyvyn heikentyneen kollektiivisen puolustuksen näkökulmasta. Vaikka Naton sotilaallinen voima kasvoi laajentumisen myötä, laajeni myös sen puolustettava pinta-ala. Sotilaallisen voiman kasvu ei ole riittävä verrattuna pinta-alan kasvuun. Uusien jäsenmaiden heikko puolustuskyky aiheuttaakin haasteita Natolle.

Uusissa tehtävissä toimintakyky on kehittynyt. Uudet jäsenmaat keskittyvät näihin tehtäviin ja luovat entistä enemmän kykyä toimia oman valtiollisen alueensa ulkopuolella. Kyky ei ole vielä merkittävä, mutta pienetkin osatekijät kehittävät Naton sotilaallista toimintakykyä kokonaisuutena. Suurimpia haasteita näissä tehtävissä uusilla jäsenillä on ilmakuljetuskyvyn kanssa, mutta osallistuminen Naton yhteishankkeeseen parantaa tätä tilannetta. Merkittävintä on uusien jäsenmaiden suhtautuminen alueensa ulkopuolisiin tehtäviin. Kaikki uudet jäsenmaat ovat hyväksyneet ajattelutavan ja pyrkivät kehittämään toimivia joukkoja näihin vaatimuksiin, jättäen taka-alalle alueellisen puolustuskykynsä. Poliittinen sitoutuminen näihin tehtäviin on siis erittäin voimakas.

Tarkasteltaessa Naton sotilaallisen toimintakyvyn muutosta kokonaisuutena on pohdittava puolustusvelvoitteen todellista merkitystä. Kollektiivista puolustusta pidetään Naton tärkeimpänä tehtävänä, mutta sen käyttöönotto on erittäin epätodennäköistä. Harjoitusten painopiste on jo pitkään ollut uusissa tehtävissä, eikä yhteisiä puolustus suunnitelmia ole enää laadittu uusien jäsenmaiden osalta. Kollektiivinen puolustus on siis jäänyt taka-alalle, vaikka sitä pidetään Naton ydintehtävänä. Uudet tehtävät ovat tällä hetkellä ja tulevaisuudessa sotilasliiton painopisteessä.

Uusien tehtävien merkitys on Natolle niin suuri, että toimintakyvyn kehittyminen sillä osalla parantaa liiton koko toimintakykyä. Kokonaisuudessaan sotilaallisen toimintakyvyn voidaan todeta siis kehittyneen. Pienikin kehitys uusissa tehtävissä parantaa koko puolustusliiton sotilaallista toimintakykyä.

Teoreettiseen viitekehykseen sidottuna järjestelmän paine ajaa uudet jäsenmaat kehittämään Naton haluamaa kykyä. Valtioiden omaan apuun turvautuminen jää taka-alalle voimakkaan paineen takia, ajaen jäsenmaita kehittämään liiton haluamaa toimintakykyä. Taustalla vaikuttaa myös halu kuulua läntisiin instituutioihin ja sitoutua näiden arvoihin. Jäsenyys Natossa on tuonut valtiot mukaan läntisiin arvoihin. Maat haluavat sitoutua näihin arvoihin ja ottaa osaa Naton uusiin tehtäviin omien resurssiensa mukaisesti muiden läntisten valtioiden mukana. Naton merkitys uusien jäsenmaiden kansallisessa identiteetissä on suuri. Kuulumista sotilasliittoon korostetaan useissa julkaisuissa ja sen tukeen luotetaan. Samalla jäsenmaat ovat korostaneet yhteistä vastuutaan Natossa, pyrkien olemaan muutakin kuin niin sanottuja turvallisuuden kuluttajia. Nato on muuttunut arvoperusteisemmaksi yhteistyöjärjestöksi, johon kuulumisen koetaan tärkeäksi.

Vuonna 2004 Natoon liittyivät Viro, Latvia, Liettua, Slovakia, Slovenia, Bulgaria ja Romania. Näiden maiden liittymisellä on ollut Natoon monia vaikutuksia, joista tässä tutkimuksessa tarkasteltiin sotilaallisen toimintakyvyn muutosta. Seitsemän uuden jäsenmaan liittyminen Natoon on parantanut sen sotilaallista toimintakykyä. Uusiin tehtäviin suuntaava Nato ei enää halua massamaisia armeijoita, vaan poliittista sitoutumista puolustusliittoon sekä yleisen turvallisuuden luomista jäsenmaidensa alueella. Nato haluaa sitouttaa mahdollisimman monia valtioita sen arvoihin ja asenteisiin. Tässä viitekehyksessä Naton sotilaallinen toimintakyky on parantunut ja tulee tulevaisuudessa parantumaan entisestään.

8 KESKUSTELU

Koko Naton tutkiminen ja siihen vaikuttavien tekijöiden tarkastelu on erittäin haastavaa. Kun mukaan lisätään seitsemän uutta jäsenvaltiota, jotka ovat taloudellisesti, poliittisesti sekä sotilaallisesti kehittyviä maita, oli tämän tutkimuksen laajuuden puitteissa tehtävä voimakkaita rajauksia. Rajaamisessa on omat riskinsä. Mitä tekijöitä tai näkemyksiä on otettava huomioon tutkittaessa Naton sotilaallisen toimintakyvyn muutosta laajentumisen jälkeen? Tutkimuksen laajuudesta johtuen jouduin rajaamaan pois muutamia merkittäviäkin tekijöitä. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa puolustustahdon merkitys, asevoimien koulutustason vaikutukset sekä uusien jäsenmaiden kansallisen identiteetin vaikutukset asevoimien kehittämiseen. Nämä kohteet ovat merkittäviä osakokonaisuuksia sotilaallisessa toimintakyvyssä ja vaatisivatkin huomattavasti jatkotutkimusta. Erityisesti näistä kolmesta nostaisin esille puolustustahdon ja asevoimien koulutustason. Puolustustahdon ja koulutustason tutkiminen olisi laajentanut tätä tutkimusta liikaa, mutta aiheet vaativat selkeästi lisää tutkimusta. Tässä työssä ei kyetty vastaamaan esimerkiksi kysymyksiin miten puolustustahto vaikuttaa alueellisessa puolustuksessa, tai ovatko uusien jäsenmaiden asevoimat koulutustasoltaan samalla tasolla kuin vanhojen jäsenmaiden? Mielestäni jatkotutkimusta vaatisi myös Naton uusiin tehtäviin suunnattujen joukkojen käyttökelpoisuus perinteisessä alueellisessa puolustuksessa. Tämän tutkimuksen puitteissa jouduttiin vain toteamaan, etteivät joukot ole aina käyttökelpoisia molempiin tehtäviin.

Erilaisella teoreettisella näkökulmalla olisi tutkimuksesta saatu erilaisia tuloksia. Tarkastelemalla toimintakyvyn muutosta pelkästään realistiseen sävyyn ja tutkimalla ainoastaan kansainvälisen järjestelmän tasoa olisivat tulokset olleet hieman toisenlaisia. Pelkkä asevoimien numeraalinen tarkastelu olisi voinut johtaa toimintakyvyn parantumiseen kaikissa osa-alueissa. Sotilasliiton laajennuttua on sen aseellinen voima kasvanut kokonaisuudessaan, jolloin toimintakyky olisi voinut parantua. Tällöin tutkimus olisi suoritettu tarkastelemalla ainoastaan Naton sotilaallista voimaa kokonaisuutena purkamatta sitä osakokonaisuuksiin. Yksinkertaistettuna liiton jäsenmäärän kasvaessa sen sotilaallinen voima kasvaa numeraalisesti mitattuna, jolloin liiton sotilaallisen toimintakyvyn on kehityttävä. Tässä ajattelutavassa on sivuutettu kaikki ne taustatekijät, jotka vaikuttavat asevoiman käytön tehokkuuteen. Näitä ovat esimerkiksi poliittisen päätöksenteon

hidastuminen Naton sisällä tai asevoimien käyttökelpoisuus Naton uusissa tehtävissä.

Mielestäni lisätutkimusta Natosta ja sen uusista jäsenmaista riittää vielä runsaasti. Mielenkiintoinen tutkimuksen aihe olisi tarkastella tarkemmin Naton merkitystä uusien jäsenmaiden kansallisessa identiteetissä. Miten uudet jäsenmaat kokevat Naton? Onko Nato heille paljon muutakin kuin sotilasliitto, onko se tärkeä askel kohti läntistä maailmaa ja siihen hyväksymistä? Tätä tutkimusta laadittaessa oli useita merkkejä siitä, että Naton merkitys ei ole uusille jäsenmaille ainoastaan kovien turvallisuustakuiden saaminen vaan liittoon kuulumisella on myös ei-materiaalista merkitystä.

Puolustusliitto Nato on erittäin paljon tutkittu ilmiö. Kuitenkin tutkimusta sotilasliiton varsinaisesta sotilaallisesta toimintakyvystä ja sen muutoksesta on varsin vähän. Tutkimuksen vähäisyys tekee tästä työstä tarpeellisen, koska Naton laajentumisprosessi tulnee jatkumaan lähitulevaisuudessa. Laajentuminen saattaa muokata Natoa entistä enemmän arvopohjaiseksi yhteistyöfoorumiksi, heikentäen liiton sisäistä koheesioita. Joka tapauksessa laajentumisten yhteydessä olisi hyvä tarkastella myös sen vaikutuksia Naton sotilaalliseen toimintakykyyn. Loppujen lopuksi Nato on kuitenkin sotilasliitto, jonka tärkeimpänä tehtävä on kaikenkattava poliittinen ja sotilaallinen toiminta turvallisuuden lisäämiseksi jäsenilleen.

LÄHTEET

JULKAISTUT LÄHTEET

Berner Jyrki: NATO ja sen merkitys Suomen puolustuspolitiikassa. Teoksessa Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjaukset, toimittanut Visuri Pekka, 2. täydennetty painos, Otava, Keuruu 2003

Blomberg Fred & Saanio Jyri: Viro, Latvia ja Liettua turvallisuuspoliittisten muutosten kynnyksellä, Strategian laitoksen julkaisusarja 2 no 19, Helsinki 2003

Forsberg Tuomas: Nato-kirja, Gummerus, Jyväskylä, 2002

Jackson Robert & Sorenson Georg: Introduction to international relations; Theories and approaches, Oxford New York, 2003

Kammonen Heikki: Baltian maiden sotilaallisen voiman kehittyminen, Helsinki, 1998

Kerttunen Mika: Iso-Britannia sotilaallisen voiman käyttäjänä toisen maailmansodan jälkeen, Helsinki 1995

Lagerstam Kaarle: Naton muutos, Strategian laitoksen julkaisusarja 1, no 22, Helsinki 2005

Lintonen Raimo: Johdatus kansainvälisen politiikan tutkimukseen, Strategian laitoksen julkaisusarja 1, no 9, Helsinki, 1996

NATO Handbook 2001, Brussels, 2001

NATO Handbook 2006, Brussels, 2006

NATO Research and Technology organisation, RTO technical report 8: Land operations in the Year 2020, suomennos Kosola, J: Maasodankäynti vuonna 2020, Peteknehe-
os

Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2004, Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004, Edita 2004

Raitasalo Jyri, Sipilä Joonas (toim.): Muuttuva sota, Gummerus, Jyväskylä, 2005

Rekkedal Nils Marius: Nykyaikainen sotataito, sotilaallinen voima muutoksessa. Suomentanut Ritva Eskola (2005–2006), Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki 2006

Russett Bruce, Starr Harvey, Kinsella David: World politics, the menu for choice, 7th edition, Canada, 2004

The Military Balance 2004-2005, IISS

The Military Balance 2005-2006, IISS

Waltz Kenneth: Theory of International Politics, USA 1979, first edition

AIKAKAUSILEHDET:

Ahtiainen Ilkka: Liittokansleri Merkel haluaa poliittisesti vahvan Naton. Helsingin Sanomat 5.2.2006, s. B 2.

Euroalue laajenee Sloveniaan. Helsingin Sanomat 20.12.2006, s. A2

Tuohinen Petteri: Bulgariassa ja Romaniassa riemuittiin EU-jäsenyydestä. Helsingin Sanomat 2.1.2007, s. B3

Pugin Leo: Naton viimeisin laajentumiskierros ei ole edennyt kivuttomasti. Helsingin Sanomat 28.10.2005, s. A 15

SÄHKÖISET LÄHTEET:

CIA – The World Factbook

<https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/index.html>

Bulgarian puolustusministeriö

<http://www.mod.bg/en/index.html>

Europa, EU lyhyesti, uudet jäsenmaat

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/estonia/index_fi.htm

Latvian puolustusministeriö

<http://www.mod.gov.lv/?lang=en>

Liettuan puolustusministeriö

<http://www.kam.lt/index.php/en/122183/>

NATO

<http://www.nato.int>

Viron puolustusministeriö

<http://www.mod.gov.ee/index.php?setlang=eng>

Viron puolustusvoimat

<http://www.mil.ee>

Romanian puolustusministeriö

<http://english.mapn.ro/>

Slovakian puolustusministeriö

<http://www.mosr.sk/index.php?page=64>

Slovenian puolustusministeriö

<http://www.mors.si/index.php?id=home&L=1>

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Visuri Pekka: Strategian perusteet-kurssi, luento 90.kadettikurssille, syyskuu 2004
Muistiinpanot ovat tekijän hallussa.

LIITTEET

Liite 1 North Atlantic Treaty

Liite 2 Uusien jäsenmaiden sotilaallisesta voimasta

Liite 1

The North Atlantic Treaty

Washington D.C. - 4 April 1949

The Parties to this Treaty reaffirm their faith in the purposes and principles of the *Charter of the United Nations* and their desire to live in peace with all peoples and all governments. They are determined to safeguard the freedom, common heritage and civilisation of their peoples, founded on the principles of democracy, individual liberty and the rule of law. They seek to promote stability and well-being in the North Atlantic area. They are resolved to unite their efforts for collective defence and for the preservation of peace and security. They therefore agree to this North Atlantic Treaty :

Article 1

The Parties undertake, as set forth in the Charter of the United Nations, to settle any international dispute in which they may be involved by peaceful means in such a manner that international peace and security and justice are not endangered, and to refrain in their international relations from the threat or use of force in any manner inconsistent with the purposes of the United Nations.

Article 2

The Parties will contribute toward the further development of peaceful and friendly international relations by strengthening their free institutions, by bringing about a better understanding of the principles upon which these institutions are founded, and by promoting conditions of stability and well-being. They will seek to eliminate conflict in their international economic policies and will encourage economic collaboration between any or all of them.

Article 3

In order more effectively to achieve the objectives of this Treaty, the Parties, separately and jointly, by means of continuous and effective self-help and mutual aid, will maintain and develop their individual and collective capacity to resist armed attack.

Article 4

The Parties will consult together whenever, in the opinion of any of them, the territorial integrity, political independence or security of any of the Parties is threatened.

Article 5

The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defence recognised by Article 51 of the Charter of the United Nations, will assist the Party or Parties so attacked by taking forthwith, individually and in concert with the other Parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area.

Any such armed attack and all measures taken as a result thereof shall immediately be reported to the Security Council. Such measures shall be terminated when the Security Council has taken the measures necessary to restore and maintain international peace and security .

Article 6 (1)

For the purpose of Article 5, an armed attack on one or more of the Parties is deemed to include an armed attack:

on the territory of any of the Parties in Europe or North America, on the Algerian Departments of France (2), on the territory of or on the Islands under the jurisdiction of any of the Parties in the North Atlantic area north of the Tropic of Cancer;

on the forces, vessels, or aircraft of any of the Parties, when in or over these territories or any other area in Europe in which occupation forces of any of the Parties were stationed on the date when the Treaty entered into force or the Mediterranean Sea or the North Atlantic area north of the Tropic of Cancer.

Article 7

This Treaty does not affect, and shall not be interpreted as affecting in any way the rights and obligations under the Charter of the Parties which are members of the United Nations, or the

primary responsibility of the Security Council for the maintenance of international peace and security.

Article 8

Each Party declares that none of the international engagements now in force between it and any other of the Parties or any third State is in conflict with the provisions of this Treaty, and undertakes not to enter into any international engagement in conflict with this Treaty.

Article 9

The Parties hereby establish a Council, on which each of them shall be represented, to consider matters concerning the implementation of this Treaty. The Council shall be so organised as to be able to meet promptly at any time. The Council shall set up such subsidiary bodies as may be necessary; in particular it shall establish immediately a defence committee which shall recommend measures for the implementation of Articles 3 and 5.

Article 10

The Parties may, by unanimous agreement, invite any other European State in a position to further the principles of this Treaty and to contribute to the security of the North Atlantic area to accede to this Treaty. Any State so invited may become a Party to the Treaty by depositing its instrument of accession with the Government of the United States of America. The Government of the United States of America will inform each of the Parties of the deposit of each such instrument of accession.

Article 11

This Treaty shall be ratified and its provisions carried out by the Parties in accordance with their respective constitutional processes. The instruments of ratification shall be deposited as soon as possible with the Government of the United States of America, which will notify all the other signatories of each deposit. The Treaty shall enter into force between the States which have ratified it as soon as the ratifications of the majority of the signatories, including the ratifications of Belgium, Canada, France, Luxembourg, the Netherlands, the United Kingdom and the United States, have been deposited and shall come into effect with respect to other States on the date of the deposit of their ratifications. ⁽³⁾

Article 12

After the Treaty has been in force for ten years, or at any time thereafter, the Parties shall, if any of them so requests, consult together for the purpose of reviewing the Treaty, having regard for the factors then affecting peace and security in the North Atlantic area, including the development of universal as well as regional arrangements under the Charter of the United Nations for the maintenance of international peace and security.

Article 13

After the Treaty has been in force for twenty years, any Party may cease to be a Party one year after its notice of denunciation has been given to the Government of the United States of America, which will inform the Governments of the other Parties of the deposit of each notice of denunciation.

Article 14

This Treaty, of which the English and French texts are equally authentic, shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. Duly certified copies will be transmitted by that Government to the Governments of other signatories.

Footnotes :

The definition of the territories to which Article 5 applies was revised by Article 2 of the Protocol to the North Atlantic Treaty on the accession of Greece and Turkey signed on 22 October 1951.

On January 16, 1963, the North Atlantic Council noted that insofar as the former Algerian Departments of France were concerned, the relevant clauses of this Treaty had become inapplicable as from July 3, 1962.

The Treaty came into force on 24 August 1949, after the deposition of the ratifications of all signatory states.²³⁸

²³⁸ <http://www.nato.int/docu/basicxt/treaty.htm>, 24.8.2006

LIITE 2

Taulukko uusien jäsenmaiden sotilaallisesta voimasta.²³⁹

Valtio	Käyttövalmis voima	Potentiaalinen voima	Sotilaita ulkomaisissa operaatioissa (henkeä)
Viro	4 934	24 000	Afganistan mm EOD-, EDD- ja lääkintäryhmät, EUFOR II 5, Irak n. 30, UNTSO 2, KFOR I 25
Latvia	5 238	11 204	ISAF 28, Althea 3, Irak 120, KFOR I 10
Liettua	13 510	6 700	ISAF 120, EUFOR II 1, Irak 63, KFOR I 30
Slovakia	20 195		Afganistan 40, ISAF 17, EUFOR I 2, UNFICYP 198, Irak 104, UNTSO 2, KFOR I 111, UNDOF 95
Slovenia	6 550	20 000	ISAF 58, EUFOR II 93, UNTSO 2, KFOR I 92
Bulgaria	51 000	303 000	ISAF 37, EUFOR II 36, UNMEE 2 5, Irak 466, UNMIL 2, UNMIK 1, KFOR I 5
Romania	97 200	104 000	ISAF 550, UNAMA 1, EUFOR II 120, ONUB 2, UNOCI 5, MONUC 22, UNMEE 7, UNOMIG 5, Irak 860, UNMIL 3, KFOR I 150, UNMIS 12

²³⁹ The Military Balance 2006, IISS